

Liahona

**Juan: Apostol,
Tigpadayag,
Saksi, p. 18**

Ang Istorya ni Maria sa
Pagkadisipulo, p. 12

Ang Pagtuo sa Pagsulay batok sa
Pagtuo sa Pagbuhat, p. 24

Joseph Smith: Estudyante sa mga
Balaod sa Dios ug sa Tawo, p. 28

**BAG-O KARONG
BUWANA**

**IPAKIGBAHIN
ANG BAG-O NGA
SEKSYON SA MGA BATA
HIGALA
NGADTO SA USA
KA BATA.**

ANIA
DINHI ANG
SIMBAHAN

Tokyo Japan

Sa Lubnganan sa Yanaka sa Tokyo, Japan, usa ka pamilya nga Santos sa Ulahing mga Adlaw, ang mga Saitōs, mibisita sa lubnganan sa pamilya. Alang kanila mao kini ang dapit sa paghinumdom, nakapahimo nga mas sagrado tungod sa ilang kahibalo sa ebanghelyo nga ang mga pamilya mahimong magmahangturon.

Ang pagtahud alang sa pamilya ug sa mga katigulangan lig-on kaayo sa kultura sa Hapon, ug ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw nga mga Hapon nalipay nga ang ilang nasud napanalanginan na karon og tulo ka templo: Tokyo (ang una sa Asya, gipahinungod niadtong 1980 ug karon giayo), ang Fukuoka (gipahinungod niadtong 2000), ug ang Sapporo (gipahinungod niadtong 2016). Ang Japan usab adunay 64 ka LDS nga mga sentro sa family history.

Ang mga misyonaryo unang miabut sa Japan niadtong 1901, gipangulohan ni Elder Heber J. Grant (1856–1945), kanhi sakop sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles ug dayon ikapito nga Presidente sa Simbahan. Karon adunay dul-an sa 130,000 ka mga miyembro sa Japan sa 261 ka kongregasyon.

- Ang unang hubad sa Basahon ni Mormon ngadto sa Hinapon milungtad og lima ka tuig ug nakompleto niadtong 1909. Ang gibag-o nga hubad gimantala niadtong 1957.
- Ang unang LDS meetinghouse sa Asya gipahinungod didto sa Japan niadtong 1964.
- Ang mga General Authority nga kagikan sa Hapon mao sila ni Adney Y. Komatsu (1923–2011), natawo sa Hawaii; Sam K. Shimabukuro (1925–2015), natawo sa Hawaii; Yoshihiko Kikuchi, emeritus; Koichi Aoyagi, emeritus; Takashi Wada; ug si Kazuhiko Yamashita.

Pagkadisipulo

Ang kalibutan nga atong gipuy-an ingon og gihimo aron sa pagsulay sa atong dedikasyon ngadto sa pagkadisipulo. Samtang magtuon kita sa Bag-ong Tugon niining tuiga, mahimo kitang madasig pinaagi sa mga pagtulun-an ug mga ehemplo ni Jesukristo ug sa Iyang mga disipulo, kinsa naningkamot nga makat-on ug mahimong mas mahisama sa ilang Agalon.

Ispig mga magtutudlo sa Bag-ong Tugon sa Brigham Young University, ang akong kauban nga si Gaye Strathearn ug ako mopakigbahin sa pipila ka mga hunahuna niini nga isyu mahitungod sa mga sundanan sa pagkadisipulo nga atong makat-unan gikan ni Maria, ang inahan sa Ginoo (pahina 12), ug ni Juan ang Hinigugma (pahina 18). Kining duha ka tawo mao ang uban sa bantugang mga saksi ni Jesukristo. Gawas sa Dios Amahan Mismo, walay usa nga mas nakaila kay sa inahan ni Jesus nga Siya mao gayud ang Anak sa Dios, ug si Juan usa sa orihinal nga Napulog Duha ug nakita nga usa sa labing suod nga higala sa Ginoo.

Ang debosyon niini ug sa ubang mga disipulo nagtudlo nato kon unsaon nga mahimo kitang hinigugma nga mga disipulo ni Jesukristo mismo sa atong kaugalingon ug ipadayon ang atong pagkadisipulo bisan pa sa mga hagit sa kalibutan.

Samtang mainampoon kitang magtuon sa Bag-ong Tugon, kita makahibalo dili lamang dugang *mahitungod* ni Jesus apan sa tinuod mas *makaila Kaniya* (*tan-awa sa Juan 17:3*).

Matinuoron,
Eric D. Huntsman

Ang Milagrosong Misyon ni Propeta Joseph Smith
Presidente Dallin H. Oaks

28

Juan: Ang Disipulo nga Gihigugma ni Jesus

Eric D. Huntsman

18

Si Maria, ang Inahan ni Jesus

Gaye Strathearn

12

Mga Baruganan sa Pagpangalagad: Ang Katuyoan Nga Makapausab sa Atong Pagpangalagad

8

- 5 Mga Simbolo diha sa Bag-ong Tugon**
Makita nato ang kahulugan sa mga butang, kultura, kasaysayan, ug mga dapit sa Bag-ong Tugon.
- 6 Mga Hulagway sa Hugot nga Pagtuo:**
Phan Phon—Phnom Penh, Cambodia
Sa adlaw human sa sunog, nangluhod kami aron mag-ampo ug nanghangyo sa Ginoo sa pagpakita namo sa paagi ug sa pagpanalangin namo nga makakita og bag-ong balay.
- 8 Mga Baruganan sa Pagpangalagad:**
Ang Katuyoan Nga Makapausab sa Atong Pagpangalagad
Adunay daghang mga butang nga atong mahimo sa pagdala sa mga tawo ngadto kang Kristo sa atong pagpangalagad.
- 12 Si Maria, ang Inahan ni Jesus**
Ni Gaye Strathearn
Adunay daghan nga atong makat-unan gikan sa ehemplo ni Maria sa hugot nga pagtuo ug pagpahinungod.
- 18 Juan: Ang Disipulo nga Gihigugma ni Jesus**
Ni Eric D. Huntsman
Sama ni Apostol Juan, kita mahimong hinigugma nga mga disipulo ni Jesukristo.
- 24 Duha ka Matang sa Hugot nga Pagtuo**
Ni Elder Wilford W. Andersen
Ang hugot nga pagtuo mas labaw pa kay sa paglihok; pagpahiangay kini sa atong kabubut-on uban sa Dios.
- 28 Ang Milagrosong Misyon ni Propeta Joseph Smith**
Ni Presidente Dallin H. Oaks
Ang orihinal nga mga saksi ug legal nga mga dokumento makatabang nato nga makasabut sa kinaiya ni Joseph ug unsay iyang nahimo sa tibuok niyang kinabuhi.
- 38 Mga Tingog sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw**
Ang mga investigator nga nahulog sa mga kahoy; dinalian nga pagbusog sa pulong sa Dios; pagpangita sa kwarta; usa ka hudno nga nagsiga pinaagi sa hugot nga pagtuo.

 Dali nga Mabasa

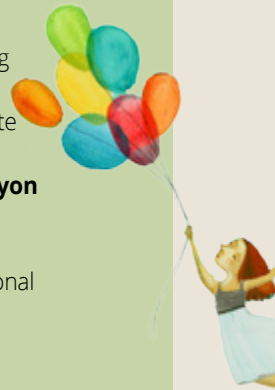
Anaa sa Hapin
Ang Katapusang Panihapon,
ni Carl Heinrich Bloch.

Seksyon

Mga Young Adult

42

Ang pag-atiman sa atong pangisip ug emosyonal nga kahimsog importante sa **paghupot og usa ka balanse ug malipayon nga kinabuhi**. Susiha ang mga artikulo niining bulana bahin sa emosyonal nga pagpaningkamot sa kaugalingon.

Kabatan-onan

50

Pagkat-on unsaon sa pagsabut sa inyong bili ug **motubo sama sa Manluluwas sa upat ka importante nga mga dapit**. Susiha kon sa unsa nga paagi nga ang pagpakita sa inyong gugma ngadto sa Langitnong Amahan makapalipay ninyo samtang inyong **susihon ang 2019 nga tema sa Mutual**.

Mga Bata

Ang seksyon sa mga bata nahimo nga kaugalingong magasin, ang Higala!

Manghinaut kami nga kini makahatag sa mga bata og mas maayo nga paggamit sa mga istorya sa hugot nga pagtuo nga makapalig-on alang kanila. Ko wala kamoy mga anak sa inyong panimalay, palihug ihatag ang bag-o nga *Higala* ngadto sa usa ka bata sa inyong ward, branch, o kasilinganan.

PANGITA PA OG DUGANG

Diha sa Gospel Library app ug sa liahona.lds.org, ikaw mahimo nga:

- Makakita sa kasamtangan nga isyu.
- Makadiskubre og digital-lamang nga mga artikulo.
- Makapangita sa milabay nga mga isyu.
- Makasumiter sa imong mga sugilanon ug feedback.
- Maka-subscribe o makahatag og regalo nga subskripsyon.
- Makapalambo sa imong pagtuon gamit ang mga himan nga digital.
- Makapaambit og paboritong mga artikulo ug mga video.
- Maka-download, makapaminaw, o makaprinta sa imong paborito nga mga artikulo.

KONTAKA KAMI

I-email ang imong mga pangutana ug feedback ngadto sa liahona@ldschurch.org.

I-sumiter ang imong makapalig-on sa pagtuo nga mga sugilanon sa liahona.lds.org o ipadala ngadto sa:

Liahona, floor 23

50 E. North Temple Street

Salt Lake City, UT 84150-0023, USA

GI-FEATURE NGA MGA ARTIKULO SA DIGITAL-LAMANG

14 ka Paagi aron Mahibalik ang Imong Emosyonal nga Kahimsog

Ni Heather J. Johnson

Kini nga mga sugyot makatabang nimo nga mobati nga ikaw na usab kana.

Ang Pagpangita og Propesyonal sa Kahimsog sa Pangisip Kinsa Angay alang Kanimo

Ni Kevin Theriot

Kon ikaw naghunahuna mahitungod sa pagpakigkita og propesyonal sa kahimsog sa pangisip, kini makatabang kanimo nga makahibalo asa magsugod!

ENERO 2019 VOL. 22 NO. 1 LIAHONA 18601 853

Internasyonal nga magasin sa Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw

Ang Unang Kapangulohan: Russell M. Nelson, Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

Ang Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles: M. Russell Ballard, Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf, David A. Bednar, Quentin L. Cook, D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen, Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson, Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses Soares

Editor: Hugo E. Martinez

Mga Adviser: Brian K. Ashton, Randall K. Bennett, Becky Craven, Sharon Eubank, Cristina B. Franco, Randy D. Funk, Donald L. Hallstrom, Erich W. Kopischke, Lynn G. Robbins

Tigudmalang Direktor: Richard J. Heaton

Direktor sa mga Magasin sa Simbahan: Allan R. Loyborg

Business Manager: Garff Cannon

Tigudmalang Editor: Adam C. Olson

Assistant sa Tigudmalang Editor: Ryan Carr

Publication Assistant: Francisca Olson

Pagsulat ug Pag-edit: Maryssa Dennis, David Dickson, David A. Edwards, Matthew D. Flitton, Lori Fuller, Garrett H.

Garff, LaRene Porter Gaunt, Jon Ryan Jensen, Charlotte Larcabal, Michael R. Morris, Eric B. Murdock, Sally Johnson Odekirk, Joshua J. Perkey, Jan Pinborough, Richard M. Romney, Mindy Selu, Chakell Wardleigh, Marissa Widdison

Tigudmalang Direktor sa Art:

J. Scott Knudsen

Direktor sa Art: Tadd R. Peterson

Desinyo: Jeanette Andrews, Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball Bott, Thomas Child, Joshua Dennis, David Green, Colleen Hinkley, Eric P. Johnson, Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Emily Chieko Remington, Mark W. Robison, Brad Teare, K. Nicole Walkenhorst

Intellectual Property Coordinator: Collette Nebeker Aune

Tigudmala sa Produksyon:

Jane Ann Peters

Produksyon: Ira Glen Adair, Julie Burdett, Thomas G. Cronin, Bryan W. Gygi, Ginny J. Nilson, Derek Richardson, Marissa Smith

Prepress: Joshua Dennis, Ammon Harris

Direktor sa Pag-impronta:

Steven T. Lewis

Direktor sa Pagpang-apud-apod:

Troy R. Barker

Paghubad: Shahlom Alinsug

Mailing address: *Liahona*, Fl. 23, 50 E. North Temple St., Salt Lake City, UT 84150-0023, USA.

Ipadala ang subskripsyon, mga pangutana, ug mga taho ngadto sa Dateline Philippines sa Liahona, The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Temple Drive, Greenmeadows Subdivision, Queen City 1110, Metro Manila, Philippines o sa P. O. Box 1505, Ortigas Center, Emerald Avenue, Pasig 1600, Metro Manila, Philippines. Numero sa telepono 635-9183. Presyo sa subskripsyon sa Pilipinas, P48 matag tuig, P4.00 matag gula, gawas sa mga espesyal nga isyu.

Sa pag-subscribe ug pag-renew sa magasin, bisitahi ang <http://store.lds.org>. Paliug ayaw kalimti sa pagbutang sa imong ward/branch isip address asa ipadala ang imong subskripsyon.

Kon dunay mga pangutana mahitungod sa subskripsyon paliug tawag sa Church's Global Service Center (GSC) sa 1800-8-680-3950 alang sa mga subscriber sa PLDT ug Smart o 1800-1-441-0687 alang sa mga subscriber sa Globe.

Isumiter ang mga manuskrito ug mga pangutana online sa liahona.lds.org; kon ipadala ngadto sa Liahona, Room 2420, 50 East North Temple Street, Salt Lake City, UT 84150-0024, USA; o i-e-mail sa: liahona@ldschurch.org

Ang *Liahona* (usa ka termino sa Basahon ni Mormon nga nagpasabut nga "kompas" o "direktor") gimantala sa Albanian, Armenian, Bislama, Bulgarian, Cambodian,

Cebuano, Chinese, Chinese (simplified), Croatian, Czech, Danish, Dutch, English, Estonian, Fijian, Finnish, French, German, Greek, Hungarian, Icelandic, Indonesian, Italian, Japanese, Kiribati, Korean, Latvian, Lithuanian, Malagasy, Marshallese, Mongolian, Norwegian, Polish, Portuguese, Romanian, Russian, Samoan, Slovenian, Spanish, Swahili, Swedish, Tagalog, Tahitian, Thai, Tongan, Ukrainian, Urdu, and Vietnamese. (Ang kasagad magkalahi depende sa pinulongan.)

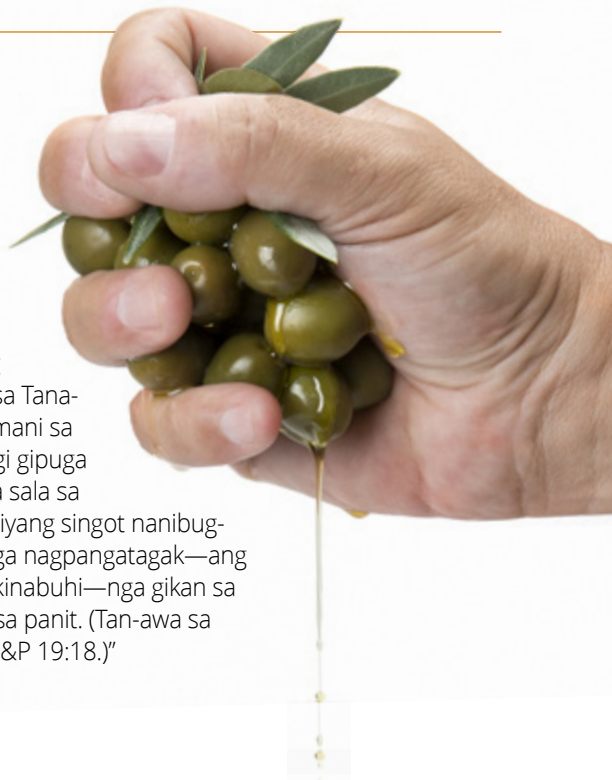
© 2019 sa Intellectual Reserve, Inc. Tanang mga katungod gigahin. Gigamit sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw nga may pagtugot. Gi-impronta sa Tinipong Bansa sa Amerika. Gi-impronta sa Pilipinas.

Copyright nga impormasyon: Gawas kon sa laing paagi gipasabut, ang mga indibidwal mahimong mokopya sa materyal gikan sa Liahona alang sa ilang personal, dili pangkomersyo nga paggamit (lakip sa mga calling sa Simbahan). Kini nga katungod mahimong kuaon pag-usab sa bisan unsang panahon. Ang biswal nga material dili mahimong kopyahan kon kini adunay mga pagdili diha sa linya sa kredito sa maong artwork. Ang copyright nga mga pangutana kinahanglan ipadala ngadto sa Intellectual Property Office, 50 E. North Temple St., Fl. 13, Salt Lake City, UT 84150, USA; email: cor-intellectualproperty@ldschurch.org.

For Readers in the United States and Canada: January 2019 Vol. 22 No. 1. LIAHONA (USPS 311-480) Cebuano (ISSN 1096-5114) is published monthly by The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, 50 East North Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA subscription price is \$10.00 per year; Canada, \$12.00 plus applicable taxes. Periodicals Postage Paid at Salt Lake City, Utah. Sixty days' notice required for change of address. Include address label from a recent issue; old and new address must be included. Send USA and Canadian subscriptions to Salt Lake Distribution Center at address below. Subscription help line: 1-800-537-5971. Credit card orders (Visa, MasterCard, American Express) may be taken by phone. (Canada Poste Information: Publication Agreement #40017431) POSTMASTER: Send all UAA to CFS (see DMM 507.1.5.2). NONPOSTAL AND MILITARY FACILITIES: Send address changes to Distribution Services, Church Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City, UT 84126-0368, USA.

MGA SIMBOLO DIHA SA BAG-ONG TUGON

AGIG DUGANG SA MGA
PAGTULUN-AN, MAKITA NATO
ANG KAHULUGAN SA MGA
BUTANG, KULTURA, KASAY-
SAYAN, UG MGA DAPIT SA
BAG-ONG TUGON.

Kabukiran:

“Ang kabukiran dili sayon tungason. Dayon, sa samang paagi, ang Ginoo mitawag sa iyang mga disipulo sa pagtungas sa kabukiran sa paghatag og gibug-aton sa kapektibo sa paningkamot ug pagkamasulundon. Mangayo Siya sa sama gikan kaninyo, sa pasumbingay ug posible sa literal nga paagi usab.”

Mga Olivo: “Si Jesus miadto sa ubos sa Bungtod sa mga Olivo aron himoon ang unang bahin sa Pag-ula. Kini ang iyang gibuhat sa Tanaman sa Getsemani. Ang pulong *Gethsemani* [*Getsemani*] nagagikan sa duha ka Hebrew pulong: *gath*, nagpasabut nga ‘pagpuga,’ ug *shemen*, nagpasabut nga ‘lana,’ ilabi na sa olivo.

“Didto ang mga olivo gipuga gamit ang gibug-aton sa dakong bato nga ligid aron pigsaton ang mahalon nga lana gikan niini. Mao nga si Kristo sa Tanaman sa Getsemani sa literal nga paagi gipuga tungod sa mga sala sa kalibutan. Ang iyang singot nanibug-ok daw apol nga nagpangatagak—ang ‘lana’ sa iyang kinabuhi—nga gikan sa matag lungag sa panit. (Tan-awa sa Lucas 22:44; D&P 19:18.)”

Tubig: “Ang Suba sa Jordan mao ang dapit nga gipili ni Jesus alang sa iyang pagpabunyang pinaagi ni Juan aron ‘sa pagtuman sa tibuok pagkamatarung’ [Mateo 3:15]. Dili ba makahuluganon nga kining sagrado nga ordinansa gipahigayon diha sa pina-kaubos nga kalaparan sa tab-ang nga tubig dinhi sa kalibutan? Makapili ba Siya og mas maayo pa nga dapit sa pagsimbolo sa mapaubsanong giladmon nga iyang giadto ug diin gikan niini Siya mibangon?”

Kalabera: “Ang Paglansang nahitabo sa usa ka bungtod nga gitawag og Golgotha (Hebreohanon) o Kalbaryo (Latin) nagpasabut nga ‘ang kalabera.’ Ang kalabera nagsimbolo og kamatayon. Sa usa ka dapit nga sama niini, ang maulaong sakripisyo nakompleto. Diha sa krus, ang Manluluwas sa kalibutan gibayaw sa kamatayon sa labing dakong posible nga kahulugan—ang pagkaamgo ug pagkatinuod sa gahum sa Ginoo ibabaw sa kamatayon.”

Kimutlo gikan sa Russell M. Nelson, “In This Holy Land,” Tambuli, Feb. 1991, 13, 17, 18.

Phan Phon

Phnom Penh, Cambodia

Sa dihang nasunog ang balay ni Phan, ang iyang tulo ka apo mao ra ang iyang naluwag. Ang tanan nangasunog. Si Phan nasuko sa silingan nga nakaingon sa sunog. Sa dihang ang iyang kasuko mikaylap ngadto sa iyang pamilya ug mga silingan, si Phan nasayud nga siya kinahanglan nga mopasaylo.

LESLIE NILSSON, LITRATISTA

Nakaamgo ko nga ang akong silingan pobre sama kanako. Wala niya tuyoa nga masunog. Kon pabayron nako siya, magka-problema siya ug ako mobati gihapon nga nasilag. Nakahinumdom ko sa pulong sa Ginoo nga kinahanglan nga atong higug-maon ang atong silingan. Akong gibati nga kinahanglan kong mopasaylo.

Sa dihang nakahukom ko nga mopasaylo, gibati nako ang kalinaw.

Ang akong silingan nalipay nga ako mipasaylo kaniya. Ang akong pamilya mas nalipay usab. Sa dihang nakita nako kini, nalipay usab ako.

Ang mga miyembro ug mga silingan nag-amot-amot unsay ilang mahimo sa pagtabang sa akong pamilya. Nakadawat ko og daghang bugas humay ug naghatag ko niini sa uban. Nangutana sila nako ngano nga ako nanghatag nga ako anaa man sa malisud nga sitwasyon. Gisultihan nako sila nga kon ako moserbisyo sa uban, ako nagserbisyo sa Ginoo. Gusto nakong ihatag ngadto Kaniya tungod kay Siya mihimo og daghang mga milagro nga nahitabo sa akong kinabuhi. Kami adunay maanindot nga balay, mas nindot kay sa nasunog.

PANGITA PA OG DUGANG

Si Elder Larry J. Echo Hawk nagtudlo kon sa unsa nga paagi nga ang pagpasaylo makatabang nimo sa pagpadayon ug paghatag og kalinaw sa imong kinabuhi. Basaha ang iyang mensahe sa lds.org/go/1196.

Pangita pa og dugang nga Mga Hulagway sa Hugot nga Pagtuo diha sa lds.org/go/18.

Mga Baruganan sa Pagpangalagad

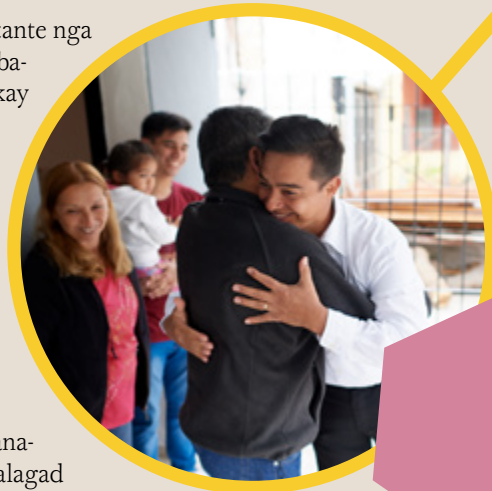
ANG KATUYOAN NGA MAKAP AUSAB SA ATONG PAGPANGALAGAD

Samtang adunay daghan nga mga katuyoan sa pagpangalagad, ang atong mga paningkamot kinahanglang giyahan sa usa ka tinguha sa pagtabang sa uban nga makakab-ot og mas lawom nga indibidwal nga pagkakabig ug mahimong mas sama sa Manluluwas.

Kon higugmaon nato ang uban sama sa paghigugma sa Manluluwas, kita gusto nga motabang kanila sama nga Siya gusto. Ingon nga ang Maayong Magbalantay, Siya ang katapusan nga ehemplo sa makahuluganong pangalagad.

Sa paghimo sa atong pangalagad sunod sa Iyang ehemplo, importante nga hinumduman nga ang Iyang mga paningkamot sa paghigugma, pagbayaw, pag-alagad, ug sa pagpanalangin adunay mas taas nga tumong kay sa pagtubag sa diha-diha nga panginahanglan. Sigurado nga Siya nakahibalo sa ilang inadlaw-adlaw nga mga panginahanglan ug adunay kalooy sa ilang pag-antus karon. Mao nga Siya miayo, mipakaon, mipasaylo, ug mitudlo. Apan Siya gusto nga mohimo pa og dugang kay sa pag-atiman sa karon nga kauhaw (tan-awa sa Juan 4:13–14). Gusto Siya nga kadtong anaa sa Iyang palibut mosunod Kaniya (tan-awa sa Lucas 18:22; Juan 21:22), makaila Kaniya (tan-awa sa Juan 10:14; Doktrina ug mga Pakigsaad 132:22–24), ug makakab-ot sa ilang balaang potensyal (tan-awa sa Mateo 5:48). Mao usab kana karon (tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 67:13).

Adunay dili maihap nga mga paagi nga kita makatabang sa pagpanalangin sa uban, apan kon ang katapusang tumong sa atong pagpangalagad mao ang pagtabang sa uban nga makaila sa Manluluwas ug mahimong mas sama Kaniya, nagtrabaho kita padulong sa adlaw nga dili na kinahanglan nga motudlo kita sa atong silingan nga makaila sa Ginoo tungod kay kitang tanan makaila Kaniya (tan-awa sa Jeremias 31:34).

Ang Pagtutok sa Manluluwas Milapas sa Diha-diha nga Panginahanglan

- Pipila ka indibidwal mihimo og dakong sakripisyo aron sa pagdala sa ilang higala ngadto ni Jesus aron maayo sa paralisis. Sa katapusan ang Manluluwas miayo sa tawo, apan Siya mas interesado sa pagpasaylo kaniya sa iyang mga sala (tan-awa sa Lucas 5:18–26).
- Sa dihang ang mga tawo midala ngadto sa Manluluwas sa babaye nga nadakpan sa panapaw, ang Iyang pagpugong sa pagpanghimaraut nakaluwas sa kinabuhi sa babaye sa pisikal nga paagi. Apan Siya gusto nga moluwas usab kaniya sa espirituhanong paagi, nagsulti kaniya sa “lumakaw ka, ug ayaw na pagpakasala” (tan-awa sa Juan 8:2–11).
- Si Maria ug Marta mipadala og mensahe ni Jesus naghangyo Kaniya sa pag-ayo sa Iyang higala, nga si Lazaro. Si Jesus, kin-sa miayo sa uban sa dili maihap nga mga okasyon, milangan sa iyang pag-abut hangtud nga si Lazaro namatay. Nasayud si Jesus unsay gusto sa pamilya, apan sa pagpabuhi ni Lazaro gikan sa patay, Iyang nalig-on ang ilang mga pagpamatuod sa Iyang pagkabalaan (tan-awa sa Juan 11:21–27).

Unsa ang ubang mga ehemplo ang inyong ikadugang niini nga lista?

Ang mga artikulo sa “Mga Baruganan sa Pagpangalagad” gituyo aron sa pagtabang kanato nga makat-on sa pag-atiman sa usag usa—dili aron ipaambit isip mga mensahe panahon sa mga pagbisita. Samtang atong nailhan kadtong atong gialagaran, ang Espiritu Santo moaghat kanato aron makahibalo unsa nga mensahe ang ilang gikinahanglan isip dugang sa atong pag-atiman ug kalooy.

Unsa ang Atong Mabuhat?

Kon ang atong katuyoan mao ang pagtabang sa uban nga mahimong mas sama sa Manluluwas, makapausab kini sa paagi sa atong pagpangalagad. Ania ang pipila ka paagi nga kini nga pagsabut makagiya sa atong mga paningkamot sa pagpangalagad.

Ideya 1: Pagkonektar sa Pag-alagad ngadto sa Manluluwas

Ang atong tanang paningkamot sa pagbuhat og maayo bililhon, apan kita makapangita og oportunidad sa pagpalambo sa atong pag-alagad pinaagi sa pagkonektar niini ngadto sa Manluluwas. Pananglitan, kon ang pamilya nga inyong gialagaran masakiton, ang pagkaon makatabang, apan ang inyong yanong pagsulti sa gugma mahimong mapilo-pilo pinaagi sa inyong pagpamatuod sa gugma sa Manluluwas alang kanila. Ang inyong tabang sa trabaho sa nataran mapasalamatan, apan tingali mas mahimong makahuluganon uban sa tanyag sa paghatag og panalingin sa priesthood.

Si Elder Neil L. Andersen sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles mitudlo: “Ang usa ka tawo nga adunay malumo nga kasingkasing makatabang sa usa ka tawo pag-ayo sa ligid, pagdala sa kauban sa kwarto ngadto sa doktor, maniudto sa usa ka tawo nga naguol, o mopahiyom ug moingon og hello aron maanindot ang adlaw.

“Apan ang usa ka sumusunod sa unang sugo natural nga modugang niining importante nga mga buhat sa pag-alagad.”¹

Ideya 2: Tutok sa Dalan sa Pakigsaad

Sa pagpakigsulti ngadto sa mga miyembro sa unang higayon isip Presidente sa Simbahan, si Presidente Russell M. Nelson miingon, “Pabilin diha sa dalan sa pakigsaad.” Ang paghimo ug pagtuman sa mga pakigsaad “moabli sa pultahan ngadto sa tanang espirituhanong mga panalangin ug pribilehiyo nga anaa.”²

Isip mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, kita gibunyagan, gikumpirmahan, ug nakadawat sa gasa sa Espiritu Santo. Takus nga mga lalaki nga miyembro makadawat sa priesthood. Moadto kita sa templo alang sa atong tuga ug mabugkos isip pamilya sa kahangturan. Kining makaluwas nga mga ordinansa ug sa may kalabutan nga mga pakigsaad importante alang nato nga mahimong sama Kaniya aron nga kita magauban Kaniya.

Kita adunay importante nga bahin sa pagtabang sa uban subay niana nga dalan samtang kita motabang kanila nga motuman sa ilang mga pakigsaad ug moandam sa paghimo sa umaabut nga mga pakigsaad.³ Unsaon ninyo sa pagtabang ang mga indibidwal o mga pamilya nga inyong gialagaran aron makadawat sa sunod nga ordinansa nga ilang gikinahanglan? Kini nagpasabut sa pagtabang sa usa ka amahan sa pagbunyag sa iyang anak nga babaye, magpasabut sa mga panalangin sa sunod nga pakigsaad nga mahimo, o pagpakigbahin og mga paagi aron makabaton og mas makahuluganon nga kasinatian sa pagbag-o pag-usab sa atong mga pakigsaad samtang nag-ambit sa sakramento.

Ideya 3: Pagdapit ug Pag-awhag

Kon kini angay, tambagi kadtong inyong giatiman mahitungod sa ilang pagkakabig ug mga paningkamot nga mas mahimong sama ni Kristo. Pahibaloa sila nga sa kalig-on nga inyong nakita ug gidayeg diha kanila. Susiha kon unsa ang ilang gibati kon asa sila molambo ug makig-istorya unsaon ninyo sa pagtabang. (Alang sa dugang bahin sa pagtambag niadtong kinsa inyong gipangalagaran, tan-awa sa “Makigtambag mahitungod sa Ilang mga Panginahanglan,” *Liahona*, Sept. 2018, 6–9.)

Ayaw kahadlok sa pagdapit kanila sa pagsunod sa Manluluwas ug sa pagtugot Kaniya sa pagtabang kanila sa pagkab-ot sa ilang balaan nga potensyal. Kini nga imbitasyon mahimong makapausab sa kinabuhi, kon inubanan sa pagpadayag sa inyong pagsalig kanila ug sa inyong hugot nga pagtuo Kaniya.

1. Pakigbahin. Pagmatinud-anon ug pagmaisugon kon mopakigbahin giunsa sa Manluluwas pagtabang ninyo samtang naningkamot kamo nga mopaduol ngadto Kaniya pinaagi sa pagsunod sa mga baruganan sa ebanghelyo bisan pa sa mga problema.

2. Saad og mga panalangin. Ang mga tawo magkinahanglan og rason nga mag-usab nga mas maaghaton kay sa mga rason nga dili mag-usab. Ang pagpasabut sa mga panalangin nga may kalabutan sa usa ka aksyon makahatag og gamhanan nga pag-awhag (tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 130:20–21).

3. Pagdapit. Ang pagsunod sa usa ka baruganan sa ebanghelyo makahatag og pagpamatuod nga kini tinuod (tan-awa sa Juan 7:17) ug mosangpot sa mas lawom nga pangalagad.⁴ Hapit ang matag pakigsultihanay maglakip sa usa ka yanong pagdapit sa pagbuhat og butang nga makatabang nila nga molambo.

4. Pagtinabangay sa pagplano. Unsay kinahanglan nga mahitabo aron sila malampusong motuman sa ilang pasalig nga mag-usab? Unsaon ninyo sa pagtabang? Aduna bay tagal sa panahon nga nahilakip?

5. Suporta. Kon makatabang, paghimo og suporta sa ubang mga tawo kinsa makatabang sa indibidwal nga magpabilin nga maaghat ug magmalampuson. Kitang tanan magkinahanglan og usa ka magdadasig [cheerleader].

6. Pag-follow up. Pagpakigbahin og kauswagan kanunay. Pagpabilin nga nakatutok sa plano apan hashasi kini kon gikinahanglan. Pagmapailubon, pagmakanunayon, ug pagmaawhagon. Ang kausaban magkinahanglan og panahon.

Unom ka Paagi nga Kita Makatabang sa Uban nga Mouswag ngadto ni Kristo

Ang mosunod mao ang mga sugyot sa pagsuporta sa uban sa paghimo og mga kalamboan sa kinabuhi ug sa pag-uswag subay sa dalan sa pakigsaad. (Tan-awa ang *Isangyaw ang Akong Ebanghelyo*, kapitulo 11, alang sa dugang mga ideya.)

Pagdapit sa Paglihok

Ikonsiderar ang mga paagi nga ang inyong mga paningkamot sa pagpangalagad—sa dagko ug gagmay—makatabang sa uban nga molig-on ang ilang pagkakabig ug mahimong mas sama sa Manluluwas.

Ipakigbahin ang Inyong mga Kasinatian

Ipadala namo ang inyong mga kasinatian samtang kamo nanga-lagad sa uban o gipangalagaran. Adto sa liahona.lds.org ug i-klik ang “Submit an Article or Feedback.” ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. Neil L. Andersen, “A Holier Approach to Ministering” (Brigham Young University devotional, Abr. 10, 2018), 3, speeches.byu.edu.
2. Russell M. Nelson, “Samtang Dungan Kita nga Magpadayon sa Unahan,” *Liahona*, Abr. 2018, 7.
3. Tan-awa sa Henry B. Eyring, “Anak nga mga Babaye sa Pakigsaad,” *Liahona*, May 2014, 125–28.
4. Tan-awa sa David A. Bednar, “Nakabig ngadto sa Ginoo,” *Liahona*, Nob. 2012, 106–109.

GITJUMAN NI MARIA KIMING TANAM, NI HOWARD LYON

Si Maria

ang Inahan ni Jesus

Ang istorya ni Maria walay katapusan nga pahinumdom sa mga bili ug mga panalangin sa pagkadisipulo.

Ni Gaye Strathearn

Associate Professor sa Karaang Kasulatan, Brigham Young University

Si Maria, ang inahan ni Jesus, mao ang usa sa pipila ka mga babaye nga gihisgutan sa kasulatan ug ang bugtong babaye kansang kinabuhi ug pangalagad gipanagna mga siglo na sa wala pa ang iyang pagkatawo (tan-awa sa 1 Nephi 11:15, 18; Mosiah 3:8; Alma 7:10).¹ Ang mga tagsulat sa Bag-ong Tugon sa Mateo, Marcos, Lucas, ug Juan naghatag lamang og gamay nga impormasyon sa iyang kinabuhi ug pangalagad tungod kay ang ilang gitutukan anaa natumong diha sa Manluluwas. Apan ang unang simbahan nga Kristiyano mihatag ni Maria sa titulo nga *theotokos*, ang “nagdala o inahan sa Dios”² isip tigpahinumdom sa importante nga bahin nga iyang giapilan sa plano sa Amahan.

Si Elder Bruce R. McConkie (1915–85) sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles misulat: “Makapasidungog ba kita kaniya kinsa gipanalanginan sa Ginoo labaw sa tanang mga babaye? Adunay usa lang ka Kristo, ug adunay usa lamang ka Maria. Ang matag usa halangdon ug bantugan didto [sa kinabuhi nga wala pa dinhi sa yuta], ug ang matag usa gi-orden nang daan ngadto sa pangalagad nga iyang gipahigayon. Dili nato malikayan nga maghunahuna nga ang Amahan mopili sa labing bantugan nga babaye nga espiritu nga mahimong inahan sa iyang Anak, gani sama sa iyang pagpili sa lalaki nga espiritu nga sama kaniya nga mahimong Manluluwas. . . . Kinahanglan nga kita . . . motahud ni Maria uban nianang tukma nga pasidungog nga iyaha gayud.”³

Ang asoy ni Lucas sa istorya sa Pagpahibalo ngadto ni Maria (tan-awa sa Lucas 1:26–56) naghatag nato og kahigayunan

nga mas makapasalamat niining talagsaong batan-ong babaye. Pinaagi sa iyang mga pakigsultianay uban ni Gabriel ug Elisabeth, makita nato ang usa ka batan-ong babaye nga naningkamot sa pagsabot sa iyang talagsaong tawag gikan sa Dios. Ang gidak-on niana nga tawag nakapabug-at pag-ayo sa usa ka tawo nga batan-on pa, ug bisan pa andam siyang mitugyan sa iyang kabubut-on ngadto sa kabubut-on sa Amahan. Ang iyang istorya nagpahinumdom nato nga ang Dios nakaila sa Iyang tanang mga anak ug nga Siya nagtawag sa ordinaryo nga mga lalaki ug mga babaye sa pag-apil sa dili kasagaran nga mga paagi sa pagtabang sa pagtukod sa Iyang gingharian. Siya ang unang disipulo ni Jesus, ug sa ingon siya ang usa ka modelo alang sa tanan nga mopili sa pagsunod Kaniya.

Nazaret: Panimalay ni Maria

Subo lang, ang Bag-ong Tugon wala magsulti nato mahitungod sa mga ginikanan ni Maria, sa iyang pagkahimugso, o bisan unsa mahitungod sa iyang kinabuhi sa Nazaret. Gihulagway ni Lucas ang Nazaret nga usa ka *polis*, nga mahimong hubaron nga usa ka siyudad o usa ka lungsod, apan kini wala magpakita nga usa ka dapit nga importante. Gawas sa Bag-ong Tugon, ang Nazaret wala hisguti sa bisan hain nga teksto hangtud sa katapusan sa ikaduhang siglo AD.

Nasayud kita nga ang Nazaret nahimutang sa bungtod nga ubos sa Galilea nag-umbaw sa tambok nga Walog sa Jesreel, 65 ka milya (105 km) amihanan sa Jerusalem. Ang arkilohiya nagpakita nga ang unang siglo nga Nazaret susama sa usa ka balangay kay sa usa ka siyudad o bisan gani usa ka lungsod, nga dunay gibana-bana nga populasyon nga mga 400–500.⁴

Uban sa pipila ka kalainan, kadaghanan sa mga tawo sa tibuok Galilea naningkamot nga mabuhi isip mga trabahante, tig-atiman sa kahayupan, pagpangisda, ug pag-ugmad sa yuta aron lang adunay pagkaon sa lamesa alang sa ilang mga pamilya ug sa pagbayad sa ilang mga buhis. Ang balangay walay mga panalipod; walay ebidensya nga kini adunay sementado nga mga dalan o monumento nga arkitektura, ni kini naggamit og mahalong mga butang sama sa marmol, mosaics, o frescos sa mga gambalay, o nga ang mga panimalay adunay maanindot nga mga galamiton gikan sa laing nasud.⁵ Ang duha sa unang siglo nga mga balay nga nakalutan nagpakita sa kasarangan nga usa ka andana nga pinuy-anan nga dunay duha ka kwarto, atop nga lukay sa buli, ug gamay nga nataran.⁶ Ang mga tulumanon sa paglubong ug buak-buak nga mga sudlanan nga anapog nagpakita nga ang mga lumulupyo mga Judeo kay sa mga Hentil.

Samtang walay usa niining mga nadiskobrehan nga nagpunting direkta ngadto ni Maria o sa iyang pamilya, nagpasabut kini kanato kon unsa ang iyang kinabuhi sa Nazaret: sa usa ka mag-uuma nga batang babaye nga nagpuyo sa banikanhon nga dapit, layo gikan sa relihiyoso nga sentro sa Jerusalem uban sa mga templo, aristokrasya sa kaparian, ug bahandi. Bisan isip usa ka batan-ong babaye, motrabaho siya tupad sa iyang inahan ug sa ubang mga babaye sa balangay, mag-la og panapton, magluto, mangahoy, magsag-ob og tubig gikan sa punduhan sa balay o sa mga tabay sa balangay, ug magtrabaho sa umahan—gihimo ang tanan aron ang iyang pamilya mabuhi matag adlaw.

Ang Tawag ni Maria

Ang istorya ni Maria diha sa basahon ni Lucas nagsugod sa pagpakita ni anghel Gabriel, ang anghel kinsa nagpakita sa sayo pa ngadto ni Zacarias didto sa templo (tan-awa sa Lucas 1:11, 19, 26). Sa dihang nagpakita si Gabriel, si Maria usa ka batan-ong babaye kinsa kaslunon ngadto ni Jose (tan-awa sa Lucas 1:27). Bisan og wala kita makahibalo pilay edad ni Maria nianang higayuna, sa karaan posible nga gipahigayon ang kontrata sa kaminyoon bisan wala pa mahingkod. Ang pagpakita ug mga pamahayag ni Gabriel nga si Maria “hinatagan sa grasya,” nga “ang Ginoo anaa uban kanimo,” nga siya “dalaygon diha sa kababayen-an,” ug nga, sumala sa Hubad ni Joseph Smith sa Lucas 1:28, siya “pinili” (tan-awa usab sa Alma 7:10) tingali nakaingon sa lain-laing reaksyon sa kalibug ug bisan kahadlok diha kang Maria. Makahunahuna lamang kita unsa nga mga hunahuna ang misulod sa iyang pangisip nianang higayuna, apan kini naglakip tingali sa mga pangutana sama sa, “Ngano nga ang Dios miisip nako nga ‘dalaygon diha sa kababayen-an’?” “Ngano nga ako ‘hinatagan sa grasya sa Dios’ ug unsay gipasabut niana?” “Ngano nga ang Dios mipadala ni Gabriel ngari kanako ug dili ngadto ni bisan kinsa nga laing

kababayen-an sa Nazaret, o sa Jerusalem?” Oo, siya gikan sa balay ni David (tan-awa sa Lucas 1:32; Mga Taga-Roma 1:3), apan kana dili importante ubos sa pagdumala sa Romano. Human sa tanan, usa lang siya ka batan-ong babaye gikan sa pamilya nga mag-uuma, nagpuyo sa usa ka dili importante nga balangay. Sama sa gipangutana ni Natanael, “Aduna ba guy maayong butang gikan sa Nazaret?” (Juan 1:46).

Si Gabriel dili motubag sa bisan unsa nga mga pangutana nga tingali anaa sa hunahuna ug kasingkasing ni Maria. Hinoon nagpadayon siya sa iyang mensahe: magmabdos siya sa usa ka bata, apan dili lang bisan kinsa nga bata. Ang iyang anak pagatawgon ang “Anak sa Labing Halangdon ‘ang trono sa iyang amahan nga si David’ (tan-awa sa Lucas 1:32–33). Sa laing mga pulong, si Gabriel misulti ni Maria nga ang iyang anak mao ang Anak sa Dios ug ang gisaad nga Mesiya. Kon si Maria naglibug ug nahadlok sa wala pa kini ipahibalo, mahan-duraw nato ang iyang grabe nga emosyon human niini.

Ikonsiderar nato ang usa ka baruganan nga gitudlo niini nga bahin sa istorya ni Maria mahitungod sa pagkadisipulo. Ang plano sa Dios alang ni Maria dili butang nga iyang gipangayo! Si Gabriel nagpakita ngadto ni Zacarias tungod kay siya ug si Elisabet nag-ampo og milagro nga makabaton og anak, apan siya miadto ni Maria ubos sa lahi kaayo nga sirkumstansya: dili sa pagtuman sa usa ka hangyo, apan sa pagpahibalo sa kabubut-on sa Dios alang kaniya. Sa iyang umaabut nga kasal, si Maria tingali naghunahuna mahitungod sa posibilidad nga makabaton og mga anak sa umaabut. Apan bisan pa ang Judaismo nagpaabut sa mesiya sa unang siglo, nakahunahuna ba kaha si Maria nga siya, nga usa ka batan-ong babaye nga mag-uuma gikan sa Nazaret, mao ang mahimong inahan sa Mesiya? Tingali wala. Ang punto mao nga ang mga tawag sa pagkadisipulo sa kasagaran nagkinahanglan og kausaban sa mga plano sa atong personal nga kinabuhi.

Si Lucas nagtutok sa iyang rekord sa mga pamahayag ni Gabriel ug dayon ni Elisabet. Apan adunay tulo ka okasyon sa dihang si Maria mipadayag sa iyang mga hunahuna ug mga pagbati.

Usa ka Dinasig nga Pangutana

Ang una mao ang iyang pangutana ngadto ni Gabriel, “Unsaon ba pagkahimo niini nga wala man akoy bana?” (Lucas 1:34). Nahibalo sa sirkumstansya, ang iyang pangutana usa ka reasonable nga pangutana. Nagpahinumdom kini sa mga magbabasa sa pangutana ni Zacarias, “Unsaon ko man pagkaila nga mahimo kini? [pananglitan, nga si Elisabet manganak]” (bersikulo 18). Apan hinoon ang iyang pangutana nagpadayag sa pagduha-duha mahitungod sa tubag ni Gabriel sa usa ka pag-ampo nga gihalad mismo ni Zacarias ngadto sa Dios, ang pangutana ni Maria nagtinguha og pagpasabut mahitungod

Ang anghel nga si Gabriel nagpakita ngadto ni Maria uban sa makapatingala nga mensahe nga siya “dalaygon ikaw diha sa mga kababayen-an” ug nga siya manganak sa Anak sa Dios.

sa gipahayag nga kabubut-on sa Dios alang kaniya. Ang mga pangutana dili kapugnan kon ang mga imbitasyon sa Dios mohagit sa mga disipulo sa pagpalambo sa ilang mga buluhaton ug mobuhat sa mga butang nga dili komportable nilang buhaton, ug ang mga dinasig nga mga pangutana modala ngadto sa pagpadayag.

Ang tubag ni Gabriel ngadto ni Maria adunay tulo ka bahin:

1. Una, gisultihan niya si Maria, “Pagakunsaran ikaw sa Espiritu Santo” (bersikulo 35). Ang Espiritu Santo mao ang gahum diin ang mga disipulo sa matag panahon mapalambo sa ilang mga tawag. “Hinumdumi nga kini nga buhat dili lamang inyoha ug kanako,” mitudlo si Presidente Thomas S. Monson (1927–2018). “Trabaho kini sa Ginoo, ug kon kita anaa sa buluhaton sa Ginoo, may katungod kita sa panabang sa Ginoo. Hinumdumi nga kon si kinsa ang tawagon sa Ginoo, ang Ginoo mohimo kaniyang sarang.”⁷ Dayon si Gabriel mihatag ni Maria og impormasyon nga piho sa iyang sitwasyon: “Ug pagalandungan ikaw sa gahum sa Labing Halangdon.”⁸

busa kana usab nga balaan nga butang paganganlan nga balaan, ang Anak sa Dios” (bersikulo 35).

2. Ikaduha, si Gabriel misulti ni Maria mahitungod ni Elisabet, usa ka tawo nga nakasinati og susama, bisan og dili pareha nga, milagroso nga pagkamabdos (tan-awa sa bersikulo 36). Ang pagmabdos ni Elisabet usa ka timailhan ngadto ni Maria nga siya wala mag-inusara, nga adunay laing usa pa ka tawo kinsa nakasabut unsay iyang nasinati.
3. Ikatulo, si Gabriel walay duha-duha nga mipahayag, “Kay sa Dios walay butang nga dili mahimo” (bersikulo 37). Ang Dios mihimo sa imposible sa dihang nagmabdos si Elisabet.⁹ Ang pamahayag ni Gabriel mao ang usa ka pahinumdom ngadto sa mga disipulo sa matag panahon nga kon kita motubag sa mga pagdapit sa Dios, mahitabo ang mga milagro.

Ang Pagkaandam sa usa ka Disipulo

Ang ikaduha nga tubag ni Maria sa istorya nagrepresentar, sa akong hunahuna, sa pasalig ug panglantaw sa usa ka

Ang istorya ni Maria ug Elisabet nagkahiusa pinaagi sa ilang gugma ug suporta sa usag usa sa panahon sa panginahanglan.

disipulo: “Tan-awa, ako ulipon sa Ginoo, matuman unta kana-ko kanang imong giingon” (Lucas 1:38). Ang “ulipon” nagpasabot nga si Maria mipili nga modawat sa tawag nga gihatag sa Dios kaniya. Kini nga pamahayag mao ang bersyon ni Maria sa unsay isulti sa iyang Anak didto sa Getsemani, “dili ang akong pagbuot ang matuman, apan ang imo” (Lucas 22:42). Samtang

nga ingon og klaro nga niining puntuha sa iyang panaw, siya dili mahimong makasabot sa tanan nga gikinahanglan gikan kaniya—si Simeon sa wala madugay nanagna ngadto kaniya nga “ang imong kasingkasing usab pagalapsan sa espada” (Lucas 2:35)—bisan pa niana, si Maria mipili nga mopadayon uban sa hugot nga pagtuon.

“Ug ang manolunda mipahawa kaniya” (Lucas 1:38). Sa dihang mibiya si Gabriel, nag-inusara si Maria. Samtang lahi nga butang alang sa usa ka disipulo sa paghimo og mga pamahayag sama sa kang Maria diha sa presensya sa balaan nga mensahero, unsay iyang buhaton karon nga ang anghel wala na? Unsaon niya sa pagpasabot niini nga kasinatian ngadto sa iyang mga ginikanan? ngadto ni Jose? Unsa ang personal nga bili ngadto kaniya kon sila o ang mga lumulupyo sa Nazaret dili motuo kaniya? Ang natapos nga mga bahin sa iyang kinabuhi sa Nazaret mahimong malisud na karon alang kaniya.

Mao nga nahinumdoman niya ang ikaduhang bahin sa tubag ni Gabriel sa iyang pangutana ug mga panaw ngadto sa balay ni Elisabet. Sa makausa, ang duha ka sinugdanan nga mga istorya ni Lucas nagkahiusa. Sa dihang nangumusta si Maria ni Elisabet, “ang bata miulpot sulod sa iyang tiyan; ug si Elisabet napuno sa Espiritu Santo: Ug sa makusog nga tingog siya misinggit nga nag-ingon, Dalaygon ikaw diha sa mga kababayen-an, ug dalaygon ang bunga sa imong tiyan” (Lucas 1:41–42). Ang iyang pagtimbaya nga gigiyahan sa Espiritu nakapalig-on unsay gipahayag na ni Gabriel mahitungod sa dalaygon nga dapit ni Maria diha sa kababayen-an. Si Maria karon aduna nay ikaduhang saksi sa iyang tawag, apan miabut kini human siya andam na nga midawat sa tawag.

Ang istorya nila ni Maria ug Elisabet usa ka pahinumdom sa duha ka importante nga mga aspeto sa mga kinabuhi sa moderno nga mga disipulo. Usa kini ka pahinumdom sa importante nga hiyas sa panaghiusa taliwala sa mga Relief Society sa tibuok kalibutan: ang mga babaye sa lain-laing mga edad ug sa lain-laing mga kahimtang sa kinabuhi nga nagkapundok aron sa pagpaulyo ug pagsuporta sa usag usa panahon sa panginahanglan. Usa usab kini nga pahinumdom nga ang Dios dili mobiya niadtong Iyang gitawag sa mga panahon sa ilang panginahanglan apan nga Siya motubag kanunay kanila pinaagi sa uban nga gitawag usab Niya.

Ang Awit sa Pagdayeg

Ang katapusan nga gilitok ni Maria nailhan nga ang Awit sa Pagdayeg ug mao ang iyang paagi sa pagpakita og kalipay agig tubag sa mga pamahayag ni Elisabet. Iyang gipadayag ang iyang mga pagbati mahitungod kon unsa ang nahitabo sa iyang kinabuhi ug namalandong sa iyang bag-ong nakapalagan nga pagpasabot sa iyang dapit sa plano sa Dios. Una ug labing importante siya mibati nga mopalambo, mohatag og

pagdayeg, ug mohimaya sa Dios, diin siya nagakalipay isip iyang Manluluwas (tan-awa sa Lucas 1:46–47). Nakita niya sa iyang kasinatian ang nagpadayon nga kalooy sa Dios, gani nga Siya mipili og usa ka tawo nga “timawa” sama kaniya (tan-awa sa mga bersikulo 48–50) ug usab sa kamatuoran nga Siya mipili kaniya sa pagpahigayon sa importante nga bahin sa pagtuman sa pakigsaad sama kang Abraham (tan-awa sa mga bersikulo 54–55).

“Ug si Maria nagpabilin uban kang [Elisabet] sulod sa mga tulo ka bulan, ug unya mipauli siya sa iyang balay” (bersikulo 56). Si Maria mas andam sa karon sa pagtuman sa iyang balaan nga tawag.

Ang Ehempro ni Maria alang Kanato

Ang moderno nga mga disipulo gikuha gikan sa istorya ni Maria sa kultura ug 2,000 ka tuig. Bisan pa niana, ang iyang istorya walay katapusang pahinumdom sa mga bili sa pagka-disipulo. Ang Dios nagpaabut sa Iyang mga sumusunod sa pagdawat sa mga pagdapat nga Iyang gihatag ngadto kanila. Si Presidente Russell M. Nelson nagpahinumdom kanato nga “Ang Dios kanunay misugo sa Iyang mga anak sa pakigsaad sa pagbuhat sa lisud nga mga butang.”¹⁰ Si Maria dili ingon nga walay labut, ug mao usab kita. Ang atong hagit mao ang pagbaton og hugot nga pagtuo sa pagtugyan sa atong kabubut-on ngadto sa Iyang kabubut-on, sa pagdawat sa Iyang mga tawag uban sa hugot nga pagtuo nga ang Iyang Espiritu mopalambo kanato diha sa Iyang pagserbisyo. Si Bonnie H. Cordon, Kinatibuk-ang Presidente sa Young Women, mipahinumdom kanato nga “makahimo kita og lisud nga mga butang,” ug dayon midugang, “apan mahimo usab nato kini diha sa kalipay.”¹¹

Isip moderno nga mga disipulo, unsa ang atong Awit sa Pagdayeg? Unsaon nato sa pagpadayag sa atong kalipay sa atong Dios? Unsaon nato sa pagpadayag sa kadako sa Iyang kalooy sa atong kinabuhi? Unsaon sa pagpangita og mga paagi sa pagsaulog sa atong bahin sa pagtuman sa pakigsaad nga sama kang Abraham sa atong panahon? Kini tingali mao ang mga pipila ka paagi nga kita makat-on gikan sa talagsaong istorya sa pagkadisipulo ni Maria. ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. Si Mateo nakasabut usab nga si Maria mao ang katumanan sa panagna ni Isaias sa usa ka birhen kinsa manganak og anak nga lalaki nga nganlan og Emmanuel (tan-awa sa Isaias 7:14). Ang iyang kinutlo sa “usa ka birhen” gikan sa ikaduhang siglo BC nga Gresyanhon nga hubad ni Isaias, nga gigamit sa unang mga Kristiyano ug gigamit sa King James Version sa Isaias 7:14.
2. Sa 1830 nga edisyon sa Basahon ni Mormon, ang 1 Nephi 11:18 naghulagway ni Maria isip “ang inahan sa Dios.”
3. Bruce R. McConkie, *Mortal Messiah*, 4 vols. (1981), 1:326–27, footnote 4.
4. Tan-awa sa James E. Strange, “Nazareth,” *Anchor Bible Dictionary*, 4:1050;

Jonathan L. Reed, *Archaeology and the Galilean Jesus: A Re-examination of the Evidence* (2002), 131.

5. Tan-awa sa Reed, *Archaeology and the Galilean Jesus*, 131.
6. Tan-awa sa Ken Dark, “Has Jesus’ Nazareth House Been Found?” *Biblical Archaeology Review*, vol. 41, no. 2 (Marso/Abril 2015), 54–63; tan-awa usab sa Ken Dark, “Early Roman-Period Nazareth and the Sisters of Nazareth Convent,” *The Antiquities Journal*, vol. 92 (2012), 37–64.
7. Thomas S. Monson, “Duty Calls,” *Ensign*, Mayo 1996, 44.
8. Ang pulong nga Gresyanhon nga gihubad nga “pagapalandungan” (*episkiazō*) mao ang sama nga pulong nga gigamit sa Gresyanhon nga hubad sa Daang Tugon sa paghulagway sa panganud nga mikunsad sa tabernakulo sa dihang nakompleto kini. Naghulagway kini sa himaya sa Ginoo.
9. Gisulti usab sa Ginoo ngadto ni Abraham sa dihang siya ug si Sara nakahibalo nga sila makabaton og anak sa ilang katigulangon (tan-awa sa Genesis 18:14; Mga Taga-Roma 4:19–21).
10. Russell M. Nelson, “Barug isip Tinuod nga mga Milenyal,” *Liahona*, Okt. 2016, 49.
11. “Bonnie H. Cordon: Kinatibuk-ang Presidente sa Young Women,” *Liahona*, Mayo 2018, 129.

Juan

ang Disipulo nga Gihigugma ni Jesus

Ang mga sinulat sa Bag-ong Tugon nga may kalabutan ni Juan ang Hinigugma nagpresentar kaniya isip magtutudlo ug modelo alang sa atong kaugalingong pagkadisipulo.

Ni Eric D. Huntsman

Professor sa Karaang Kasulatan, Brigham Young University

Human ni Pedro, tingali si Juan mao ang labing nailhan nga orihinal nga Napulog Duha ka mga Apostoles ni Jesus. Siya ug ang iyang igsoon, nga si Santiago, uban ni Pedro sa pipila sa labing importante nga mga gutlo sa mortal nga pangalagad sa Manluluwas, ug siya sa tradisyunal nga paagi nalambigit sa lima ka lain-laing mga basahon sa Bag-ong Tugon.¹ Ang iyang personal nga kasuod sa Ginoo gisugyot sa Juan 13:23: “Usa sa iyang mga tinun-an, siya nga hini-gugma ni Jesus, nagpauraray sa dughan ni Jesus.” Sa nanglabay nga mga panahon, Ang arte sa Kristiyano nagpakita niini nga imahe, naghulagway ni Juan isip usa ka batan-ong lalaki, nga sa kasagaran mopahulay diha sa mga bukton sa Manluluwas. Mao kini ang gigikanan sa iyang talagsaon nga titulo, Juan ang Hinigugma, apan ang iyang pagsaksi ug misyon nagpadayag sa mga aspeto sa pagkadisipulo nga maambitan natong tanan.

Juan, Anak ni Zebedeo

Ang Hebreohanon nga ngalan ni Juan, *Yohanán*, nagpasabut nga ang “Dios mabination.” Kadaghanan sa mga detalye nga atong nahibaloan mahitungod kaniya nagagikan sa unang tulo ka mga Ebanghelyo, nga nagsulti sa istorya sa mortal nga pangalagad sa Manluluwas nga kasagaran gikan sa samang panglantaw. Silang tanan uyon nga si Juan mao ang anak sa mauswagon nga mangingisda nga taga-Galilia nga ginganlan og Zebedeo, kinsa nanag-iyá og kaugalingong barko ug nakahimo sa pagsuhol og mga mamumuo aron sa pagtabang kaniya ug sa iyang mga anak sa ilang trabaho. Si Juan ug ang iyang igsoong lalaki, nga si Santiago, adunay negosyo sa mga igsoong Pedro ug Andres, ug ang tanang upat mibiya sa ilang negosyo sa pangisda sa dihang si Jesus mitawag kanila sa pagsunod Kaniya sa full-time nga pagkadisipulo.²

Sa pagtubag sa tawag ni Jesus, sila si Juan ug Santiago “gibiyaan nila ang ilang amahan nga si Zebedeo diha sa sakayan kauban sa mga sinuholan, ug mikuyog sila kaniya” (Marcos 1:20).

Samtang ang mga ebanghelyo wala maghisgot ni Zebedeo pag-usab, ang inahan ni Santiago ug Juan nahimong sumusunod ni Jesus, nangamuyo ni Jesus alang sa iyang mga anak ug diha atol sa Paglansang.³ Sa kasagaran nailhan sa ngalan nga Salome, ang inahan ni Santiago ug Juan tingali igsoon usab nga babaye ni Maria, ang inahan ni Jesus, naghimo kanila nga mga ig-agaw ni Jesus ug kabanay ni Juan ang Bautista.⁴

Sa wala madugay human sa iyang inisyal nga tawag, si Juan nakasaksi sa daghang unang mga milagro ug mga pagtulun-an sa Ginoo.⁵ Ang pagkakita niini nga mga milagro ug pagpaminaw sa mga diskurso sama sa Wali sa Bukid walay duha-duha nakapaandam ni Juan sa higayon sa dihang si Jesus mitawag kaniya nga mahimong usa sa Iyang Napulog Duha ka mga Apostoles.⁶ Niining espesyal nga mga saksi, sila si Pedro, Santiago, ug Juan nahimong maoy labing suod nga mga disipulo kinsa diha sa importante nga mga gutlo sa yutan-ong pangalagad ni Jesus:

- Sa pagkabanhaw sa anak nga babaye ni Jairo, nakakita mismo sa gahum sa Ginoo sa kamatayon.⁷
- Sa Bukid sa Transfigurasyon, diin ilang

nakita si Jesus nga mipadayag sa Iyang himaya ug nakadungog sa tingog sa Amahan mipamatuod nga si Jesus mao ang Iyang Anak nga Iyang gikahimut-an.⁸

- Sa Bukid sa Olivo alang sa Iyang katapusan nga panagna mahitungod sa katapusang mga adlaw.⁹
- Sa Tanaman sa Getsemani, diin sila diha sa duol samtang ang Manluluwas nagsugod sa Iyang mahinungdanong buhat sa Pag-ula.¹⁰

Sama nga gihatagan ni Jesukristo si Simon ug dugang ngalan nga *Cefas* o Pedro, nga nagpasa-but nga “bato,” gihatagan usab Niya si Santiago ug Juan sa titulo nga *Boanerges*, o “mga tawo nga morag dalugdog.”¹¹ Tungod kay mihangyo sila ni Jesus kon ingnon ba nila ang kalayo sa pagkanaug diha sa balangay sa mga Samarianhon kinsa misalikway Kaniya (tan-awa sa Lucas 9:51–56), kini nga angga mahimong magsugyot nga sila dali nga masuko o ingon nga determinado. Hinoon, tingali kana nga ngalan nahatag sa pagpangandam sa gamhanang mga saksi nga sila mahimo, tingali mao usab sa ngalan ni Pedro maoy timailhan dili kaayo bahin sa iyang unang debosyon apan ang iyang walay kutas nga kinaiya

sama sa iyang determinasyon ug kalig-on human sa Pagkabanhaw ni Jesus.¹²

Sa mga pagpakita ni Juan diha sa basahon sa Mga Buhat, siya gihulagway nga lig-on, maka-nunayon nga kauban ni Pedro. Si Juan uban ni Pedro sa dihang iyang giayo ang pungkol nga tawo diha sa templo, ug silang duha maisugong misangyaw sa atubangan sa mga lider sa Judeo sa Jerusalem. Silang duha, ang magkauban nga mga Apostoles nga mipanaw ngadto sa Samaria aron itugyan ang Espiritu Santo diha sa mga Samaritanhon nga gitudloan ug gibunyagan ni Felipe.¹³

Apan diha sa mga sinulat nga may kalabutan ni Juan diin siya labing maayong nakita isip usa ka gamhanang saksi sa pagkabalaan sa iyang agalon ug higala, nga si Jesukristo. Kining mga basahon sa Bag-ong Tugon nagpresentar ni Juan isip usa ka magtutudlo ug ehemplo alang kanato sa atong kaugalingong pagkadisipulo.

Hinigugma nga Disipulo

Makapatingala, si Juan wala gayud hinganli sa Ebanghelyo nga sa tradisyon gipahinungod ngadto kaniya. Ang Ebanghelyo ni Juan naghisgot sa duha ka anak ni Zebedeo makausa ra, diha sa katapusang kapitulo, diin dihay duha sa pito ka disipulo nga nakigkita sa nabanhaw nga Ginoo didto sa Dagat sa Galilea. Bisan didto, apan, wala sila mahinganli. Hinoon, ang tradisyon, nga gisuportahan sa mga pakisayran sa kasulatan sa Pagpahiuli,¹⁴ miila ni Juan nga mao ang wala mailhi nga “disipulo nga gihigugma ni Jesus” kinsa diha sa Katapusang Panihapon, sa Paglansang, sa walay sulod nga lubnganan, ug sa katapusang pagpakita ni Jesus sa Dagat sa Galilea.¹⁵

Aduna usab siyay “laing disipulo” kinsa, uban ni Andres, kanhi sumusunod ni Juan Bautista ug nakadungog kaniya nga mipamatuod nga si Jesus mao ang Kordero sa Dios (tan-awa sa Juan 1:35–40), ug adunay kalagmitan nga siya mao ang disipulo kinsa mikuyog ni Pedro human dakpa si Jesus ug mitabang ni Pedro nga makasulod sa korte sa halangdon nga pari (tan-awa sa Juan 18:15–16).

Sa Ebanghelyo ni Juan, ang hinigugma nga disipulo gihulagway nga suod, personal nga higala sa Ginoo. Uban ni Marta, Lazaro, ug Maria, si

Juan gihulagway sa piho niini nga Ebanghelyo nga mao ang hinigugma ni Jesus (tan-awa sa Juan 11:3, 5). Ang iyang nahimutangan sa lamesa atol sa Katapusang Panihapon nagpakita dili lamang sa dungog apan usab sa kasuod.

Labaw sa iyang pagkahigala sa Manluluwas, ang ubang mga tudling nagpadayag kaniya nga usa ka gamhanan nga saksi sa labing importante nga mga hitabo sa misyon ni Jesus: nagbarug siya sa tiilan sa krus sa pag-saksi sa kamatayan sa Ginoo isip usa ka sakripisyo alang sa sala, midagan ngadto sa lubnganan human sa Pagkabanhaw aron sa pagkumpirmar nga kini walay sulod, ug nakakita sa nabanhaw nga Manluluwas.

Kaduha hisguti sa Ebanghelyo ni Juan nga kini gibase sa mga saksi sa hinigugma nga disipulo ug naghatag og gibug-aton nga ang iyang saksi tinuod,¹⁶ butang nga gipakita pinaagi sa pag-usab ni Joseph Smith sa ulohan sa Ebanghelyo nga “Ang Pagpamatuod ni Juan.”¹⁷

Samtang ang mga eskolar nagdebatu gihapon sa pagkatawo sa hinigugma nga disipulo, kon siya ba si Apostol Juan, nan siya ang tinubdan sa materyal sa Ebanghelyo, kon dili ang orihinal nga tagsulat niini.¹⁸

“Mao kini ang disipulo nga nagpamatuod niini nga butang, ug misulat niini nga mga butanga, ug nasayud kami nga ang iyang pagpamatuod tinuod” (Juan 21:24).

Ngano nga nagpabilin man siya nga wala hinganli, wala gayud direkta nga gihinganlan nga si Apostol Juan? Ang tubag tingali tungod kay tuyo niya nga ang iyang kaugalingong mga kasinatian mahimong mga simbolo alang sa mga tumutuo ug sa mga disipulo sa matag panahon. Pinaagi sa pagpabilin nga wala mailhi, makatugot siya nato sa paghunahuna sa atong kaugalingong ngadto sa iyang mga kasinatian, magkat-on unsaon sa paghigugma ug higugmaon sa

Ginoo ug dayon makaangkon sa atong kaugalingong mga saksi, diin kita gitawag sa pagpakigbahin niini sa uban.

Ang mga Sulat sa: 1, 2, ug 3 Juan

Sama sa Ebanghelyo ni Juan, walay usa sa tulo ka mga sulat nga nagtudlo ni Juan nga direkta gayud nga mihingalan kaniya. Bisan pa niana, ang 1 Juan, nga mao ang diskurso sa doktrina kay sa usa ka aktwal nga sulat, duol kaayo sa Ebanghelyo sa estilo ug mga hilisgutan niini, nga naglakip sa kaimportante sa gugma ug pagkamasulundon, mga tema nga gitudlo sa Manluluwas sa istorya ni Juan sa Katapusan nga Panihapon.

Gisulat human sa ebanghelyo, ang 1 Juan nagsugod pinaagi sa pagpahayag sa saksi sa tagsulat ni Ginoong Jesukristo, “sukad pa sa sinugdanan, nga among *nadungog*, nga among *nakita* pinaagi sa among kaugalingong mga mata, nga among *nasud-ong*, ug *nahikap* pinaagi sa among mga kamot, pinaagi sa Pulong nga nagahatag og kinabuhi” (1 Juan 1:1). Gawas sa pagpahayag pag-usab sa pangbukas nga mga linya sa Ebanghelyo ni Juan, ang tagsulat mipasabut sa iyang gamhanan,

personal nga saksi ni Jesukristo, kinsa mao ang Pulong sa Dios nga sa tinuod nahimo nga tawo.

Ang unang mga Kristiyano, kinsa mao ang orihinal nga magbabasa sa basahon, klaro nga nag-antus sa panagkabahin sa ilang kaugalingon uban sa usa ka grupo nga midawat sa dili sakto nga mga pagtuo mahitungod ni Jesus nga mibiya sa Simbahan.¹⁹ Sa 1 Juan, ang tagsulat dili lamang usa ka saksi, siya usa ka awtoridad nga gitawag sa pagkorihir sa bakak nga doktrina ug sa mga panghulga sa tinuohan gikan sa anti-Kristo ug mini nga mga espiritu (tan-awa sa 1 Juan 2:18–27; 4:1–6). Ang iyang misyon mao ang pag-awhag usab niadtong kinsa nagpabilin nga matitud-anon pinaagi sa pagpakigbahin sa makahuluganong mga kamatuoran mahitungod sa Dios ug ni Kristo ug sa kaimportante sa nagpadayon nga pagtuo ug pagkamatarung.

Sa 2 Juan ug 3 Juan, yanong nagpaila siya sa iyang kaugalingon nga “ang elder” ug nagpadayon sa paghatag og gibug-aton sa kaimportante sa gugma ug pagkamasulundon ug sa mga kakuyaw sa bakakon nga mga magtutudlo ug niadtong kinsa nagsalikway sa tukma nga awtoridad sa Simbahan.²⁰

Ang tanan niining tulo ka basahon nagtudlo kanato sa kaimportante sa padayon nga debosyon ngadto sa gipadayag nga si Jesukristo.

Ang Tigpadayag

Sa lima ka basahon nga gipahinungod ngadto kaniya, ang Pinadayag lamang ang aktwal nga naggamit sa ngalan nga Juan, nag-ila sa tagsulat niini katulo ka higayon pinaagi niana nga ngalan sa unang mga bersikulo (tan-awa sa Pinadayag 1:1, 4, 9). Gawas sa pagpaila sa iyang kaugalingon isip sulugoon sa Dios, ang tagsulat walay laing gihatag nga timailhan sa iyang katungdanan o calling, apan kadaghanan sa unang mga kadagkoan nga Kristiyano nagtuo nga siya si Juan, ang anak ni Zebedeo.

Ang Basahon ni Mormon ug Doktrina ug mga Pakigsaad nagmatuod nga si Apostol Juan gihatagan og espesyal nga sugo sa pagdawat ug pag-sulat sa mga panan-awon nga iyang nadawat.²¹ Usa ka makuti ug daghan og simbolo nga basahon, ang Pinadayag gitumong sa paghupay ug paghatag og kasiguroan sa mga Kristiyano nga nag-antus sa pagpanggukod o mga pagsulay sa matag panahon nga sa samang higayon nagpadayag sa tahas ni Jesukristo sa tibuok kasaysayan.

Bisan og duha ka lain-lain nga petsa ang gisugyot kon kanus-a gisulat ni Juan ang Pinadayag—ang unang petsa sa mga AD 60 atol sa paghari ni emperor Nero ug ang ulahi nga petsa sa mga AD 90 atol sa panahon ni emperor Domitian—kining duha human sa pagkamartir ni Pedro, nakahimo ni Juan nga mao ang labaw nga Apostol nga buhi pa.

Ang iyang calling, hinoon, dili lamang sa pagdawat ug pagrekord sa mga panan-awon nga anaa sa basahon. Sa usa sa iyang mga panan-awon, usa ka anghel misulti ni Juan ang Tigpadayag sa pagkuha sa gamay nga basahon, o linukot nga papel [scroll], ug sa pagkaon niini. Matam-is sa sinugdanan sa iyang ba-ba, nakahimo kini og kapait sa iyang tiyan, nga gihubad ni Joseph Smith nga nagrepresentar sa iyang misyon sa pagtabang sa pagpundok sa Israel isip kabahin sa pagpahiuli sa tanang mga butang (tan-awa sa Pinadayag 10:9–11; Doktrina ug mga Pakigsaad 77:14). Kini nga misyon nahimong posible tungod sa kanunay nga pangalagad ni Juan human siya mabalhin sa pagkahimaya. Samtang ang mga komentaryo, karaan ug moderno, nabahin kabahin sa kahulugan sa

pamahayag ni Jesus ngadto ni Pedro mahitungod sa kapalaran ni Juan sa katapusan sa Ebanghelyo (tan-awa sa Juan 21:20–23), si Joseph Smith nakadawat og pagpadayag nga nagkumpirma nga ang misyon ni Juan magpadayon isip usa ka binuhat nga nabalhin sa pagkahimaya hangtud sa pagbalik sa Manluluwas (tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 7:1–6). Sa laing mga pulong, wala lamang siya managna sa katapusan sa panahon, apan ang iyang misyon naglakip sa pagtabang sa pagtuman niini nga mga panagna ingon man usab sa pagsaksi sa katumanan sa mga butang nga gipadayag ngadto kaniya.

Bisan og ang atong kaugalingong misyon dili sama ka halangdon, ang ehemplo ni Juan nagtudlo kanato nga ang atong gugma alang ni Jesukristo naggiya nato sa pagdawat sa atong

*“Atong maila nga kita
nagahigugma sa mga anak
sa Dios pinaagi niini, kon
magahigugma kita sa Dios
ug magatuman sa iyang
mga sugo” (1 Juan 5:2).*

kaugalingong mga tawag ug mga hagit sa kinabuhi, bisan pa unsa ka pait o katam-is kini usahay.

Ang Pagkahimo Natong Hinigugma nga mga Tinun-an Mismo

Si Juan mao ang usa sa nag-unang sakop sa orihinal nga Napulog Duha ka mga Apostoles, kinsa adunay suod nga personal nga relasyon uban sa Manluluwas ug nagserbisyo og importante nga mga tahas isip Iyang saksi, isip usa ka lider sa Simbahan, ug isip usa ka tigpadayag. Apan ang iyang gipili nga paagi sa pagpakita sa iyang kaugalingon isip hinigugma nga disipulo diha sa Ebanghelyo nga nagdala sa iyang ngalan nagtugot kaniya sa pagserbisyo isip usa ka modelo alang kanatong tanan sa atong kaugalingong pagkadisipulo. Gikan kaniya atong makat-unan nga isip mga sumusunod ni

Jesukristo, kitang tanan makapahulay diha sa buktion sa Iyang gugma, nga ang maong gugma hingpit natong mahibaloan pinaagi sa mga ordinansa sama nianang Iyang giestablisar diha sa Katapusan nga Panihapon. Kita usab simbolokanhong makabarug sa tiilan sa krus, magpamatuod nga si Jesus nagpakamatay alang kanato, ug mopadayon uban ang paglaum nga makat-on alang sa atong kaugalingon nga ang Ginoo buhi. Sama ni Juan, isip hinigugma nga mga disipulo ang atong tawag mao ang pagpakigbahin niana nga saksi ngadto sa uban, magpamatuod sa kamatuoran ug magtuman bisan unsa nga mga tawag ang moabut kanato hangtud ang Ginoo mobalik pag-usab. ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. Makapaikag, ang basahon lamang sa Pinadayag ang direktang mipahayag nga ang tagsulat niini mao si Juan (tan-awa sa Pinadayag 1:1, 4). Wala sa mga Ebanghelyo, lakip ang Juan, ang miila sa tagsulat niini. Ang unang tradisyon sa Kristiyano, hinoon, miila sa tawo sa gihigugma nga disipulo diha sa Ebanghelyo ni Juan uban sa Apostol niana nga ngalan. Alang sa panaghisgutan sa ebidensya, ang inantigo nga panaghisgutan, ug ang mga panabut sa Pagpahiuli kabahin niini nga pagkatawo, tan-awa sa mubo nga sulat 17. Ang basahon sa 1 Juan sa samang paagi wala gayud moila sa tagsulat niini, apan ang estilo niini ug ang gihisgutan duol kaayo nga masumpay sa Ebanghelyo ni Juan. Ang mga basahon sa 2 ug 3 Juan gipasidungog ngadto lamang nga “ang elder,” apan ang unang tradisyon sa Kristiyano nagsumpay niini uban sa tagsulat sa Juan ug 1 Juan.
2. Tan-awa sa Marcos 1:19–20; tan-awa usab sa Mateo 4:21–22; Lucas 5:10–11. Kadaghanan sa mga eskolar uyon nga ang Marcos gisulat pag-una, anaa sa tunga-tunga sa mga 60 AD, uban sa Mateo ug Lucas nga gisulat sa mga AD 70 o sayo sa AD 80. Isip resulta, ang pagbasa sa mga pakisayran gikan sa Marcos una nagtugot kanato nga makakita kon sa unsa nga paagi nga sila si Mateo ug Lucas midugang o mikutlo sa labing unang istorya.
3. Samtang ang Marcos 10:35–37 nagrekord nga sila si Santiago ug Juan mihangyo nga molingkod sa tuo ug walang bahin ni Jesus sa Iyang gingharian, ang Mateo 20:20–21 midugang nga kini nga hangyo sa tinuod nagagikan sa ilang inahan. Tungod sa iyang presensya sa Paglansang ug dayon sa walay sulod nga lubnganan, tan-awa sa Marcos 15:40; 16:1–8; tan-awa usab sa Mateo 27:55–56; Lucas 23:49, 55; 24:1–10; ug Juan 19:25.
4. Alang sa dugang nga panaghisgutan niining posible nga koneksyon ni Salome, ingon man usab sa dugang background sa pamilya ug negosyo sa pangisda ni Zebedeo, tan-awa sa R. Alan Culpepper, *John, the Son of Zebedee: The Life of a Legend* (2000), 7–23.
5. Tan-awa sa Marcos 1:21–31, 40–45; 2:1–12; 3:1–6; tan-awa usab sa Mateo 8:1–4; 9:1–8; 12:9–14; Lucas 4:33–39; 5:12–15, 17–26; 6:6–11.
6. Alang sa Wali sa Bukid, tan-awa sa Mateo 5–7. Alang sa tawag ni Juan ug sa ubang orihinal nga mga Apostoles, tan-awa sa Marcos 3:13–19; tan-awa usab sa Mateo 10:2–4; Lucas 6:13–16.
7. Tan-awa sa Marcos 5:37; tan-awa usab sa Mateo 9:23–26; Lucas 8:51, bisan og si Mateo wala mohingalan nila ni Pedro, Santiago, ug Juan.
8. Tan-awa sa Marcos 9:2–10; tan-awa usab sa Mateo 17:1–8; Lucas 9:28–36.
9. Tan-awa sa Marcos 13:3–37.

10. Tan-awa sa Marcos 14:32–34; tan-awa usab sa Mateo 26:36–38.
11. Tan-awa sa Marcos 3:17. Ang *Boanerges* dayag nga dinalidali nga Gresyanhon nga hubad sa Aramaic *bene reghesh o r'm*, nagpasabut nga “mga anak sa komosyon o dalugdog.”
12. Tan-awa sa Culpepper, *John, the Son of Zebedee*, 38–40, 50.
13. Tan-awa sa Mga Buhat 3:1–11; 4:1–21; 8:14–17.
14. Tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 7; 77; 88:141.
15. Tan-awa sa Juan 13:23; 19:26, 34–35; 20:2–10; 21:1–14, 20–25; tan-awa usab sa Culpepper, *John, the Son of Zebedee*, 57–69.
16. Tan-awa sa Juan 19:35; 21:24–25; tan-awa usab sa Juan 20:30–31.
17. Tan-awa sa *Joseph Smith’s New Translation of the Bible: Original Manuscripts*, gi-edit pinagi ni Scott H. Faulring, Kent P. Jackson, ug Robert J. Matthews (2004), 234.
18. Alang sa mga ehemplo sa inantigo nga mga panaghisgutan mahitungod sa pagkatawo sa gihigugma nga disipulo, tan-awa sa Culpepper, *John, the Son of Zebedee*, 72–85, ug Raymond E. Brown, *An Introduction to the Gospel of John*, gi-edit pinaagi ni Francis J. Moloney (2003), 189–99. Alang ni Apostol Juan nga maoy tinubdan o tagsulat sa Ebanghelyo ni Juan, tan-awa sa Richard Neitzel Holzapfel, Eric D. Huntsman, ug Thomas A. Wayment, *Jesus Christ and the World of the New Testament* (2006), 126–27, ug sa akong kaugalingong pagtagad sa “The Gospel of John” sa *New Testament History, Culture, and Society* (2018), ed. Lincoln Blumell.
19. Tan-awa sa Raymond E. Brown, *The Epistles of John* (The Anchor Bible, vol. 30 [1982]), 49–55, 71.
20. Tan-awa sa Culpepper, *John, the Son of Zebedee*, 90–95, ug Holzapfel, Huntsman, ug Wayment, *Jesus Christ and the World of the New Testament*, 274–77.
21. Tan-awa sa Holzapfel, Huntsman, ug Wayment, *Jesus Christ and the World of the New Testament*, 281–82, ug ilabi na sa 1 Nephi 14:18–27; Ether 4:16; ug Doktrina ug mga Pakigsaad 7:1–3; 77.

Usa ka gamhanan nga saksi sa labing importante nga mga hitabo sa misyon ni Jesus, nagbarug si Juan sa tiilan sa krus aron sa pagsaksi sa kamatayon sa Ginoo, midagan ngadto sa walay sulod nga lubnganan human sa Pagkabanhaw aron sa pagkumpirma nga kini walay sulod, ug nakakita sa nabanhaw nga Manluluwas.

THE GOLDEN HARVEST, NI DAVID MERRILL, SA MAAYONG KABUBUT-ON SA CHURCH HISTORY MUSEUM

Ang hugot nga pagtuo kang Jesukristo ug sa Iyang Pag-ula mao ang hugot nga pagtuo sa pag-ani. Kini ang hugot nga pagtuo sa Iyang gahum, dili sa inyoha.

Ni Elder
Wilford W. Andersen

Sa Seventy

Duha ka Matang sa Hugot nga Pagtuo

Si Lehi ug ang iyang pamilya didto sa kamingawan pipila lang ka adlaw sa dihang ang Ginoo misulti kaniya sa pagpadala sa iyang mga anak balik ngadto sa Jerusalem aron kuhaon ang tumbaga nga mga palid gikan ni Laban. Wala nato pasalamati kanunay ang duha ka masukulong anak ni Lehi, sila si Laman ug Lemuel, apan sa tinuod andam silang moadto. Sila adunay igong hugot nga pagtuo sa pagsulay niini.

Si Laman, ug dayon si Lemuel uban sa iyang igsoong mga lalaki, nangayo ni Laban sa mga palid. Nawala sa mga igsoong lalaki ang kabtangan sa pamilya ug hapit ang ilang mga kinabuhi sa pagpaningkamot. Nianang puntoha, ang hugot nga pagtuo nila ni Laman ug Lemuel nawala ug andam na silang mohunong. Si Nephi, sa laing bahin, mibuntog sa kakuyaw ug kahigawad:

“Ingon nga ang Ginoo buhi, ug samtang kita buhi, kita dili mobalik ngadto sa atong amahan sa kamingawan hangtud matuman ang butang nga gisugo sa Ginoo kanato.

“Busa, kita magmatinud-anon sa paghupot sa mga sugo sa Ginoo” (1 Nephi 3:15–16).

Dayon gigamit ni Nephi ang iyang hugot nga pagtuo, nakuha ang mga palid ni Laban, ug mibalik uban sa iyang mga igsoon nga lalaki ngadto sa ilang amahan didto sa kamingawan.

Ingon og adunay duha ka lahi nga mga matang sa hugot nga pagtuo. Ang unang matang mao ang hugot nga pagtuo sa pagsulay, ang hugot nga pagtuo sa paglihok sa atong mga galab. Ang ikaduhang matang mao ang hugot

nga pagtuo sa pagbuhat. Labaw pa kini sa hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa inyong galab—kini ang hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Sila si Laman ug Lemuel adunay hugot nga pagtuo sa pagsulay, apan si Nephi adunay hugot nga pagtuo sa pagbuhat. Sila si Laman ug Lemuel adunay igong hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa ilang galab, apan si Nephi adunay igong hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Kanang gamay kaayo nga kalainan tali sa hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa inyong galab ug sa hugot nga pagtuo sa pag-ani makahimo og importante nga kalainan sa inyong kinabuhi. Sa pagpuyo pag-usab uban sa atong Langitnong Amahan ug sa pagpuyo nga mabungahon ug malipayong kinabuhi sa yuta, kinahanglan natong palamboon ang hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Nakadawat kita og talagsaong mga saad gikan sa Ginoo—mga saad sa kalipay niini nga kinabuhi ug kahimayaan sa sunod. Apan ang mga hagit ug mga problema sa atong inadlaw nga kinabuhi ingon og moguba sa atong paglaum. Ang atong yuta sa saad ingon og layo kaayo, imposible kaayo, mao nga kita nagsugod sa pagduha-duha.

“Dili posible alang nako sa pagkab-ot niana nga tumong o sa pagdawat niana nga panalangin,” naghunahuna kita. “Sa pagkatinuod, ang Ginoo naghunahuna mahitungod sa laing tawo sa dihang Siya mihimo niadto nga mga saad.”

Wala, Siya *nag* hunahuna kaninyo ug kanako. Nagkinahanglan lamang kita og igong hugot nga pagtuo sa pagdawat sa atong mga panalangin—usa ka hugot nga pagtuo nga lig-on aron kini makausab sa atong umaabut nga mga saad ngadto sa mga reyalidad karon. Nagkinahanglan kita sa hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Kinahanglang
mag-ampo kita
matag adlaw nga
ang Langitnong
Amahan mopana-
langin kanato uban
sa matarung nga
mga tinguha sa
pagpahiangay sa
atong kabubut-on
ngadto sa Iyang
kabubut-on.

Unsa gayud kini nga hugot nga pagtuo, ug unsaon nato sa pagpalambo niini?

Pagbaton og Hugot nga Pagtuo kang Jesukristo

Una, dili sama sa hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa inyong mga galab, ang hugot nga pagtuo sa pag-ani dili hugot nga pagtuo sa inyong kaugalingon. Dili kini sama sa pagsalig sa kaugalingon o positibo nga panghunahuna nga kinaiya. Dili gani kini hugot nga pagtuo sa inyong pamilya o sa mga higala—nga kining tanan maayo. Ang hugot nga pagtuo sa pag-ani mao ang hugot nga pagtuo kang Jesukristo ug sa Iyang Pag-ula. Kini ang hugot nga pagtuo sa Iyang gahum, dili sa inyoha.

Sa dihang gitawag ako isip presidente sa stake sa Mesa Arizona Maricopa Stake, si Elder W. Mack Lawrence, nianang higayuna usa ka General Authority sa Seventy, midapit sa akong asawa ug nako ngadto sa opisina sa presidente sa stake ug mihatag sa calling. Akong gidawat. Dayon gidapit kami niya sa pagsulod sa lawak sa high council ug mainampoong mikonsiderar og mga lalaki nga irekomend isip akong mga magtatambag. Sa akong pagsulod sa lawak, nakita nako ang mga litrato sa tanang mga presidente sa stake kinsa nakaserbisyo sa na sa stake sukad kini naorganisar, ug ang akong kasingkasing nawad-an og kadasig. Mga bantugan sila nga mga lider sa Simbahan ug sa komunidad.

Mitan-aw ko sa akong asawa ug miingon, “Kathleen, sa akong hunahuna dili ko makahimo niini. Dili ko pareha nila kamaayo.”

Miingon siya, “Nan, ayaw ko sultihi mahitungod niana. Mas maayo nga makigsulti ka ni Elder Lawrence.”

Sa akong kasurprisa, sa dihang gisultihan nako siya nga sa akong hunahuna dili ko makahimo sa calling, si Elder Lawrence mitubag, “Bitaw, nagtuo ko nga saktong ka.”

Apan dayon miingon siya, “Dili ka makahimo niini, Brother Andersen, apan ang Ginoo makahimo. Siya adunay gahum sa paghimo sa Iyang buhat, ug kon ikaw magpakatakus ug motrabaho og maayo, Siya ang mobuhat niini. Makita nimo.”

Ug gihimo Niya.

Ang hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa inyong galab mao ang hugot nga pagtuo sa pagsulay. Kini usa ka hugot nga pagtuo sa kaugalingon, ug kini mawala kon magkalisud na. Ug dayon magsugod kita sa pagduha-duha. Apan ang hugot nga pagtuo sa pag-ani mao ang hugot nga pagtuo diha ni Ginoong Jesukristo. Dili gayud kini magpadala.

Ipahiangay ang Inyong Kabubut-on sa Kabubut-on sa Amahan

Ang paggamit sa hugot nga pagtuo sa pag-ani, kinahanglan nga nakasiguro kita nga ang atong mga tinguha ug mga tumong nahisubay sa kabubut-on sa Dios. Dili gayud kita makagamit sa hugot nga pagtuo sa pag-ani kon ang Dios dili mouyon niana nga pag-ani. Aron makabaton sa Iyang tabang, kinahanglan nga atong ipahiangay ang atong kabubut-on sa Iyang kabubut-on.

Tungod kay si propeta Nephi sa basahon ni Helaman usa ka matarung ug matinud-anon nga tawo, ang Ginoo misulti kaniya, “Ako mopanalangin kanimo sa kahangturan; ug Ako mohimo kanimo nga gamhanan diha sa pulong ug diha sa buhat, diha sa hugot nga pagtuo ug sa mga binuhatan; oo, bisan kanang tanan nga mga butang mahimo nganha kanimo sumala sa imong pulong.” Talagsaon kana nga saad. Dayon ang

Ginoo midugang, “Tungod kay ikaw dili mangayo niana nga supak sa akong kabubut-on.” (Helaman 10:5).

Ug si Moroni misulti kanato, “Ug si Kristo miingon: Kon kamo adunay hugot nga pagtuo kanako kamo makabaton sa gahum sa pagbuhat sa bisan unsa nga butang nga maayo ngari kanako” (Moroni 7:33).

Ang pagpahiangay sa atong mga tinguha ngadto sa kabubut-on sa Dios usa ka kinahanglanon sa hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Sa batan-on pa ang akong mga anak nga lalaki, midula sila sa mga team sa basketball sa high school. Kaniadto sila adunay pag-ampo sa team sa dili pa magsugod ang matag dula. Samtang nagtan-aw ko gikan sa lantawanan, naghunahuna ko kon unsa kaha ang ilang giampo. Kon sila nag-ampo nga modaog sa dula, ang ilang pag-ampo kulang sa hugot nga pagtuo sa pag-ani. Klaro kaayo ang ebidensya tungod sa gidaghanon sa dula nga napildi sila. Ang Ginoo ingon og dili gusto sa ilang tinguha nga kinahanglan nga sila modaog sa matag dula.

Sa laing mga pulong, ang Dios motabang nato nga makabot lamang ang mga tumong nga makaayo kanato. Kana tungod kay Siya nahigugma kanato, ug Siya mas nakahibalo kay kanato kon unsa ang makaayo kanato. Ug dili ba kita magmapasalamaton niana. Kinahanglang mag-ampo kita matag adlaw nga ang Langitnong Amahan mopanalangin kanato uban sa matarung nga mga tinguha sa pagpahiangay sa atong kabubut-on ngadto sa Iyang kabubut-on. Kinahanglan kitang makat-on sa pag-ampo sama sa gibuhat sa Ginoo didto sa Tanaman sa Getsemani nga ang kabubut-on sa Dios, dili ang atoa, ang matuman (tan-awa sa Lucas 22:42). Diha lamang kita makagamit sa hugot nga pagtuo sa pag-ani.

Pagtrabaho

Ang ikatulo nga kinahanglanon sa hugot nga pagtuo sa pag-ani mao ang pagtrabaho. Si Apostol Santiago miklaro nga ang hugot nga pagtuo nga walay buhat patay. Ang hugot nga pagtuo sa pagpalihok sa atong mga galab nagkinahanglan og pagtuo, apan ang hugot nga pagtuo sa pag-ani nagkinahanglan og labaw pa kay sa pagtuo. Bisan ang mga yawa nagatuo, misulat si Santiago, ug nagapangurog (tan-awa sa Santiago 2:17, 19).

Nakadungog ko og istorya sa usa ka amahan kinsa naka-kita sa iyang batan-ong anak nga babaye nga nagluhod tupad sa iyang higdaanan, nag-ampo nga ang Langitnong Amahan manalipod sa gagmay nga mga langgam nga makasulod sa lit-ag sa langgam nga gibuhat sa iyang igsoong lalaki ug gibutang sa nataran sa luyo. Pagkataud-taod nianang adlaw, ang amahan nabalaka. Nasayud siya nga ang lit-ag maayo. Mitabang siya sa iyang anak nga lalaki sa paghimo niini.

“Nakadungog ko nimo nga nag-ampo ganihang buntag nga ang Langitnong Amahan manalipod sa gagmayng mga langgam gikan sa lit-ag sa imong igsoong lalaki,” matud niya ngadto sa iyang anak nga babaye. “Apan usahay subo nga mga butang mahitabo bisan og nag-ampo kita nga dili lang unta.”

Mitubag siya, “Nasayud ko nga dili siya makadakop og bisan unsa nga langgam, Papa.”

“Midayeg ko sa imong hugot nga pagtuo, langga,” miingon ang amahan. “Apan kon makadakop siya og pipila ka langgam,

manghinaut ko nga dili kini makatandog sa imong hugot nga pagtuo.”

“Dili siya makadakop, Papa,” miingon siya. “Nasayud ko nga dili siya makadakop.”

Ang amahan nangutana, “Ngano nga ikaw adunay dako kaayong hugot nga pagtuo?”

“Tungod kay human ako makaampo,” tubag sa iyang anak nga babaye, “miadto ko sa luyo ug gipatidpatiran ang iyang lit-ag sa langgam ug nabungkad kini.”

Maayo nga mag-ampo alang sa mga panalangin sa Langitnong Amahan. Apan human kita makasulti og amen, kinahanglan kitang motrabaho. Dili kita makapaabut sa Ginoo sa paggiya sa atong mga lakang kon kita dili andam nga molihok sa atong mga tiil. Ni kita mohangyo Kaniya sa pagbuhat alang kanato unsay atong mabuhat ug kinahanglang buhaton alang sa atong kaugalingon.

Kinahanglan kita motrabaho sa pagkabot sa atong matarung nga mga tumong, ug kinahanglan kita motrabaho og maayo sa pagtuman sa mga sugo. Ang tinuod nga gahum sa atong mga pakigsaad ug ang tinuod nga gahum sa hugot nga pagtuo sa pag-ani matinuod dili kon kita motapos uban sa kasiguroan nga ang Dios motuman sa Iyang mga saad apan kon kita motapos uban sa kasiguroan sa pagtuman sa atong mga saad. Kanang importante nga kamatuoran mao ang unsay mokabig sa umaabut nga mga saad ngadto sa mga reyalidad karon. Kinahanglan kitang motrabaho.

Ayaw pagkawala sa paglaum sa inyong nga kapakyasan og mga sayop, apan pagmakanunayon sa inyong mga paningkamot, ug determinasyon. Ang hugot nga pagtuo sa pag-ani wala magkinahanglan og pagkahingpit, apan kini nagkinahanglan nga makanunayon.

Modapit ako kaninyo sa pagpalambo nianang hugot nga pagtuo sa pag-ani. Lig-ong ibutang ang inyong hugot nga pagtuo diha sa atong Manluluwas, nga si Jesukristo, ug sa Iyang Pag-ula. Siguroha nga ang inyong mga tinguha nahisubay ug nahiyon sa Iyang kabubut-on. Dayon pagtrabaho uban sa inyong tibuok kasingkasing, gahum, hunahuna, ug kusog, uban sa walay pagkahupas nga determinasyon ug pagkamakanunayon. Walay hagit, walay problema, walay babag nga dili magpadala sa pagtuo aron mag-ani. ■

Gikan sa usa ka debosyonal nga pakigpulong, “The Faith to Reap,” nga gipamulong didto sa Brigham Young University–Idaho niadtong Marso 17, 2015.

IPAKITA ANG INYONG HUGOT NGA PAGTUUO

“Ngadto lang sa Usa ka Tawo may kasiguroan ang inyong pagtuo, ug kana ngadto ni Ginoong Jesukristo. Ug kinahanglan ninyong ipakita ang inyong pagtuo!”

Presidente Russell M. Nelson, “Ipakita ang Inyong Pagtuo” *Liahona*, Mayo 2014, 29.

ANG
MILAGROSONG
MISYON NI

PROPETA

*Joseph
Smith*

Mipili ko nga maghisgot ni Joseph Smith, ang Propeta ug ang tawo. Sa paghisgot mahitungod kaniya, manghinaut ko nga makatampo sa inyong pagsabut sa talagsaon ug milagrosong mga katumanan sa nagpasi-ugda nga propeta niini nga dispensayon.

Ang relasyon sa kahibalo ug pagpamatuod ni Joseph Smith ngadto sa misyonaryo nga buhat importante. Nasayud kitang tanan nga pipila sa mga investigator midawat sa nag-unang mga doktrina sa ebanghelyo apan dili lang gayud makadawat sa kamatuoran nga ang usa ka 14 anyos gibisitahan sa Amahan ug sa Anak ug nga siya mihubad sa Basahon ni Mormon ug nahimong propeta nga atong nailhan. Ang mga tawo kinsa dili makatuo ni Propeta Joseph Smith kinahanglang makat-on gikan niini nga pagtulun-an ni Presidente Russell M. Nelson:

“Ang misyon ni Joseph sa pagka-mortal gi-orden nang daan. Ang iyang madawaton ug lunsay nga hunahuna bukas sa instruksyon sa Ginoo. Apan, pinaagi sa mga sumbanan sa kalibutan, ingon og si Joseph dili gayud makahimo. Ug ang iyang buluhaton isip Propeta niining katapusang dispensasyon imposible kaayo. Kini nga ehemplo nagpakita og baruganan nga sa kanunay tinuod kon sa unsa nga paagi naglihok ang Ginoo: Iyang gamiton ang imposible!”¹

Importante kaayo nga ang atong mga misyonaryo adunay pagpamatuod sa balaan nga tawag ug sa milagrosong buhat ni Propeta Joseph Smith.

Ako 65 anyos nga estudyante sa kinabuhi ni Joseph Smith. Natawo ko niadtong 1932, sa dihang ang Simbahan lapas lang og gamay sa 100 ka tuig. Nagtuo ko nga ako usa ka

**Ni Presidente
Dallin H. Oaks**

Unang Magtatambag sa
Unang Kapangulohan

Si Joseph
Smith naka-
himo og mas
daghan kay
sa nahimo ni
bisan kinsa
nga mortal
nga tawo sa
mubo nga
panahon.
Ang bugtong
posible nga
pagpasabut
mao ang
langitnong
tabang.

*Sa panahon sa iyang
kamatayon, si Joseph Smith
nagserbisyo isip mayor sa
Nauvoo ug tenyente heneral
sa Kasundalohan sa Nauvoo.*

JOSEPH SMITH, JR., PINAAGI NI WILLIAM WHITAKER, LITHOGRAPH SA MAAYONG KABUBUT-ON SA CHURCH HISTORY LIBRARY

matinud-anong Santos sa Ulahing mga Adlaw niining ikaduhang siglo. Wala namo mahimamat si Joseph Smith, apan gibati namo nga kami nakaila kaniya, ug kami nahigugma kaniya pinaagi sa unsay iyang gipadayag ug gitudlo. Mga saksi kami sa kamatuoran sa balaknong panagna nga “minilyon ang makaila ni ‘Brother Joseph.’”²

I. Joseph Smith, ang Propeta

Nakahibalo kitang tanan nga si Joseph Smith mao ang unang propeta niini nga dispensasyon, ang instrumento sa Ginoo sa Pagpahiuli. Apan unsa ang gipahiuli sa Ginoo pinaagi niini nga propeta? Dili tanang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw (ug pipila ka dili mga miyembro) ang nakahibalo sa makapahayag ug daghang mga gidugang nga gidasig sa Ginoo ni Propeta Joseph nga mahimo ngadto sa doktrina sa Kristiyano. Ania ang mubo nga lista:

- Ang kinaiyahan sa Amahan, sa Anak, ug sa Espiritu Santo.
- Ang may kalabutan nga mga katuyoan niining tulo ka sakop sa Dios nga Kapangulohan ug ang Ilang relasyon ngadto sa mortal nga mga binuhat.
- Ang kinaiyahan sa Pagkapukan sa tawo.
- Ang katuyoan sa mortal nga kinabuhi sa pagpadayon sa plano sa Amahan alang sa Iyang mga anak sa pagkab-ot sa ilang mahangturong kapalaran.
- Ang tahas sa Pag-ula ni Jesukristo sa pagsiguro sa pagka-immortal ug paghatag sa oportunidad alang sa kinabuhing dayon.
- Ang tahas sa yutan-on ug mahangturong kaminyon sa plano sa Amahan.
- Ang importante nga tahas sa priesthood ug sa mga ordinansa sa plano sa Amahan.
- Ang importante nga tahas sa mga templo ug sa puli [proxy] nga mga ordinansa sa plano sa Amahan.
- Ang kahibalo nga ang Dios nagtinguha sa pagluwas sa Iyang tanang mga anak ug nga ang matag tawo kinsa nakapuyo niini nga yuta—bisan kon nakahibalo ni Jesukristo o wala—adunay kapabilidad sa pagkab-ot sa labing taas nga langit human dinhi.
- Ang relasyon sa tulo ka tinubdan sa kamatuoran mahitungod sa tawo ug sa uniberso: ang siyensya, ang mga kasulatan, ug ang nagpadayon nga pagpadayag.

Si Joseph Smith
natawo niadtong
Disyembre 23, 1805,
didto sa Sharon,
Vermont, USA.

Si bisan kinsa nga magtuon bisan sa gamay nga bahin niini nga lista—tumutuo man og dili tumutuo—kinahanglang modawat nga si Joseph Smith nagbarug nga tinubdan sa halapad kaayo nga sapa sa madasigon ug bag-o ug bililhon nga relihiyoso nga mga ideya. Sama sa atong mabasa sa *Isangyaw ang Akong Ebanghelyo*, ang kahingpitan sa ebanghelyo gipahiuli nganhi sa yuta pinaagi ni Joseph Smith.³

Tingali makabantay mo nga ang akong lista wala maghisgot sa pagpagawas ni Joseph sa Basahon ni Mormon, usa ka bag-ong volume sa kasulatan nga, dayag lang, ang tinubdan sa daghan niadtong bag-ong relihiyoso nga mga ideya. Kana nga basahon angayan nga espesyal nga hisgutan. Ang ulohan niini nagpahayag sa labing importante nga katuyoan: “Lain nga Tugon ni Jesukristo.” Apan labaw pa nianang sukaranang tahas, aduna pay daghan. Aniaay gisulti sa usa ka labing inila nga eskolar mahitungod sa basahon:

“Ang *Basahon ni Mormon* nagsugyot og bag-ong katuyoan alang sa America: mahimong kayutaan sa pagkamatarung kay sa gingharian sa kalingkawasan. Batok sa nagkadaghan nga bahandi ug pagkadili makiangayon, ang *Basahon ni Mormon* nagdapig sa kawsa sa kabus. . . . Batok sa republican nga gobyerno, nagsugyot kini og matarung nga pagmando sa mga maghuhukom ug mga hari ubos sa balaod sa Dios. Batok sa relihiyon nga Biblia lang ang gituohan ug wala magtuo og milagro, ang *Basahon ni Mormon* nagmatuod sa padayon nga pagpadayag, mga milagro, ug pagpadayag ngadto sa tanang mga nasud. Batok sa pagduha-duha, nagpasiugda kini og pagtuo; batok sa nasyonalismo, sa kinatibuk-ang Israel. Nakita niini ang katalagman sa nasud kon ang gugma sa katigayunan, pagsupak sa pagpadayag, ug ang pagkasibilisado sa Hentil mopatigbabaw sa pagkamatarung, pagpadayag, ug Israel.”⁴

Si Joseph Smith nagbarug nga tinubdan sa halapad kaayo nga sapa sa madasigon, bag-o, ug bililhon nga relihiyoso nga mga ideya.

Ang mas importante mao ang gisulti ni Presidente Nelson karong bag-o mahitungod sa Basahon ni

Mormon: kini “mao ang instrumento diin ang gisaad nga pagpundok sa Israel matuman.”⁵

Sama sa atong mabasa sa *Isangyaw ang Akong Ebanghelyo*, si Propeta Joseph Smith miingon nga ang Basahon ni Mormon mao “ang tukurang bato sa atong relihiyon.”⁶

Kadaghanan sa mga dili Santos sa Ulahing mga Adlaw wala makahibalo sa dakong nasalmot ni Joseph Smith ngadto sa relihiyusong panabot. Sa usa ka talagsaon nga tibuok nasud nga pagtuon, si Gary Lawrence ang tig-analisar og opinyon nakaplag nga hapit katunga sa mga tawo nga iyang gitun-an nagtuo nga ang mga Santos sa Ulahing mga Adlaw lahi ug misteryoso ug adunay “katingad-an nga mga pagtuo.”⁷ Sa dihang nangutana siya sa mga tig-interbyu, “Unsa ang labing importante nga pangangkon sa Mormonismo?” usa lang

sa pito ang makahulagway sa bisan unsa nga duol sa ideya sa pagpahiuli o pagtukod pag-usab sa orihinal nga pagtuo sa Kristiyano. Susama usab, sa lain nga survey sa tibuok nasud nangutana sa mga tigtubag sa paghulagway sa ilang impresyon sa atong relihiyon, walay usa ka tawo ang misugyot sa ideya sa orihinal o pagpahiuli sa Kristiyanismo.⁸

Kini nga mga nakaplagnan nagpahinumdom nato nga kita kinahanglan dili magdahum nga ang atong mga misyonaryo adunay daghang kahibalo mahitungod sa atong pagtuo. Kadtong ilang gitudloan tingali nakadungog na sa pulong *Mormon*, apan ang mga misyonaryo kinahanglang dili magdahum nga ang kadaghanan aduna sa labing unang pagsabut sa sukaranan nga mga baruganan sa atong pagtuo.

II. Joseph Smith, ang Tawo

Ania ang pipila sa akong personal nga mga huna-huna mahitungod sa talagsaong kinabuhi ni Joseph Smith.⁹ Ang Joseph Smith nga akong nahibaloan sa akong personal nga pagsiksik, kadaghanan didto sa Illinois, USA, mao ang tawo nga nagpasiugda og panimuyo—batan-on, emosyonal, banggiitan, ug gimahal pag-ayo ug maduolan sa iyang katawhan nga kanunay nga motawag kaniya nga “Brother Joseph.” Ang iyang pagkabatan-on nakapalig-on sa iyang mapanagnaon nga pagpangalagad. Siya 14 anyos sa panahon sa Unang Panan-awon, 21 sa dihang nadawat niya ang bulawan nga mga palid, ug 23 lang sa dihang nahuman niya paghubad ang Basahon ni Mormon (wala kaabut og 60 ka adlaw tingtrabaho).

Sobra sa katunga sa mga pagpadayag sa atong Doktrina ug mga Pakigsaad gihatag pinaagi niini nga propeta samtang nag-edad siya og 25 o mas bata pa. Siya 26 anyos sa dihang naorganisar ang Unang Kapangulohan ug labaw lang sa 33 anyos sa dihang mieskapo gikan sa pagkapriso didto sa Missouri ug misugod pag-usab sa pagpangulo sa mga Santos. Siya 38 anyos ug tunga sa dihang gipatay siya.

Atol sa iyang mubo nga kinabuhi, si Joseph Smith adunay mas daghan nga mortal nga mga kasakit. Sa dihang siya mga pito ka tuig, nag-antus siya sa grabing kasakit sa operasyon sa bitiis. Tungod sa kakabus sa iyang pamilya, wala kaayo siyay pormal nga edukasyon ug isip batan-on napugos sa pagtrabaho og taas nga mga oras aron makatabang sa pagbutang og pagkaon diha sa lamesa sa pamilya. Giataki siya sa pisikal nga paagi sa makadaghang higayon. Taliwala sa pagpaningkamot sa pagtuman sa bug-at nga mga responsibilidad sa iyang sagradong tawag, kinahanglan siyang motrabaho isip mag-uuma o negosyante aron makasangkap og panginabuhian alang sa iyang pamilya. Gibuhat niya kini nga walay talagsaong espiritwal nga mga gasa nga mipaluyo kaniya sa iyang propetikanhong tawag. Gisultihan siya sa Ginoo nga “sa temporal nga mga paghago ikaw dili makabaton og kusog, kay kini dili imong balaan nga tawag” (Doktrina ug mga Pakigsaad 24:9).

Sa espirituhanong mga butang, si Joseph Smith walay ehemplo nga diin iyang makat-unan unsaon nga mahimong usa ka propeta ug usa ka lider. Siya nagsalig lang sa walay kasinatian nga mga kauban. Siya ug sila nakigbisog ug nakat-on pagdungan. Si Joseph dali kaayong nakaangkon og kahibalo ug kahingkod. Dili malalis nga siya adunay talagsaong

mga gasa. Sumala sa atong panultihon karon, “dali siyang makat-on.” Miingon siya nga siya gitudloan sa langitnong mga mensahero ug pinaagi sa ubang mga pagpadayag gikan sa Dios, ug ako mituo kaniya.

Usa sa iyang personal nga mga gasa makita pinaagi sa gugma ug pagkamaunungon sa mga tawo nga misunod kaniya. Sa dihang si Joseph mihagit sa iyang mga sumusunod sa pagbuntog sa ilang mortal nga mga kahuyang, wala niya ipataas ang iyang kaugalingon nga labaw kanila, ug sila nahigugma kaniya tungod niini. Sa usa ka wali nga gisangyaw ni Joseph kapin lang sa usa ka bulan sa wala pa siya patya, siya mipahayag, “Wala gayud ako moingon kaninyo nga perpekto ako; apan walay sayop sa mga padayag nga akong gipanudlo.”¹⁰ Si Joseph Smith adunay “pagka-gaan og buot” (Joseph Smith—Kasaysayan 1:28) nga maoy nakapahigugma sa tanan kinsa nakaila kaniya. Usa ka kaila miingon, “Ang gugma sa mga santos alang kaniya dili ikasulti.”¹¹ Ang pagpakig-uban sa iyang mga higala makapalipay ni Joseph, kinsa nakakita sa pagtukod sa katilingban ug komunidad nga usa ka dakong katuyoan sa ebanghelyo.

Nakaobserbar ko kausa: “Sa iyang tibuok kinabuhi si Joseph Smith nagpuyo sa bag-ong panimuyo, diin ang mga tawo kinahanglang ipakita ang ilang kalig-on batok sa kinaiyahan ug usahay batok sa usag usa. Dako siya nga tawo, kusgan ug aktibo sa pisikal. Ganahan siya og panagsangka sa mga sport, lakip sa binirahay sa tukon—usa ka pagsulay sa kusog (tan-awa sa *History of the Church*, 5:302). Ang atong mga arkibo [archive] naglakip sa daghang mga handumanan sa iyang pagpakiglayog [wrestling] uban sa mga higala ug mga kaila. Sa usa ka adlaw sa Igpapahulay, siya ug si Brigham Young misangyaw ngadto sa mga Santos didto sa Ramus, Illinois, mga usa ka adlaw nga biyahe gikan sa Nauvoo. Pagka-Lunes, sa wala pa mobiya sa Ramus, si Joseph misulay sa iyang kaisug sa wrestling batok sa usa ka tawo nga gihulagway nga ‘ang maldito sa Ramus’ (tan-awa sa Joseph Smith Journal, 13 Marso 1843, girekord ni Willard Richards, Joseph Smith Collection, LDS Church Archives). Gilabay siya ni Joseph. Malipayon ko nga sa kasamtangan nga iskedyl sa atong komperensya kini wala maghatag sa lokal nga mga miyembro sa oportunidad sa pagtesting sa nagbisita nga mga kadagkoan niing paagiha.”¹²

Pipila ka mga tawo mao ang mga puntarya sa daghang pag-ataki sa ilang misyon o sa ilang handumanan kay ni Joseph Smith. Giimbestigar nako

Si Joseph Smith nag-edad og 21 sa dihang nakadawat siya sa bulawan nga mga palid, nga gilubong sa Bungtod sa Cumorah, ug 23 anyos lang sa dihang nahuman niya paghubad ang Basahon ni Mormon.

ang pipila niini nga mga pasangil pinaagi sa personal nga pagsiksik sa orihinal nga mga rekord sa Illinois, diin nagpuyo si Joseph sa katapusang lima ka tuig sa iyang kinabuhi. Usa sa maong mga pasangil miabut sa dihang si Joseph Smith, nga mao ang mayor, ug ang Konseho sa Siyudad sa Nauvoo nanglupig sa *Nauvoo Expositor*, usa ka oposisyon nga pamantalaan. Kini nga pagpanglupig nagtutok sa mga kagubot batok sa Simbahan ug direktang misangpot sa pagpatay ni Joseph.

Ang unang mga tigsaysay [historian] nga Santos sa Ulahing mga Adlaw, lakip ni Elder B. H. Roberts, miuyon nga kini nga aksyon dili legal. Apan sa akong pagsiksik niini nga hilisgutan isip usa ka batan-ong propesor sa abogasya, nasurprisa ko nga nakakita og legal nga basehan alang niini nga aksyon sa balaod sa Illinois sa 1844. Dihay daghang mga pagpanglupig sa mga pamantalaan sa bag-ong panimuyo panahon sa wala pa ang Gubat Sibil. Ang garantiya sa kagawasan sa pamantalaan sa Bata kang Balaod sa Estados Unidos wala gipahayag nga magamit sa mga aksyon sa siyudad ug mga gobyerno sa estado hangtud 1931, ug dayon sa upat ngadto sa lima lamang nga pagsalig sa pag-usab sa bata kang balaod sa Korte Suprema sa Estados Unidos nga gisagop niadtong 1868.¹³ Ang tawo kinahanglang mohukom ni Joseph Smith base sa mga balaod ug mga sirkumtansya sa iyang panahon, dili sa ato.

Isip mga estudyante sa Unibersidad sa Chicago, ang tigsulat nga si Marvin S. Hill ug ako naintriga sa gamay nga kasayuran nga lima ka tawo gihusay sa Illinois tungod sa pagpatay kang Joseph Smith. Sulod sa labaw sa 10 ka tuig among gihalungkat ang mga librarya ug mga arkibo sa tibuok nasud aron sa pagpangita sa matag tipik sa impormasyon mahitungod sa 1845 nga husay ug kadtong naapil niini. Ang among basahon nagribyu sa mga pulong ug mga aksyon sa mga lumulupyo sa Illinois kinsa personal nga nakaila ni Joseph Smith—ang pipila nga nahigugma kaniya ug mirisgo sa ilang kinabuhi alang kaniya, ug ang

uban nga nasilag kaniya ug nagplano sa pagpatay kaniya. Walay nakita sa among nadiskobrehan sa orihinal nga mga rekord sa korte o sa pagpamatuod sa taas nga husay ang bisan unsa nga nagpakita nga pagpakaulaw sa tawo nga gipatay.¹⁴

Ang pagkatan-aw sa mga rekord sa korte sa Illinois misangpot ngadto sa laing wala matandog nga bahin kaniadto sa pagsiksik ni Joseph Smith. Si Joseph I. Bentley, kaniadto usa ka estudyante sa abogasiya sa Chicago, ug ako nakadiskobre og daghang mga rekord sa mga kalihokan sa negosyo ni Joseph Smith. Kaming duha ang tagsulat sa 1976 *Brigham Young University Law Review* nga artikulo niini nga hilisgutan.¹⁵

Edad: Panghitabo:

- 14** Nakadawat sa Unang Panan-awon
- 21** Nakadawat sa bulawan nga mga palid
- 23** Nakahuman sa paghubad sa Basahon ni Mormon
- 25** Nakadawat sa katunga sa mga pagpadayag sa Doktrina ug mga Pakigsaad
- 26** Naorganisar ang Unang Kapanguloan
- 33** Nakaikyas gikan sa bilangoan sa Missouri, mibalik sa pagpangulo
- 38** Gipatay

Ang 1840 gisundan sa usa ka panahon sa tibuok nasud nga kaguliyang sa panalapi ug depresyon. Ang ekonomikanhong mga kondisyon sa mga estado sa utlanan sa kayutaan sama sa Illinois makadaot. Pananglitan, ang mga tagsulat ni Abraham Lincoln mihulagway sa iyang pinansyal nga mga kaulawan niini nga dekada, sa dihang ang mga negosyo risgo kaayo, daghang mga obligasyon wala mabayri, ug mga kiha-kiha komon kaayo.¹⁶

Ang mga kaaway ni Joseph Smith mipasangil niya nga nanglimbong sa halin sa nagkadaiyang mga kayutaan, nga kasagaran gipahigayon alang sa Simbahan. Ang sunod-sunod nga pagdungog sa korte nga miabut og hapit usa ka dekada nagsusi niini nga mga pasangil sa makuti nga mga detalye. Sa katapusan, niadtong 1852, human sa taas nga exodo sa mga Santos gikan sa Illinois (mao nga walay posible nga politikanhon o ubang hinungdanan alang ni bisan kinsa nga mopabor sa mga Santos o sa ilang lider), ang usa ka federal nga maghuhukom mitapos sa

iyang husay uban sa pamahayag nga walay nakita nga pagpanglimbong o ubang moral nga kasaypanan ni Joseph Smith.¹⁷

Ang mga eskolar nga nakahibalo mahitungod sa mga isyu sa publiko niining panahona misulat mahitungod sa kampanya ni Joseph Smith alang sa Pagkapresidente sa U.S.:

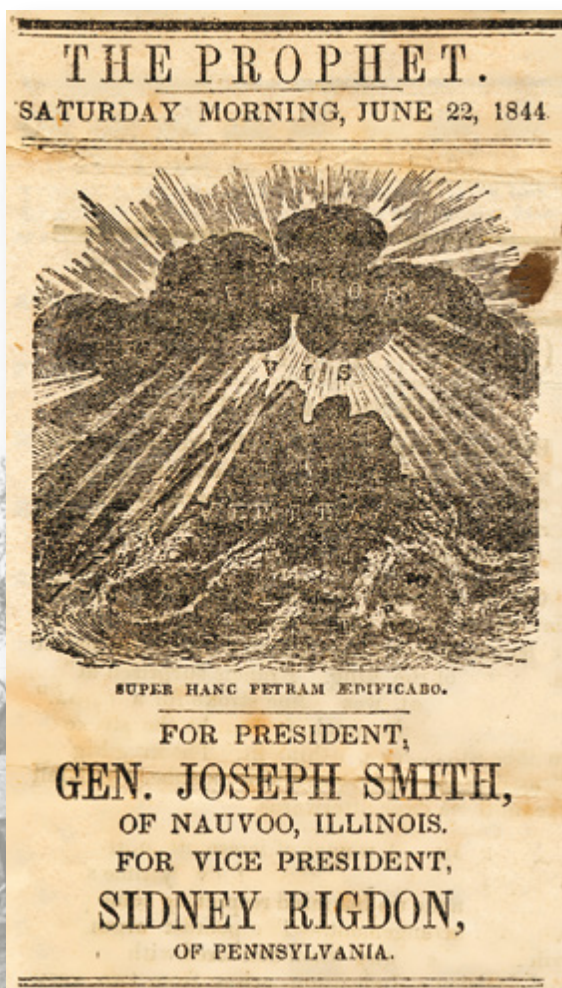
“Samtang wala siyay seryoso nga kahigayunan sa pagdaog sa 1844 nga tibuok nasud nga piniliay, midagan siya isip ikatulo nga grupo nga kandidato kinsa seryoso kaayo mahitungod sa pag-awhag og legal nga reforma sa Estados Unidos. Naglaum siya ug nagtrabaho sa pagpalambo sa pampublikong opinyon sa dagkong mga isyu lakip sa pagkaulipon, kagawasan sa relihiyon, mga prisohan, ug pampublikong mga yuta. Siya ug si Robert F. Kennedy nagpabilin nga bugtong duha ka Amerikano nga gipatay samtang sila mga kandidato alang sa buhatan sa pagkapresidente sa Estados Unidos.”¹⁸

Ang kinaiya ni Joseph Smith tingali labing nasabtan sa mga tawo kinsa nakaila kaniya pag-ayo ug nagbarug nga labing suod kaniya diha sa pagpangulo sa Simbahan. Gidayeg nila siya ug mipaluyo kaniya isip usa ka propeta. “Ang iyang igsoong si Hyrum mipili nga mamatay diha sa iyang kiliran. Si John Taylor, nga uban usab kaniya sa dihang gipatay siya, miingon: ‘Mopamatuod ko sa atubangan sa Dios, mga anghel, ug mga tawo, nga siya usa ka maayo, dungganan, mahiyason nga tawo . . . —nga walay ikasaway sa iyang pangpribado ug pangpubliko nga kinaiya—ug nga siya nagpakabuhi ug namatay isip usa ka tawo sa Dios’ (*The Gospel Kingdom* [1987], 355; tan-awa usab sa D&P 135:3). Si Brigham Young mideklarar: ‘Nagtuo ko nga walay tawo nga nagpuyo sa yuta nga mas nakaila ni [Joseph Smith] kay kanako; ug maisugon akong mosulti nga, gawas ni Jesukristo, walay mas maayo nga tawo nga nakapuyo sukad o karon nagpuyo dinhi sa yuta’ [“Remarks,” *Deseret News*, Ago. 27, 1862, 65].”¹⁹

III. Joseph Smith ug ang Balaod

Ingon nga makita gikan sa mga ehemplo nga gisulti na nako, ang akong dugay nga tinguha sa legal nga kasaysayan naglakip sa espesyal nga tinguha sa mga pakigsulti ug buhat ni Joseph Smith uban sa legal nga sistema sa Amerikano sa iyang panahon. Ang mga tigsaysay tradisyunal nga mipahayag nga si Joseph Smith usa ka partido sa dili molabaw sa 40 ka legal nga mga aksyon. Karon, uban sa kaayohan isip

Si Joseph Smith midagan sa pagkapresidente sa Estados Unidos niadtong 1844. Kini nga pahibalo [flyer] nagpahibalo sa pakigpulong nga nakaiskedyul nga ihatag lima ka adlaw sa wala pa siya gipatay.

resulta sa trabaho nga gihimo sa *The Joseph Smith Papers*, nasayud kita nga ang gidaghanon labaw pa sa 220. Kining legal nga aksyon nagsugod “gikan sa yanong koleksyon sa mga kaso ngadto sa komplikado nga [husay] nga naglakip sa kalibutanong legal nga mga teyoriya. . . . Si Joseph adunay pipila ka abogado sa . . . pagdala ug pagpanalipod sa [maong] mga aksyon . . . sa sibil ug kriminal nga mga butang.”²⁰

Naghunahuna sa talagsaong bahandi sa kahibalo nga anaa kanato mahitungod sa kinabuhi sa Propeta, ang eskolar nga Santos sa Ulahing mga Adlaw nga si Jeffrey N. Walker misulat: “Dili ikalimud, si Joseph Smith personal, aktibo, ug makanunayon nga miapil sa legal nga sistema sa Amerikano. Sa pagbaliwala niining importante nga mga kalihokan mao ang dako nga pagwal kon giunsa niya paggahin ang iyang panahon ug kusog, sa malaamon ug sa epektibong paagi—gani si Daniel H. Wells, usa ka abogado mismo, maghuhukom, ug attorney general, kinsa nakaila kaayo sa Smith, namahayag: ‘Nakaila ko sa mga tawo kinsa mitrabaho og balaod sa akong tibuok kinabuhi. Si Joseph Smith mao ang labing bantugang abogado nga akong nailhan sukad sa akong kinabuhi’ [sumala sa nakutlo sa *The Journal of Jesse Nathaniel Smith: Six Decades in the Early West: Diaries and Papers of a Mormon Pioneer, 1834–1906* (1953), 456].”²¹

Tulo ka mga tagsulat nga Santos sa Ulahing mga Adlaw mi-summarize sa mosunod: “Sa iyang pag-apil-apil sa legal nga sistema, si Smith daling nakat-on sa mga lagda sa dula ug legal nga migamit niadto nga mga lagda sa iyang hingpit nga kaayohan pina-subay sa balaod, naningkamot sa hingpit nga paggamit sa bag-ong mga oportunidad ug mga panalipod nga gihatag sa bag-ong mga balaod sa nasud. Ang iyang legal nga mga pagpili ug batasan naklaro nga siya nakahibalo og maayo mahitungod sa legal nga mga butang ug nga siya mihimo og dayag nga mga lakang sa paghimo og matag angay nga paggamit subay sa balaod, bisan kon nagkuha man siya og katungod sa sinulat sa Basahon ni Mormon ubos sa federal nga balaod, nagpahigayon og mga kaminyon ubos sa balaod sa Ohio, naghimo sa mga ordinansa sa siyudad sa Nauvoo, nanawagan sa hingpit nga panalipod sa relihiyoso nga kagawasan, naghimo sa epektibong paggamit sa bag-ong mga balaod nga nagdumala sa pagbaligya sa federal nga yuta, nagbarug [sa] katungod sa habeas corpus, nangayo og tukma nga lugar, o nanghangyo nga maapil [coverage] ubos sa bag-ong gisagop nga federal bankruptcy

“Si Joseph Smith mao ang labing bantugang abogado nga akong nailhan sukad sa akong kinabuhi.”

—Elder Daniel H. Wells, Utah abogado heneral sa teritoryo

law. Sa iyang libre nga oras, nagtuton siya sa mga basahon sa balaod. Nakahibalo siya sa saktong pinulongan sa Batakang Balaod ug sa piho nga pinulongan sa mga balaod sa estado. Walay pagduha-duha nahibalo kaayo siya sa daghang legal nga kalamboan sa estado ug sa federal sa iyang tibuok kinabuhi.”²²

Ang importante, kadtong tulo ka tagsulat midugang niini nga pamahayag: “Isip sinumbong, wala gayud siya makombikto sa bisan unsa nga kriminal nga sala. Kon gihatagan siya og makiangayon nga husay, makita siya nga usa ka matarung ug matinuron nga lumulupyo.”²³

Ang detalyado nga mga summary sa husay sa Propeta gipili ug gianalisar sa basahon nga akong gikutlo nagdepende sa trabaho sa daghang mga estudyante sa J. Reuben Clark Law School kinsa mikuha sa mga kurso sa hilisgutan ug mihimo sa detalyado nga trabaho nga misangpot ngadto sa basahon niining tulo ka tagsulat. Nadani ako sa ilang paghulagway sa mga opinyon niining mga estudyante sa abogasya:

“Ang mga estudyante sa abogasya kinsa migamit sa miaging mga pamahayag niini nga basahon isip

ilang textbook kanunay nga miabut sa opinyon nga si Joseph responsable, may tulubagon, maunungon, madaginuton, maloloy-on, mabinantayon, metikuluso, masunuron sa balaod, mapailubon, positibo, mapaningkamuton, intelehente, maalamon, usa ka maayong maghuhukom sa kinaiya, ug gani makinaadmanon sa legal nga paagi (sa paggamit sa pipila sa ilang pulong), ilabi na sa pagpanalipod sa relihiyoso ug sibil nga mga katungod sa uban o sa paghimo sa mga katungdanan nga gisalig kaniya. . . . Si Joseph Smith wala gayud mawad-i og pagtuo sa Batakang Balaod ug naningkamot pag-ayo ubos sa panabang niini, bisan og siya kanunay nga napak-yas, nahigawad, ug mabinantayon sa mga tawo nga nagpatuman niini.”²⁴

IV. Panapos

Sa iyang kinabuhi, Si Joseph Smith nakahimo og mas daghan kay sa nahimo ni bisan kinsa nga mortal nga tawo sa mubo nga panahon. Ang bugtong posible nga pagpasabut mao ang langitnong tabang. Ganahan ko niini nga summary:

“Iyang gihubad ug gimantala ang Basahon ni Mormon didto sa New York; miorganisar sa Simbahan didto sa New York, ug dayon mibalhin ngadto sa Ohio, Missouri, ug Illinois; naghimo og mga siyudad, lakip sa Kirtland, Far West, ug Nauvoo; mitawag ug mibansay og gatusan ka mga lider sa simbahan; nagtuon og Hebreohanon ug sa Biblia; mitukod sa Relief Society sa Nauvoo; mipadagan og mga negosyo, nga siya ra ug adunay mga kauban; mipalambo og real estate ug mitukod og mga templo; misulat ug mimantala og mga artikulo og mga editorial; adunay dako nga pamilya ug adunay daghan kaayo nga mga higala; ug nagserbisyo sa pipila ka sibiko nga mga katungdanan, lakip sa commander-in-chief sa dako nga pundok sa kasundalohan, ingon man usab isip mayor ug labaw nga maghuhukom

Si Propeta Joseph Smith nag-edad og 38 anyos sa dihang siya gipatay uban sa iyang igsoon nga si Hyrum didto sa Bilanggoan sa Carthage niadtong Hunyo 27, 1844.

sa siyudad sa Nauvoo. Namulong siya kanunay sa sinemana nga mga tulumanon sa pagsimba, pagpahinungod, ug kanunay sa tanan nga mga haya, nakadani siya og liboan ka mga sumusunod, nag-aghat sa daghang mga kinabig nga mobalhin ngadto sa Estados Unidos.”²⁵

Sa usa ka kinatibuk-ang komperensya nga mensahe nga gihatag sobra na sa 20 ka tuig ang milabay, miingon ko niini:

“Sama sa ubang matinud-anong mga Santos sa Ulahing mga Adlaw, akong natukod ang akong kinabuhi sa pagpamatuod ug mision ni Propeta Joseph Smith. Sa akong tanang nabasahan ug orihinal nga pagsik-sik, wala gayud ako mahigawad gikan sa akong pagpamatuod sa iyang mapanagnaon nga tawag ug sa ebanghelyo ug sa pagpahiuli sa priesthood nga gipasiugdahan sa Ginoo pinaagi kaniya. Ligdong akong mohatag sa pagpamatuod nga gipadayag ni Joseph Smith sa naila na nga Wentforth letter niadtong 1842:

“ . . . Ang sumbanan sa kamatuoran natukod; walay dili balaan nga kamot ang makapugong sa buhat sa paglambo; mga pagpanggukod mahimong magkakusog, ang mga manggugubot mahimong maghiusa, mga kasundalohan magpundok, mga pasangil mahimong modaot sa kadungganan, apan ang kamatuoran sa Dios magpadayon nga maisugon, halangdon, ug gawasnon, hangtud nga kini makasulod sa matag yuta, makabisita sa matag dapit, molukop sa matag nasud, ug makasulti sa matag dunggan, hangtud ang mga katuyoan sa Dios matuman, ug ang Halangdong Jehova moingon nga ang buhat nahuman na’ (*Times and Seasons*, 1 Marso 1842, 709; kinutlo sa Daniel H. Ludlow, ed., *Encyclopedia of Mormonism*, 5 vols. [1992], 4:1754).”²⁶

Mga kaigsoonan, ako mopamatuod ni Jesukristo, ang atong Manluluwas, kinsa nagpakita uban sa Amahan ngadto sa batan-on nga propeta ug kinsa gisulti sa Amahan: “*Kini mao ang Akong Hinigugmang Anak. Paminaw Kaniya!*” (Joseph Smith—Kasaysayan 1:17). Ug kita nakadungog sa atong Ginoo nga si Jesukristo pinaagi sa pagpadayag sukad nianang higayuna. Kini ang Iyang Simbahan. Kita naghupot sa awtoridad sa Iyang balaan nga priesthood. Magpadayon Kita diha sa Iyang kawsa. Ako mopamatuod sa tawag ni Propeta Joseph Smith ug sa tawag sa mga propeta kinsa misunod kaniya niining importante nga buhat diin kamo nahiapil. ■

Gikan sa usa ka pakigpulong, “Joseph Smith: The Prophet and the Man,” gihatag sa Mission Leadership Seminar niadtong Hunyo 25, 2018.

“Ang kamatu-
oran sa Dios
magpadayon
nga maisugo-
on, halangdon
ug gawasnon,
hangtud nga
kini makasulod
sa matag yuta,
makabisita sa
matag dapit,
molukop sa
matag nasud,
ug makasulti
sa matag dung-
gan. Hangtud
ang mga katu-
yoan sa Dios
matuman, ug
ang Halang-
dong Jehova
moingon nga
ang buhat
nahuman na.”

—Joseph Smith, sa
Wentworth letter,
Marso 1, 1842

MUBO NGA MGA SULAT

1. Russell M. Nelson, *Accomplishing the Impossible* (2015), 1–2.
2. “Praise to the Man,” *Hymns*, no. 27.
3. Tan-awa sa *Isangyaw ang Akong Ebanghelyo: Usa ka Giya sa Misyonaryo nga Pangalagad* (2004), 42.
4. Richard Lyman Bushman, *Joseph Smith: Rough Stone Rolling* (2005), 105.
5. Russell M. Nelson, sa Sarah Jane Weaver, “President Nelson Shares the ‘Hopes of My Heart’ with New Mission Leaders,” *Church News*, Hunyo 26, 2018, news.lds.org.
6. *Isangyaw ang Akong Ebanghelyo*, 123; tan-awa usab sa pasiuna sa Basahon ni Mormon.
7. Gary C. Lawrence, *How Americans View Mormonism: Seven Steps to Improve Our Image* (2008), 32.
8. Tan-awa sa Gary C. Lawrence, *How Americans View Mormonism*, 42.
9. Kini nga porsyon hangtud sa teksto sa mubo nga sulat 10 gikuha gikan sa Dallin H. Oaks, “Joseph Smith in a Personal World,” diha sa John W. Welch, ed., *The Worlds of Joseph Smith: A Bicentennial Conference at the Library of Congress* (2006), 159.
10. *Mga Pagtulun-an sa mga Presidente sa Simbahan: Joseph Smith* (2007), 632.
11. Mary Alice Cannon Lambert, in “Joseph Smith, the Prophet,” *Young Woman’s Journal*, Dis . 1905, 554.
12. Dallin H. Oaks, “Joseph, the Man and the Prophet,” *Ensign*, Mayo 1996, 72.
13. Tan-awa sa Dallin H. Oaks, “The Suppression of the *Nauwoo Expositor*,” *Utah Law Review*, vol. 9, no. 4 (1965), 862–903.
14. Tan-awa sa Dallin H. Oaks ug Marvin S. Hill, *Carthage Conspiracy: The Trial of the Accused Assassins of Joseph Smith* (1975).
15. Tan-awa sa Dallin H. Oaks ug Joseph I. Bentley, “Joseph Smith and Legal Process: In the Wake of the Steamboat *Nauwoo*,” *BYU Law Review*, vol. 1976, no. 3 (1976), 735–82.
16. Tan-awa sa David Herbert Donald, *Lincoln* (1995), 94–118.
17. Tan-awa sa Dallin H. Oaks ug Joseph I. Bentley, “Joseph Smith and Legal Process,” 781.
18. Gordon A. Madsen, Jeffrey N. Walker, and John W. Welch, eds., *Sustaining the Law: Joseph Smith’s Legal Encounters* (2014), x–xi.
19. Dallin H. Oaks, “Joseph, the Man and the Prophet,” 73.
20. Jeffrey N. Walker in Gordon A. Madsen and others, eds., *Sustaining the Law*, vi.
21. Jeffrey N. Walker sa Gordon A. Madsen ug ang uban, eds., *Sustaining the Law*, vii.
22. Gordon A. Madsen ug ang uban, eds., *Sustaining the Law*, xvii.
23. Gordon A. Madsen ug ang uban, eds., *Sustaining the Law*, xvii–xviii.
24. Gordon A. Madsen ug ang uban, eds., *Sustaining the Law*, xviii.
25. Gordon A. Madsen ug ang uban, eds., *Sustaining the Law*, xi–xii.
26. Dallin H. Oaks, “Joseph, the Man and the Prophet,” 73.

Mga Investigator Mahulog gikan sa mga Kahoy

Ngadto sa batan-ong mga misyonaryo nga nag-tracting sa kadalanan sa Buenos Aires, Argentina, niadtong 1995, ang saad nga ilang nadawat gikan sa usa ka sakop sa Kapangulohan sa Area ingon og makapatingala: “Kon motrabaho mo og maayo ug hingpit nga masulundon, ang mga investigator [mahulog gikan sa mga kahoy] aron mabunyagan.” Nahiba-loan namo ang mahitungod niana nga saad sa wala madugay.

Ang akong papa namutol sa usa sa mga kahoy daplin sa sidewalk atubangan sa among balay. Samtang didto siya sa

itaas sa kahoy namutol, nakamatikod siya og duha ka batan-ong mga lalaki nga naglakaw paingon kaniya diha sa dalan. Sa ilang paglabay ilawom sa kahoy, gitawag niya sila sa Iningles.

Ang akong papa dili gayud makasulti og Iningles, apan nakahibalo siya og pipila ka mga pulong, ug siya nakuryuso. Kinsa kining batan-ong mga lalaki, ug unsay ilang gibuhat sa among kasilinganan?

Ang mga misyonaryo nanghunong, natingala diin gikan ang tingog. Ang akong papa nanaog gikan sa kahoy aron

makigsulti kanila. Nadani sa ilang mensahe ug kinaiya, gidapit niya sila ngadto sa iyang balay.

Ang nangagi nga kasinatian sa akong amahan sa relihiyon nakapasamok kaniya, apan ang mensahe sa gipahiuli nga ebanghelyo mituhop sa iyang kasingkasing. Nagpuyo siya sa pipila ka malisud nga mga panahon, ug nasayud siya nga kinahanglan siyang mag-usab. Naminaw siya pag-ayo samtang nagtudlo ang mga misyonaryo kaniya, sa akong inahan, sa akong lola, ug kanako.

11 anyos pa lang ako niadtong, apan

*S*amtang ang akong
papa namutol sa kahoy,
nakamatikod siya og duha ka
batan-ong lalaki nga naglakaw
padulong kaniya diha sa dalan.

ang mga kamatuoran nga ilang gitudlo nakadasig kanako—ug sa akong mama ug lola. Isip resulta, kaming tanan nabunyagan paglabay sa pipila ka bulan, niadtong Septyembre 1995.

Ang mga binhi sa hugot nga pagtuo nga gitanom sa mga misyonaryo sa among mga kasingkasing giumamahan pinaagi sa pagpakigdait gikan sa mga higala sa simbahan, dugang pagtudlo sa ebanghelyo, ug maayong mga kasinatian uban sa lig-on nga mga lider sa Simbahan. Tungod sa mainiton nga pag-abi-abi nga among nadawat, ang mga binhi sa among hugot nga pagtuo “nahulog sa maayong yuta ug mitubo, ug namungag usa ka gatus ka pilo” (Lucas 8:8).

Ang mga bunga sa among hugot nga pagtuo nga among natagamtaman karon—dul-an sa 25 ka tuig ang milabay—naglakip sa lig-on nga pasalig ngadto sa gipahiuli nga ebanghelyo ni Jesukristo, sa mga panalangin sa templo, ug puno ug malipayon nga kinabuhi uban sa bag-ong henerasyon sa mga sakop sa pamilya nga nagkahiusa hangtud sa tibuok kahangturan.

Mapasalamaton kami kanunay tungod sa duha ka matinud-anong misyonaryo kinsa misulay sa dinasig nga saad. ■
Yamila Caminos, Buenos Aires, Argentina

Gikan sa Kahadlok ngadto sa Pagbusog

Aktibo ko sa Simbahan sa akong tibuok kinabuhi. Nagserbisyo ko og full-time nga misyon, naminyo sa templo, ug mitabang sa pagpadako og upat ka talagsaon nga mga anak nga babaye. Hinoon, sa pagpanglabay sa katuigan,

nakamatikod ko nga ang pipila sa akong higala miundang sa ilang pagkamiyembro sa Simbahan. Ang pipila ka miyembro sa pamilya naggamit og sosyal media sa pagkwestyon ug pagsaway sa mga lider sa Simbahan. Ug ako nagsugod sa pagduha-duha mahitungod sa Simbahan sa unang higayon sa akong kinabuhi. Ang akong mga pagduha-duha nakahatag nako og kahadlok sa umaabut. Usahay, gibati nako nga nawad-an og paglaum.

Atol niining malisud nga panahon, gipugos nako ang akong kaugalingon sa pagtambong sa komperensya sa stake. Samtang ang akong presidente sa stake namulong, miingon siya, “Aron kita makalahutay sa malisud nga panahon sa unahan, kinahanglan kita nga mag-usab gikan sa kaswal nga pagbusog ngadto sa dinalian nga pagbusog sa pulong sa Dios. Kinahanglan kita nga mohimo og kanunay ug nakatutok nga pagtuo sa kasulatan nga prayoridad sa atong kinabuhi. Kon atong buhaton, ako mosaad nga kita dili mahadlok.”

Ang pulong nga “kahadlok” nakadapit sa akong pagtagad. Nakaamgo ko nga akong gitugutan ang akong pagtuo sa ebanghelyo nga mahimong kaswal. Isip resulta, ang kahadlok mikontrolar sa akong kinabuhi. Nakahukom ko nga sulayan ang tambag sa akong presidente sa stake.

Nagbutang ko og gamay nga lamesa nga dunay komportable nga lingkuranan ug nagsugod sa akong pagtuo sa ebanghelyo uban sa pag-ampo.

Mipauli ko ug mihimo og lugar alang sa pagtuo sa ebanghelyo. Sa daplin sa usa ka kwarto, nagbutang ko og gamay nga lamesa nga dunay komportable nga lingkuranan. Nagbutang ko og pipila ka litrato sa Manluluwas diha sa bongbong. Akong gipundok ang akong mga kasulatan, pipila ka lapis, ug sulatanan nga papel. Gisugdan nako ang akong pagtuo uban sa usa ka pag-ampo.

Human sa usa ka semana o duha, nakapalambo ko kada adlaw nga buluhaton. Maminaw ko pag-una sa kinatibuk-ang komperensya ug dayon magtuo sa piho nga hilisgutan sa ebanghelyo. Dayon mobasa ko og pipila ka kapitulo sa Basahon ni Mormon ug tapuson ang akong pagtuo sa kinasingsing nga pag-ampo ngadto sa akong Langitnong Amahan.

Bisan pa sa mga makabalda, panagsara ko makalaktaw og adlaw sa pagtuo sa ebanghelyo sulod sa unom ka bulan. Nakaangkon ko og mas dako nga pagsabut sa daghang mga hilisgutan sa ebanghelyo ug nakalig-on sa akong relasyon uban sa akong Langitnong Amahan pinaagi sa kanunay ug sinsero nga pag-ampo.

Ang akong pagpamatuod nahimo na usab nga butang nga akong kasaligan. Ang akong mga pagduha-duha nawala tungod sa bag-ong mga pagsaksi nga akong nadawat sa gipahiuli nga ebanghelyo. Akong nakaplagnan ang akong kaugalingon nga dili na kaayo mabalaka tungod kay ako mas misalig na sa Dios. Gibati nako nga ang kahadlok ug walay paglaum nga mibiya kanako. Wala na usab ako ganahi sa mga kalihokan nga nag-usik sa panahon ug nakamatikod nga ako mas manggihatagon na ug mas malumo ngadto sa uban.

Sa akong pagpatalinghug sa tambag sa akong presidente sa stake, ang Dios nakahimo sa pag-usab kanako. Ako giayo ug gipahiuli sa akong Ginoo Mismo samtang ako nagbusog sa Iyang pulong. ■
Matt Maxwell, Utah, USA

Nagtrabaho mi pag-ayo sa tibuok adlaw. Gigutom mi. Tingali ang pagkakita sa kwarta usa ka panalangin sa among pagserbisyo.

Apan Gigutom Ko!

Sa ulanon nga adlaw sa akong misyon sa Colombia, ang akong kompanyon ug ako adunay usa na lang ka oras sa dili pa kami mopauli. Gigutom mi ug gikapoy sa paglakaw-lakaw sa tibuok adlaw. Wala mi makakita og bisan kinsa nga katudloan.

Wala usab mi kwarta nga dala, ug wala pa mi makapamalit og grocery. Nasayud mi nga makauli na mi ug walay makaon. Nangingkamot ko sa pagsalik-way sa negatibo nga mga hunahuna ug motutok sa trabaho.

“Tan-awa unsay akong nakit-an!” Ang akong kompanyon kalit nga mituaw.

Nakakita siya og pipila ka kwarta sa yuta. Gikan sa makita sa iyang nawong, makasulti ko nga siya naghunahuna unsay akong gihunahuna. Makapalit mi og pagkaon!

Apan pagkataud-taod, ang akong kompanyon miingon, “Dili, kini nga kwarta dili atoa!”

“Apan gigutom ko!” Naghunahuna ko.

“Kinsa may tag-iya niini, dili na nato sila makit-an niining orasa sa kagabhi-on,” giingnan nako siya.

Misugyot siya nga mag-ampo kami. Nasayud ko nga kadto sakto, apan ang kabahin nako naghunahuna nga binuang man ni. Nagtrabaho mi pag-ayo sa tibuok adlaw. Gigutom mi. Tingali ang pagkakita sa kwarta usa ka panalangin sa among pagserbisyo.

Dayon akong nahinumduman ang akong inahan. Sa gamay pa ko, gitudloan niya ang akong igsoong mga babaye ug ako nga magmatinuoron kanunay. Siya usa ka ehemplo ngari kanamo ug nag-ampo nga kami makabaton og kaisug nga magmatinuoron. Nasayud ko nga kon didto pa siya, maguol siya kon ako dili mohimo og sakto nga desisyon.

Mao nga nag-ampo mi. Mihangyo mi sa Langitnong Amahan sa pagtabang namo nga makit-an ang tag-iya. Paglabay sa pipila ka minuto, usa ka batan-ong lalaki miabut, dunay gipangita. Nagluha

ang iyang mga mata ug nabalaka. Ang akong kompanyon ug ako miduol ngadto kaniya ug nakahibalo nga ania namo ang unsay iyang gipangita.

Among giuli ang iyang kwarta ngadto kaniya, ug balik-balik siyang nagpasalamat. Miingon siya nga gikinahanglan niya nga ibayad sa kolehiyo. Kon wala kini, dili siya makapa-enrol. Ang akong mga mata napuno sa mga luha, ug ako naghinulsol sa akong miagi nga mga tinguha sa paggasto sa kwarta. Gikuha namo ang iyang impormasyon sa pagkontak, ug nakahimo kami sa pagtudlo kaniya ug laing lima ka tawo. Nianang gabhiona nagpasalamat ko sa akong kompanyon sa iyang maayong ehemplo.

Nasayud ko nga ang Dios mopanalangin namo kon kami magmatinuoron. Kami walay makaon nianang gahiona, apan wala ko makahinumdom nga natu-log nga gigutom. Ang pagkakita sa kwarta usa ka panalangin, human sa tanan. ■

Isadora Marques Garcia, São Paulo, Brazil

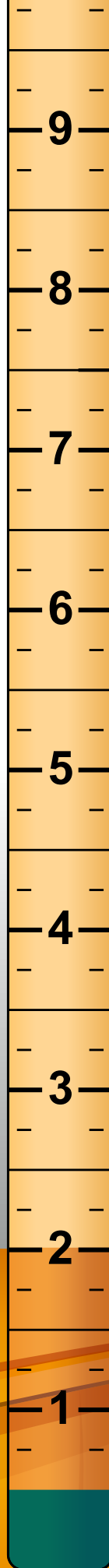
Ang Among Hudno [Furnace] Miandar Pinaagi sa Hugot nga Pagtuo

Sa dihang ang akong bana, nga si Mark, ug ako nagpuyo uban sa among lima ka gagmay nga mga anak sa silangang kabaybayunan sa Estados Unidos, nagpuyo mi sa usa ka balay nga adunay hudno sa lana. Sa pagsusi sa gidaghanon sa lana, among isulod ang measuring stick ngadto sa tangke. Ug kon ang lana ubos na, tawagan namo ang kompaniya sa lana nga moanha aron sudlan ang tangke.

Atol sa dili kasagaran nga mabugnaw nga Enero, kami adunay mga problema sa kwarta. Gani nagtrabaho ko og part-time sa mga gabii sa usa ka restawran aron madugangan ang among kinitaan, apan wala lang gihapoy igong kwarta sa among panginahanglan. Sa katapusan miabut ang pagpili sa pagbayad sa ikapulo o pagbayad aron mainitan ang among balay. Gisukod namo ang lana ug kini duha na lang ka pulgada (5 cm). Kana molungtad lamang sa usa o duha ka adlaw. Apan nakahukom kami sa pagbutang sa among hugot nga pagtuo sa Ginoo ug sa pagbayad sa among ikapulo.

Pagkasunod adlaw, si Mark misukod pag-usab sa lana. Duha gihapon ka pulgada. Gisukod pag-usab ni Mark pagkasunod adlaw, ug duha gihapon ka pulgada. Ang kainit pirme, apan ang lana wala moubos. Sa misunod nga duha ka adlaw, ang lana nagpabilin sa duha ka pulgada. Nakahinumdom ko nga naghilak sa kalipay sa gabii kon makadungog ko nga ang kainit migawas. Ang among

Gisukod namo ang lana sa hudno, ug kini miabut sa duha ka pulgada (5 cm). Kana molungtad lamang sa usa o duha ka adlaw.

hudno wala mag-andar sa lana, nag-andar kini pinaagi sa hugot nga pagtuo.

Gibati nako sama sa biyuda kinsa mipakaon ni propeta Elijah ug nakakaplag nga ang iyang “tadyaw sa harina wala makulangi, ni mahutdan ang tibud-tibud sa lana” (1 Mga Hari 17:16). Sa dihang miabut ang ting-sweldo, si Mark sa makausa misukod sa lana pag-usab. Niining higayuna nasukod kini nga usa ka pulgada (2.5 cm). Karon ang lana miubos na, apan kami aduna nay kwarta aron masudlan ang tangke.

Ang among pamilya misulay sa saad sa Ginoo nga makita sa Malaquias 3:10: “Sulayi ninyo ako karon, nagaingon ang Ginoo sa mga panon, kon dili ba buksan ko kaninyo ang mga tamboanan sa langit, ug bu-boan ko kamo sa panalangin, sa pagkaagi nga wala na unyay dapit nga igong kabutangan sa pagdawat niini.”

Ngadto ni bisan kinsa nga nagduhaduha sa mga panalangin sa pagbayad sa ikapulo, awhagon nako sila sa pagdawat sa imbitasyon sa Ginoo sa “pagsulay kaniya karon.” Ang pagbayad sa ikapulo nag-abli sa mga tamboanan sa langit, ug pinaagi sa pagkamasulundon ug pagkamatitud-anon ngadto sa mga balaod ug mga sugo sa Ginoo, mapanalanginan kita sa daghang mga paagi.

Ang among pamilya dili gayud makalimot sa dihang ang among lana sa hudno miandar pinaagi sa hugot nga pagtuo imbis sa lana. ■

Lois Mansius, Texas, USA

Pagkat-on sa Pag-atubang sa mga Problema

Kon ako maghunahuna mahitungod sa pagpaningkamot sa kaugalingon, ang mga pulong nga gikan sa akong presidente sa misyon mosulod sa akong hunahuna: “Atubanga ang imong kaugalingong mga problema.” Oo, usa kini ka dili kasagaran nga pamahayag, apan adunay daghang kamatuoran sa ideya nga **adunay malisud nga mga butang sa atong kinabuhi** nga dili kita makahangyo sa uban sa pag-atubang niini alang kanato.

Mao nga unsaon nato sa “pag-atubang sa atong kaugalingong mga problema” kabahin sa emosyonal nga pagpaningkamot sa kaugalingon? Unsaon nato sa pagdumala sa mga kahigawad ug **makat-on nga makasugakod sa atong tanang mga emosyon?**

Magpasalamat ta, wala kita pasagdi—adunay daghang mga kapanguhaan. Makita nato ang pipila niini sa “14 ka Paagi aron Mahibalik ang Inyong Emosyonal nga Kahimsog.” Ang mas importante, **mapayano nato ang mga problema** samtang kita motuman sa mga sugo (tan-awa sa pahina 44).

Ang pagkat-on sa pagtubag sa tanan nga atong masinati sa kinabuhi mao ang usa ka proseso. Ang pagpaningkamot sa kaugalingon sa emosyonal nga paagi wala magpasabut nga kita kanunay nga mobati sa gusto nato nga bation. Kini nagpasabut nga, pinaagi sa grasya ni Jesukristo ug sa atong kaugalingong mga paningkamot, **makahimo kita sa pagdumala sa mga emosyon sa himsog ug mabungahong paagi.** Si Presidente M. Russell Ballard mihatag nato og pipila ka praktikal nga tambag sa pagkab-ot niini nga pagbalanse (tan-awa sa pahina 48).

Samtang kita **maningkamot alang sa pagpaningkamot sa kaugalingon sa emosyonal nga paagi**, tingali kita mobati sama sa huyang nga gamay nga goryon (tan-awa sa pahina 46), apan kon kita maningkamot ug makig-uban sa Langitnong Amahan, makasalig kita nga moabut ang adlaw nga kita “manlupad pinaagi sa mga pako ingon sa mga agila” (Isaias 40:31), nga mao ang laing paagi sa pagsulti nga kita adunay kusog sa pag-atubang sa atong kaugalingong mga problema.

Manghinaut ko sa inyong kaayohan,

IPAKIGBAHIN ANG INYONG ISTORYA

Aduna ba kamoy talagsaong istorya nga ipakigbahin? O gusto ba kamo nga makakita og mga artikulo mahitungod sa piho nga mga hilisgutan? Kon mao, gusto kaming makadungog kaninyo! Isumiter ang inyong mga artikulo o ang inyong feedback sa liahona.lds.org.

MAAYO NGA TAMBAG . . .

Ang mga young adult nagpakigbahin sa labing maayong tambag nga ilang nadawat mahitungod sa pag-atiman sa ilang kahimsog sa emosyon ug pangisip:

"Paggahin sa imong kaugalingon sa pag-ehersisyo, hunong sa pagkabalaka, ug kuhaa ang bisan unsa nga makadaot nimong mga hunahuna ug mga pagbati."
—*Brianna Forrester, Washington, USA*

"Ayaw kahadlok sa pagpakigkita and therapist. Uban sa saktong kombinasyon sa espirituwal ug temporal nga mga pagtambal, nakahimo ko sa pagpuyo sa malampusong kinabuhi ug naghulat ko sa tawag sa misyon aron makaserbisyo ko sa Ginoo."
—*Nate Seal, Utah, USA*

"Himoa nga ang tanang maayong mga butang igo-igo lang samtang nagsentro sa imong kinabuhi diha kang Kristo."
—*Nan Crews, Louisiana, USA*

"Hinumdumi sa pagkatulog and saktong katawan, apan importante kaayo kana!"
—*Sydney Smith, California, USA*

Unsa ang labing maayong tambag ang inyong nadawat sukad mahitungod sa dili kaayo paglisud-lisud sa inyong kaugalingon? Isumiter ang inyong tubag sa liahona.ids.org sa Enero 31, 2019.

Si **Lori Fuller** mao ang editor alang sa *Higala* nga magasin. Ganahan siyang makakita and bag-ong mga banda, maminaw sa mga balita sa radyo, ug magluto and pagkaon gikan sa tibuok kalibutan. Usahay mosulat siya and bisan unsa.

Si **Valerie Durrant** gikan sa California, USA, ug naminyo sa iyang bana, nga si Ryan, sulod sa upat ka tuig na. Bag-o lang siyang nahimong inahan sa usa ka batang lalaki. Ganahan siya and yoga, painting, magbasa, ug hiking.

Si **Heather J. Johnson** usa ka tagsulat and editor. Ganahan siya and water skiing and mosuroy sa kabukiran panahon sa tingtugnaw. Ganahan siya sa literatura sa British and morekomendar sa paggamit sa "y'all" sa tanang panagistorya kada adlaw.

Si **Dave Clarke** ganahan nga mogahin and panahon uban sa iyang asawa and anak nga babaye. Kon wala siyay trabaho isip usa ka accountant, makita siya nga naggahin and panahon sa gawas, nagdagan, nagbiseklita, and nagtan-aw and basketball.

DUGANG PA ALANG KANINYO

Pangitaa ang "YA Weekly," nahimutang sa seksyon sa young adult sa Gospel Library app, alang sa bag-ong digital nga sulod sa matag semana, and sunda kami sa [facebook.com/liahona](https://www.facebook.com/liahona) sa pagpangita sa online-only nga mga artikulo and bonus nga sulod.

MGA YOUNG ADULT

NIINI NGA SEKSYON

- 44 **Ang Ebanghelyo: Ang Paagi ngadto sa Kinabuhing Dayon**
Ni Lori Fuller
- 46 **Tudloi Ko sa Paglupad: Pagkab-ot sa Emosyonal nga Pagpaningkamot sa Kaugalingon pinaagi sa Pamaagi sa Ginoo**
Ni Valerie Durrant
- 48 **8 ka Sugyot alang sa Pagbalanse sa mga Buluhaton sa Kinabuhi**
Ni Presidente M. Russell Ballard

ONLINE LAMANG

Ang Pagpangita and Propesyonal sa Kahimsog sa Pangisip Kinsa Angay alang Kanimo
Ni Kevin Theriot

14 ka Paagi aron Mahibalik ang Imong Emosyonal nga Kahimsog
Ni Heather J. Johnson

Nganong Dili Na Ako Mahadlok nga Magpakitambag Kabahin sa Kahimsog sa Pangisip
Ni Dave Clarke

Nakahunahuna ba kamo mahitungod kon sa unsa nga paagi nga ang pagtuman sa mga sugo nakapahimo sa kinabuhi nga mas sayon?

ANG EBANGHELYO

Ang Paagi ngadto sa Kinabuhing Dayon

Ni Lori Fuller

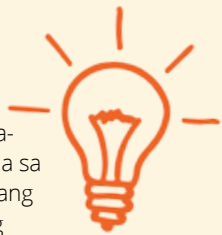
Mga Magasin sa Simbahan

Sa miaging bulan, pipila ka mga higala ug ako nag-istoryahanay bahin sa among semana. Usa ka higala mipakigbahin nga siya miatubang sa malisud nga mga sirkumstansya sa pagkaayo sa iyang mama gikan sa alkohol. Mas bata pa siya kay kanako, ug ingon og mao ang labing grabe nga buluhaton sukad.

Nianang pagkagabii, nagsugod kami sa pag-istoryahanay kon unsa ka mahal ang pagpanigarilyo ug unsa ang usa ka tawo nga among nailhan makasigarilyo og usa ka pakete sa sigarilyo kada adlaw. (Sa pagkwenta, dako kaayo nga kwarta ang magasto!) Misulay siya sa paghunong ug nakasinati og mga simtoma sa paghunong. Ang iyang anak nga lalaki nalipay pag-ayo nga siya mihunong. Ang iyang papa namatay sa sobrang paggamit og drugas, nga nakapahimo sa bisan unsa nga paggamit og drugas nga mas makahadlok alang niini nga batan-on.

Sa katapusan, ang among panag-istoryahanay natapos sa kape—unsa ka daghan ang imnon sa mga tawo kada buntag (ug hapon ug usahay sa gabii) ug unsa ang ilang kamingaw niini karon nga dili na sila makapalit niini kada adlaw.

Samtang nagdrayb ko pauli, naghunahuna sa tanan niini nga panag-istoryahanay, “Ang Pulong sa Kaalam mao gayud ang labing maayong paagi sa kinabuhi sukad.” (Kon kamo wala makahibalo, ang “kahanas sa kinabuhi” mao ang paagi sa paghimo sa inyong kinabuhi nga mas maayo, magpuyo nga mas epektibo, og uban pa. Sama sa gihulagway sa usa ka tawo sa online, ang kahanas sa kinabuhi mao ang unsay nahibaloan sa una nga “usa ka maayong ideya.”) Ingon og ang

Dios miingon, “Aniay paagi sa pagtigum og kwarta, makatabang ninyo nga magpabilin nga himsog, manalipod sa inyong mga anak, ug makalikay sa bug-at nga mga problema sa emosyon, lakip sa mga adiksiyon sa inyong kaugalingon ug sa uban.” Ingon og ang Dios nanagana sa tanang mga problema nga atong masugatan ug mihtag nato og usa ka paagi sa pagliikay sa katunga niini. . . .

Uban sa bisan unsa nga mga sugo sa Dios, kita adunay kapilian sa pagsunod niini o sa pagbaliwala niini. Apan sa akong pagtuo sa Pulong sa Kaalam isip usa ka hut-ong sa mga sumbanan gikan sa Dios nga nanagna ug nanalipod kanato gikan sa daghan kaayo nga mga hagit, ako naghunahuna, “Unsa kon ang tanang mga sugo sa Dios ingon ana?” Unsa kon ang usa ka mahigugmaong Langitnong Amahan, kinsa nakasinati niini nga kinabuhi ug sa mga hagit niini, mihtagat og usa ka sumbanan aron sa pagtabang kanato sa pagpuyo nga walay sakit kutob sa mahimo? Ug unsa kaha kon siya mihtagat niana ngari kanato tungod kay Siya nahigugma kanato ug gusto nga manalipod kanato?

Gusto nga makontento sa unsay anaa ninyo, aron magmalipayon ug mapasalamaton? “Dili ka maibug sa balay sa imong isig ka tawo” (Exodo 20:17).

Gusto nga makalikay sa sala, pagkapriso, dako nga piyansa ug balayranan sa korte? Gusto nga magpabilin ang pagsalig ug pagtahud sa mga tawo—ug sa imong trabaho? “Dili ka magpangawat” (Exodo 20:15).

Gusto nga magpabilin nga suod sa Dios aron nga Siya makagiya ug makadirekta kaninyo ug makatabang sa pagpas-an sa inyong mga palas-anon? “Higugmaa ang Ginoo nga imong Dios sa tibuok mong kasingkasing, ug sa tibuok mong kalag, ug sa tibuok mong salabutan” (Mateo 22:37).

Ang lista magpadayon ug magpadayon. Ang matag usa sa sugo makapanalipod kanato gikan sa kasakit, makahimo sa atong kinabuhi nga mas sayon, makapalikay nato gikan sa malisud nga mga problema, o makatabang nato nga makakita og kalinaw. Ug ang tanan uban sa gamay kaayo nga personal nga galastuhan o kabalda. (Ug walay gitago nga mga balayranan!)

Dili gyud nako ipagamay ang mga sugo sa Dios nga usa lang ka mga sumbanan o makatabang sa mga paagi ngadto sa kinabuhing dayon. Mas dako pa kay niana. Apan kini yano usab kaayo. Ang Langitnong Amahan dili makapanalipod kanato sa tanan. Apan

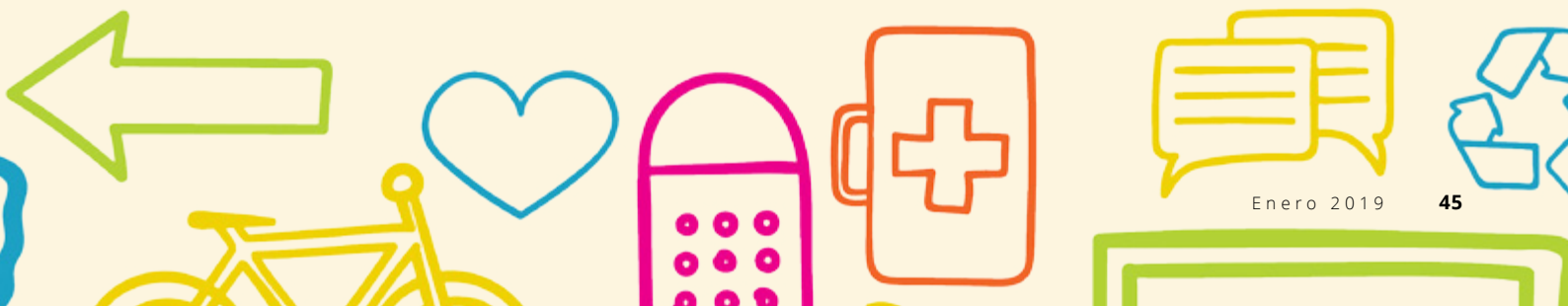
isip usa ka mahigugmaong ginikanan, Siya gusto nga moandam kanato ug manalipod kanato gikan sa mga galastuhan sa atong mga pagpili—pinaagi sa paggiya nato sa paghimo og mas maayo nga mga pagpili.

Dayag lang, nga kita makasunod sa mga sugo ug sa gihapon adunay dili maayo nga mga butang nga mahitabo. Mao nga nganong maghasol-hasol?

Tungod kay dili gayud kita makahibalo nga kita *gi* panalipdan tungod sa atong pagkamasulundon. Tungod kay makatabang kini nga kita mahimong gawasnon gikan sa kinabuhi sa mga kasakit nga hinimo sa kaugalingon. Tungod kay ang pagkamasulundon nagtabang nato nga magpabilin nga suod sa Dios. Tungod kay kini makaandam nato sa paghinulsol kon kita makapili og sayop. Tungod kay kita misalig sa Dios nga masayud unson sa pagpanalangin ug pagpanalipod kanato.

Ang lista magpadayon ug magpadayon. Taas pa kaayo kini kay sa lista sa mga rason nga *dili* motuman sa mga sugo.

Kon ang sangputanan maayo o dili, ang Dios motugot nako sa pagpili kon unsa ko ka masulundon. *Ako* makapili kon unsa ko ka bukas ngadto sa mga panalangin nga lyang giandam alang kanako. Mao nganong mosunod sa mga sugo? Tungod kay gusto ko nga ang akong kinabuhi bukas ngadto sa tabang nga ihatag sa Dios. ■

Kinahanglan kitang mosalig sa Langitnong Amahan ug ni Jesukristo ug mohimo sa atong kaugalingong paningkamot samtang kita maninguha nga mahimong mapaninkamuton sa emosyonal nga paagi.

Tudloi Ko sa Paglupad

Pagkab-ot sa Emosyonal nga Pagpaningkamot sa Kaugalingon pinaagi sa Pamaagi sa Ginoo

Ni Valerie Durrant

Kon kita maghunahuna sa gamay nga langgam nga nagkat-on sa paglupad, sa kasagaran atong hunahunaon ang katapusang maisugon nga pagsulay: nagkapa-kapa gikan sa salag, mibukhad sa mga pako, ug milupad ngadto sa panganud. Apan, sa wala pa kanang katapusan nga kalampusan, tingali dihay daghan nga mga kapakyasan nga maoy hinungdan nga ang langgam wala makalupad ngadto sa panganud apan nahagbong ngadto sa yuta.

Sama sa langgam nga nagkat-on sa paglupad, kita usab mahimong mahulog pagbalik-balik samtang kita magtinguha nga mahimong mapaninkamuton sa emosyonal nga paagi sa atong kaugalingon. Apan kon kita moduol ngadto sa Ginoo alang sa panabang ug maninkamot, makat-on kita unsaon nga magmalampuson pag-usab kon ang kinabuhi wala kaayo masunod sama sa giplano ug sa pagsalig Kaniya ug kon ang mga pagsulay sobra ra kaayo nga atong pas-anon.

Pagkat-on sa Paglupad

Kon ang pagkat-on sa paglupad usa ka masakit nga proseso, ngano nga ang langgam mobiya man sa salag? Tungod sa iyang inahan. Alang sa unang bahin sa kinabuhi sa iyang mga anak, ang inahan nga langgam magdala og pagkaon direkta ngadto kanila diha sa salag. Apan moabut ang panahon, nga sugdan niya sa pagbilin sa pagkaon sa gawas sa salag aron ang mga piso nga langgam kinahanglang mobiya sa luwas ug naandan nga salag aron makakuha og pagkaon.

Pareho ra kini nga proseso nga atong buhaton samtang magkat-on kita nga mahimong mapaninkamuton sa kaugalingon sa emosyonal nga paagi—apan wala paabuta gikan nato nga makalupad dayon sa hingpit sa atong kaugalingon.

Susama sa inahan nga langgam nga mitugot sa iyang mga piso nga mahulog gikan sa salag, ang Langitnong Amahan nagtugot nga kita moagi og mga pagsulay ug mga kasinatian nga mahimong masakit, makalagot, ug makahigawad. Ang iyang plano sa kaluwasan gihimo aron sa pagtabang nato nga mahimong sama Kaniya, aron ang matag hagit nga atong atubangon mahimong usa ka oportunidad sa pagkat-on ug pagtubo. Sama sa inahan nga langgam, ang Langitnong Amahan naghatag gihapon nato sa kahupayan ug direksyon tungod kay sa iyang tabang lamang nga kita makakab-ot ug makapadayon sa kahimsog sa atong emosyon ug pangisip.

Pagkapa-kapa sa Atong Kaugalingong mga Pako

Bisan og ang Langitnong Amahan mao ang atong kauban, kinahanglan nga dili kita magpaabut Kaniya nga mobuhat sa tanan alang kanato. Gusto Siya nga gamiton nato ang atong kabubut-on ug ang mga kapanguhaan nga iyang gihatag kanato sa atong pagpadulong sa emosyonal nga pagpaningkamot sa kaugalingon.

Pananglitan, kon kita makasinati og sakit sa ulo, kasuko, o kadaot, gusto Siya nga kita magpakitambag Kaniya, apan kinahanglan nga dili kita mohunong diha lang—kinahanglang buhaton nato ang atong labing maayo sa paghimo sa mga aghat nga iyang gihatag kanato; sa pagtuman sa mga sugo; sa pagtambong sa templo aron makakita og kalinaw, kahupayan, ug mga tubag; nga maghunahuna sa mapanagnaon nga tambag; ug sa pagsalig sa iyang plano alang kanato.

Ang Langitnong Amahan mihatag nato og daghang himan sa pagkab-ot sa pagpaningkamot sa kaugalingon sa emosyonal nga paagi, apan kon gihimo na nato ang tanan ug sa gihapon makita ang atong kaugalingon nga wala mouswag o naglisud sa atong kahimsog sa pangisip, dugang nga mga kapanguhaan ang gikinahanglan. Aduna gayuy mga panahon nga kamo kinahanglan nga makigkita og propesyonal sa kahimsog sa pangisip o makadawat og tambag gikan sa inyong bishop alang sa

dugang nga giya aron makapadayon.

Ibutang sa hunahuna, nga kon kita mangayo og panabang gikan sa uban matag higayon nga kita makasugat og babag, mahimong mawala ang bililhon nga mga oportunidad sa pagkat-on ug pagtubo sa atong kaugalingon. Usab, kinahanglan kita nga mobutang og igong panahon sa atong kaugalingong paningkamot sa pagpadayon.

Pagsunod sa Sundanan sa Ginoo

Sa Doktrina ug mga Pakigsaad seksyon 9, si Oliver Cowdery gipanton tungod sa pagsulay sa paghubad sa mga palid sa Basahon ni Mormon nga wala “ikaw maghunahuna gawas sa pagpangutana sa [Dios]” (bersikulo 7). Dayon siya gipahimangnoan nga “magtuon niini diha sa imong hunahuna,” mohimo sa iyang kaugalingon nga desisyon, ug dayon “mangutana sa [Dios] kon kini husto” (bersikulo 8).

Kon mosunod kita niini nga sundanan, ang Langitnong Amahan dili mobiya kanato sa pagsalig sa hingpit sa atong kaugalingong mga abilidad ug mga hunahuna samtang atong atimanon ang atong kahimsog sa pangisip. Gitugutan kita Niya sa oportunidad sa pagkat-on unsaon sa paggamit sa atong kabubut-on. Ang pagpangita og mga tubag sa atong mga pangutana ug pagpangita og mga solusyon sa atong mga problema uban sa iyang tabang mao ang makatabang

nato nga sa katapusan mahimong sama Kaniya. Uban niini sa hunahuna, makahangyo kita Kaniya sa pagpakita kanato unsaon nga kita mas makabalanse sa emosyonal nga paagi imbis yanong mohangyo Kaniya sa paghimo nato nga mahimong mas maayo.

Sa atong paggamit sa atong kabubut-on pagbalik-balik niini nga paagi kon ang atong emosyon pagasulayan, hinay-hinay mahimo kitang mas maayo ug mas masaligon. Samtang dili pa kinahanglan nga atong hingpitan ang paglupad, makasiguro kita nga Siya nag-uban kanato ug nagmaya sa kamatuoran nga Siya nagtabang kanato nga mahimong mas maayo sa hinay-hinay. Matag adlaw adunay oportunidad nga mahimong mapaningkamuton sa kaugalingon—nag-andam nato sa adlaw nga kita makahimo na sa paglupad sa atong kaugalingon. ■

Ang tagsulat nagpuyo sa California, USA.

**Presidente
M. Russell
Ballard**

Aking nga
Presidente
sa Korum
sa Napulog
Duha ka mga
Apostoles

Duna koy pipila ka mga sugyot nga akong gila-uman nga mahimong bilihon niadtong nabalaka sa pagbalanse sa mga buluhaton sa kinabuhi.

WALO KA SUGYOT ALANG sa Pagbalanse sa mga Buluhaton sa Kinabuhi

1. **Una, hunahunaa ang mahitungod sa inyong kinabuhi ug ipahimutang ang inyong mga prayoridad.** Pangita og mahilom nga panahon nga maghunahuna pag-ayo kanunay mahitungod kon asa na kamo paingon ug unsay inyong gikinahanglan aron makaabut didto. Si Jesus, ang atong ehemplo, sa kasagaran “mipahilit ngadto sa mga awaaw ug nag-am-po” (Lucas 5:16). Kinahanglan kitang mohimo sa samang butang panagsa aron mabag-o ang atong kaugalingon sa espirituhanong paagi sama sa Manluluwas. Isulat ang mga buluhaton nga gusto ninyong mahimo matag adlaw. Labing importante ibutang sa hunahuna ang sagrado nga mga pakigsaad nga inyong gihimo uban sa Ginoo sa inyong pagsulat sa inyong inadlaw nga mga iskedyul.
2. **Ikaduha, paghimo og minugbo nga mga tumong nga inyong makab-ot.** Pagtakda og mga tumong nga maayong pagkabalanse—dili daghan ra kaayo o gamay ra kaayo, ug dili taas ra kaayo o ubos ra kaayo. Isulat ang inyong makab-ot ra nga mga tumong ug trabahoa kini sumala sa ilang pagkaimportante. Pag-ampo alang sa balaan nga giya sa inyong paghimo og tumong.
3. **Ikatulo, pinaagi sa maalamon nga pagbadyet, kontrola ang inyong tinuod nga mga panginahanglan ug sukda kini pag-ayo batok sa inyong daghang gusto sa kinabuhi.** Daghan kaayong mga indibidwal ug mga pamilya ang daghan kaayo og utang. Pagbantay sa daghang madanihon nga mga tanyag sa paghulam og kwarta. Mas sayon kaayo ang paghulam og kwarta kay sa pagbayad niini. Walay mga pagpanglaktud sa pinansyal nga kasiguroan. Dili gayud kita makabalanse sa atong kinabuhi gawas kon ang atong mga panalapi sigurado nga nakontrol.

Hinumdumi ang kanunayng pagbayad sa hingpit nga ikapulo.

4. Ikaupat, pakigsuod sa inyong asawa, mga anak, mga par-yente, ug mga higala. Makatabang sila nga mabalanse ang inyong kinabuhi. Lig-una ang relasyon uban sa inyong pamilya ug mga higala pinaagi sa bukas ug matinu-oron nga komunikasyon.

Ang usa ka maayong kaminyoon ug maayong mga relasyon sa pamilya mahimong mamintinar pinaagi sa malumo, mahigugmaon, mahunahunaon nga komunikasyon. Hinumdumi nga sa kasagaran ang pagtan-aw, pagkidhat, ug pagyango, o paghikap makasulti og daghan kay sa mga pulong. Ang pagpangomedyo ug pagpaminaw og maayo importante usab nga bahin sa maayong komunikasyon.

5. Ikalima, pagtuon sa mga kasulatan. Nagtanyag kini sa labing maayong tinubdan sa pagpakigsulti uban sa Espiritu sa Ginoo. Usa sa mga paagi nga ako nakaangkon sa akong sigurado nga kahibalo nga si Jesus mao ang Kristo mao ang pinaagi sa akong pagtuon sa mga kasulatan. Si Presidente Russell M. Nelson mihangyo sa mga miyembro sa Simbahan sa pagtuon nga mainampoon sa Basahon ni Mormon kada adlaw.

6. Ikaunom, kinahanglan mag-iskedyul kita sa atong inadlaw nga mga kalendaryo og igong pahulay, ehersisyo, ug pagpahayahay kon kita gusto og mahimsog ug balanse nga kinabuhi. Ang himsog nga panglawas ug maayong pamustura makapadugang sa atong kaligdong ug pagtahud sa kaugalingon.

7. Ikapito, paghimo og sinemana nga family home evening. Kinahanglan nga dili mawala kining espesyal nga oportunidad sa “pagtudlo sa usag usa sa doktrina sa gingharian” (D&P 88:77), nga mogiya sa mga pamilya ngadto sa kinabuhing dayon.

Si Satanas naglihok kanunay sa pagguba sa atong mga pagpamatuod, apan siya walay gahum sa pagtintal o pagsamok kanato lapas sa atong kusog sa pagbatok kon kita magtuon sa ebanghelyo ug mag-sunod sa mga sugo niini.

8. Ang akong katapusan nga sugyot mao ang pag-ampo kanunay. Makahibalo kamo sa saktong mga desisyon nga himoon matag adlaw pinaagi sa kanunay, sinsero nga pag-ampo. Kon ako nagpuyo subay sa ebanghelyo, akong namatikdan nga mas sayon nakong mabalanse ang tanan sa akong kinabuhi.

Nakaamgo ko nga ang ubang mga sugyot mahimong idugang ngadto niini. Hinoon, nagtuo ako nga kon magtutok kita sa pipila ka mahinungdanong katuyoan, mas madumala nato ang daghang panginahanglan sa kinabuhi. Hinumdumi, kon sobra ang bisan unsa sa kinabuhi mawala kita sa balanse. Sa samang higayon, kon gamay ra sa importante nga mga butang makahimo usab sa samang butang. Si Haring Benjamin mitambag “ang tanan niini nga mga butang mahimo diha sa kaalam ug kahusay” (Mosiah 4:27).

Sa kasagaran ang kakulang sa atong klaro nga direksyon ug mga tumong makausik sa atong panahon ug enerhiya

ug makasalmot sa pagkadili balanse sa atong kinabuhi. Ang atong importante nga tumong mao ang pagpangita sa “pagka-imortal ug kinabuhi nga dayon” (Moises 1:39). Uban niini isip atong tumong, nganong dili nato isalikway gikan sa atong kinabuhi ang mga butang nga makali-bug kanato ug makahurot sa atong mga hunahuna, mga pagbati, ug enerhiya nga walay nahimo sa atong pagkab-ot niana nga tumong?

Buhata lang ang pinakamaayo kutob sa mahimong matag adlaw. Buhata ang sukaranang mga butang ug, dili lang ninyo kini mabantayan nga, puno na ang inyong kinabuhi sa espirituhanong panabut nga mopamatuod kaninyo nga gihigugma kamo sa Langitnong Amahan. Kon mahibalo ang usa ka tawo niini, ang kinabuhi mapuno sa katuyoan ug kahalugan, nga mas sayon mamentinar ang pagkabalanse. ■

Gikan sa Abril 1987 nga pakigpulong sa kinatibuk-ang komperensya.

NIINI NGA SEKSYON

Unsa kaha kon mobiya ako?

Sa akong pagbalhin dinhi, dihay duha lang ka laing batan-ong babaye sa akong branch. Nagkaamiga kami ug nailhan nako sila pag-ayo. Apan mihunong sila sa pagsimba.

Usa ka higayon sa dihang miadto ko sa templo, akong nakita ang presidente sa misyon. Gisultihan nako siya mahitungod sa akong mga higala ug nangutana unsay akong mahimo sa pagtabang kanila nga mobalik ngadto sa Simbahan. Giingnan ko niya nga magpabilin asa ako karon, magmalig-on ug mag-ampo alang kanila.

Wala madugay human niana, akong nakita ang usa sa mga babaye, ug nalipay kaayo ko nga nakakita kaniya. Sa akong pagpauli nianang gahiona, nag-ampo ko ug mibati pag-ayo nga ako kinahanglan gayud nga magpabilin diin ako mahimutang ug magsige sa pagsimba, mopadayon sa pagtambong sa seminary, ug magpadayon nga mahimong ehemplo ngadto sa akong mga higala. Unsa kaha kon ako mobiya ug dili na mobalik ug ang usa sa akong mga higala mobalik sa simbahan? Kinsa ang ilang higala ug motabang nila nga mobalik?

Mas sayon himoon ang mga butang kon magtinabangay kita.

Alyona,

Kharkiv Oblast, Ukraine

52 **Sama sa Manluluwas:
Pagtubo sa Upat ka
Importante nga mga Bahin**
Ni Diane Thomas

56 **Usa ka Giya sa Weightlifter
nga Magbarug nga Lig-on**
Ni Kuinini Manumua

58 **2019 nga Tema sa Mutual:
"Kon Nahigugma
Kamo Kanako, Inyong
Pagatumanon ang
Akong mga Sugo"**

Sa Kinatibuk-ang mga
Kapangulohan
sa Young
Women ug
Young Men

60 **2019 nga Tema
sa Mutual:
Kon Siya Higugmaon**
Ni Nik Day

64 **Ang Katapusang Pulong:
Ang Sakrament ug
ang Pagkahimong Mas
Mahisama kang Kristo**
Ni Elder D. Todd Christofferson

Ni Diane Thomas
Mga Seminary ug Institute

SAMA SA MANLULUWAS:

Pagtubo sa Upat ka Importante nga mga Bahin

*Wala kaayo kitay nahibaloan mahitungod
kon sa unsang paagi si Jesukristo nagtubo,
apan ang Lucas 2:52 naghatag nato og
impormasyon.*

“**M**aong, kinahanglan ko nga ...
mobuhat og unsa?”

Naminaw ko. Tinuod, naminaw ko.
Ang tigtudlo misusi sa akong kasang-
kapan, mipakita nako sa eksaktong
paagi unsaon sa pagtang-tang sa pisi,
mitan-aw gani nako direkta sa akong
mga mata ug miingon, “Ako DILI motu-
got nga ikaw mahagbong!”

Apan nianang kritikal nga gutlo, nag-
barug ako nga nagkurog ug gipaningot,
samtang nagtan-aw ako sa ubos ...
lawom kaayo, nakahibalo ko nga kina-
hanglan mohimo ko sa unang lakang.

Paglukso sa pang-pang.

Karon tingali kamo wala makasulay sa akong sitwasyon, mahitungod sa paglukso sa pang-pang, naglaum nga kamo andam kaayo sa pag-ambak nga luwas ngadto sa ubos. Apan kamo tingali nakasinati na sa espirituhanong paagi. Kahibalo kamo, sa dihang nagtuon kamo sa mga kasulatan sa inyong kaugalingon ug nakadungog kamo sa mga magtutudlo nga nagpamatuod sa tinuod nga doktrina ug mga baruganan. Gibati ninyo ang Espiritu nga nagdapit ninyo sa paglihok sa mga paagi nga makatabang ninyo nga mahimong mas sama sa Manluluwas. Nadasig kamo sa paggahin niini nga lakang ug mopakita sa Ginoo kon unsa mo ka mapasaligon ngadto sa Iyang ebanghelyo.

Dayon hunahunaa, “Unsaon nako kana sa pagbuhat?”

Ug unsay ingon og klaro kaayo ug mahimo nga usa lang ka gutlo ang milabay dili na mahimo. Anaa ka diha, nagbarug sa ngilit sa usa ka espirituhanong pang-pang, dili sigurado kon kamo aduna bay sakto nga ekipo o pagpangandam sa pagsunod sa kamatuoran nga inyong nadawat.

Aron mahimong sama ni Jesukristo: Unsaon ninyo sa *pagbuhat* niana?

Sugod sa Sinugdanan

Ang Manluluwas nagsugod sa Iyang mortal nga kinabuhi sama sa paagi nga kamo ug ako nagsugod: isip usa ka masuso. Ug sa katapusan sama kanato, si Jesus nagsugod sa pagtubo (tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 93:11–17). Nakat-on Siya sa paglakaw, pagsulti, ug pagkatawa. Nakat-on Siya unsaon sa pagtrabaho, pagbasa, ug pagpakig-uban sa mga tawo.

Gani, ang paagi nga ang Ginoo “mitubo” narekord sa Lucas 2:52: “Ug si Jesus mitubo sa kaalam ug sa gidak-on ug sa kahimuot kaniya sa Dios ug sa tawo.”

Kon gusto kita nga mahimong sama sa Manluluwas, makasunod kita sa Iyang ehemplo.

Mao nga atong tan-awon kini nga sundanan ug tan-awa sa atong kaugalingon sa unsa nga paagi nga mahimong sama ni Jesukristo *mahimo* ra!

Anaa ka diha, nagbarug sa ngilit sa usa ka espirituhanong pang-pang, dili sigurado kon kamo aduna bay sakto nga ekipo o pagpangandam sa pagsunod sa kamatuoran nga inyong nadawat.

“Mitubo sa kaalam”

Ang Dios mibuhat sa atong mga hunahuna aron adunay talagsaong kapasidad sa pagtimbang-timbang, pagproseso, ug pag-implementar sa kahibalo. Mga kamatuoran, mga hulagway, mga kahanas, mga paagi—ang gidaghanon sa impormasyon nga atong matigum hapit walay kinutuban!

Apan sama sa Manluluwas, maningkamot kita nga motubo sa *kaalam*, dili lang sa impormasyon. Ang kaalam mao ang paghimo sa saktong paagi sa impormasyon, makasabut sa atong mga pagpili, ug paghimo og maayong mga desisyon.

“Ang tukma nga paggamit sa kahibalo naglangkob sa kaalam,” gitudlo ni

Elder James E. Talmage (1862–1933) sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles.¹ Gipasabut usab niya giunsa sa Manluluwas pag-angkon og kaalam: “Nakaangkon siya og kahibalo pinaagi sa pagtuon, ug pag-angkon og kaalam pinaagi sa pag-ampo, paghunahuna, ug paningkamot.”² Gitudlo ni Alma ngadto sa iyang anak nga si Helaman, “O, hinumdumi, akong anak nga lalaki, ug pagkat-on og *kaalam* diha sa imong kabatan-on; oo, pagkat-on diha sa imong kabatan-on sa paghupot sa mga sugo sa Dios” (Alma 37:35). Hunahunaa kini: Hugot nga pagtuo, pagtuon, ug ang pagkamasulundon makapalambo sa atong abilidad sa pag-angkon og kahibalo ug makapadugang sa kaalam!

KAALAM

Unsaon ninyo sa paggamit niini nga mga baruganan sa hugot nga pagtuo ug pagkamasulundon aron sa pagtabang kaninyo nga motubo sa kaalam? Sa unsa nga mga paagi nga ang pagtubo diha sa kaalam makatabang ninyo nga mahimong mas sama sa Manluluwas?

PAGKAT-ON PA:

Tan-awa sa
2 Nephi 9:28–29;
Doktrina ug
mga Pakigsaad
130:18–19.

“Mitubo sa gidak-on”

Si Nephi dako ug kusgan. Siya mao ang unsay gitawag sa mga kasulatan nga “dako og pamarug” (1 Nephi 2:16). Ako dili. Ang gidak-on ni Nephi gidisenyo aron makahimo sa lain-lain kaayong mga kalihokan kay sa akong gidak-on tungod kay ang Ginoo adunay lain-laing mga buluhaton alang ni Nephi. Si Nephi kinahanglang mohimo og barko, mangita og pagkaon alang sa iyang pamilya, ug motabang kanila nga mopanaw agi sa kamingawan.

Ang atong pisikal nga mga lawas aduna sa unsay atong gikinahanglan aron magpuyo ug makatagamtan sa mortal nga kinabuhi. Tungod sa balaan nga desinyo sa Dios, ang usa

GIDAK-ON

Sa unsa nga paagi nga ang pag-atiman sa inyong pisikal nga lawas may kalabutan sa pag-atiman sa inyong espiritu?

Unsay inyong usbon o palamboon kon unsaon ninyo sa pag-atiman sa inyong lawas?

PAGKAT-ON PA:

Basaha ang pakigpulong sa kinatibuk-ang komperensya “Salamat sa Dios” ni Presidente Russell M. Nelson.

ka bag-ong natawo nga bata magdako ang lawas inig labay sa panahon. Dili kinahanglang nga aduna pay dugang nga mga parte sa lawas kon magka-edaran na—kadto nga mga elemento gibuhaton na isip kabahin sa atong mga lawas. Wala nay gikinahanglang nga dugang buhaton! Apan aron kita makaserbisyo sa Dios ug niadtong naglibut kanato, kinahanglang nga magpadayon ang kahimsog sa atong mga lawas.

Ang atong pisikal nga mga lawas hingpit nga gidisenyo nga templo, o balay, alang sa atong mga espiritu (tan-awa sa 1 Mga Taga-Corinto 3:16–17; 6:19–20). Si Presidente Russell M. Nelson mitudlo: “Ang inyong lawas, bisan unsa ang kinaiyahan nga gasa, usa ka talagsaong nilalang sa Dios. Mao kini ang tabernakulo sa unod—usa ka templo alang sa inyong espiritu.”³

Ang atong mga lawas tingali makasinati og grabe nga pisikal nga mga hagit, mga kakulangan, ug sakit tungod kay kita makaangkon og mortal nga kasinatian, apan ang atong Langitnong Amahan hingpit nga midesinyo sa atong mga lawas aron malampusong makatuman sa atong mga oportunidad sa kinabuhi.

“Mitubo ang kahimuot sa Dios”

Si Elder Jeffrey R. Holland sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles miingon, “ang unang dako nga *kamatuoran* sa tanang kahangturan mao nga ang Dios nahigugma *kanato* sa tibuok *Niyang* kasingkasing, gahum, hunahuna ug kusog.”⁴

Ang Dios nahigugma *kaninyo*. Bisan kon kamo wala mobati nga nindot ang inyong hitsura, Siya nahigugma *kaninyo*—uban sa inyong tanang mga kalig-on, mga kahuyang, mga pangutana, ug mga paglaum. Mao nga unsaon ninyo nga motubo ang kahimuot sa Dios? Ipakita ninyo Kaniya nga kamo nahigugma Kaniya!

Gisultihan ni Jesus sa makausa ang Iyang mga disipulo, “Kon nahigugma kamo kanako, inyong pagatumanon ang akong mga sugo” (Juan 14:15). Ang inyong pagkamasulundon nagpakita sa inyong gugma alang sa Dios. Ang inyong pagkaandam nga mosunod sa gagmay, inadlaw-adlaw nga mga kalihokan makaandam ninyo sa pagtubag, sa Iyang mga pagdapit sa umaabut, ug makatuman sa mas dagko nga mga butang.

GIKAHIMUT-AN SA DIOS

Sa unsa nga paagi nga ang Manluluwas nagpakita nga Siya nahigugma sa Langitnong Amahan? Unsa ang gitudlo niini kaninyo mahitungod ni Jesukristo? Unsa nga epektibo, matarung nga aksyon ang inyong mahimo *karon* sa pagpakita sa inyong gugma alang sa Dios?

PAGKAT-ON PA:

Tan-awa sa Mosiah 2:22, 41. Samtang magkat-on kita mahitungod ni Jesukristo, makapalambo kita og mas dako nga pagtuo diha Kaniya ug kita sa natural nga paagi gusto nga mosunod sa iyang ehemplo.”

Jean B. Bingham, “Nga ang Imong Hingpit nga Kalipay Mapuno,” *Liahona*, Nob. 2017, 85.

“Mitubo ang kahimuot uban sa tawo”

Nasurprisa! Ang pagbaton og labing daghang mga sumusunod sa social media *wala* magpasabut nga kamo “nahimut-an sa tawo.”

Gipakita ni Jesus ang laing paagi sa pag-impluwensya sa uban—ug kinsa Iyang gitugutan nga moimpluwensya Kaniya. Siya “nagpangadto-adto sa paghimo mga kaayohan, . . . kay ang Dios uban man kaniya” (Mga Buhat 10:38).

Si Presidente Henry B. Eyring, Ikaduhang Magtatambag sa Unang Kapangulohan, sa makausa miingon, “Makahinumdom gihapon ko, ingon og karon, sa mga higala nga nakaimpluwensya sa akong kinabuhi alang sa maayo sa

PAGKAT-ON PA:

Mahimong usa ka higala sama ni Ammon ngadto ni Haring Lamoni. Tan-awa sa Alma 17:19–18:41.

GIKAHIMUT-AN SA TAWO

Unsa ang pipila ka paagi nga kamo mahimong mas maayong higala niadtong naglibut kaninyo?

Sa unsa nga paagi nga ang pagsunod sa ehemplo sa Manluluwas “sa paghimo og maayo” makadugang sa inyong matarung nga impluwensya sa uban?

dugay nang panahon. Wala na sila, apan ang handumanan sa ilang gugma, ehemplo, hugot nga pagtuo, ug pagpamatuod nagpabilin gihapon kanako.”⁵

Madugangan ninyo ang inyong impluwensya pinaagi sa pagkahimong higala nga nag-impluwensya sa mga kinabuhi alang sa maayo! *Alang sa Kalig-on sa Kabatan-onan* nagtudlo kaninyo unsaon sa: “Pagpakita og tinuoray nga interes sa uban; pahiyom ug ipahibalo kanila nga kamo nagpakabana kanila. Tagda ang tanan uban sa kamabination ug pagtahud, ug likayi ang paghukom ug pagpanaway niadtong naglibut kaninyo . . . Paghimo og espesyal nga paningkamot nga mahimong usa ka higala sa mga maulawon o nag-inusara, adunay espesyal nga mga panginahanglan, o wala mobati nga giapil.”⁶

Hunahunaa ang mga indibidwal nga tinuoray ninyong gidayeg ug gitahud—kadtong inyong *gikahimut-an*. Unsa nga mga kinaiya ang ilang napalambo nga nagpahinumdom kaninyo ni Jesukristo? Tungod kay sa kamaayo sa atong mga higala, ang atong labing suod nga Higala mao si Jesukristo, ug ang Iyang ehemplo mao ang gusto natong sundon!

Konektado Kining Tanan

“Ug si Jesus mitubo sa kaalam ug sa gidak-on ug sa kahimuot kaniya sa Dios ug sa tawo” (Lucas 2:52). Samtang inyong sundon ang sundanan sa pagtubo sa Manluluwas, makita ninyo ang mga elemento nga hingpit nga nagtinabangay, ug kamo *mahimong* mas sama Kaniya. Ang inyong hunahuna, lawas, ug espiritu magtinabangay alang sa inyong kaayohan, ug kamo makahimo sa pagpanalangin sa mga kinabuhi sa daghan pa ug sa “pagserbisyo sa [Dios] uban sa inyong tibuok kasing-kasing, gahum, hunahuna ug kusog”! (Doktrina ug mga Pakigsaad 4:2). ■

MUBO NGA MGA SULAT

1. James E. Talmage, *The Articles of Faith*, 12th ed. (1924), 90.
2. James E. Talmage, *Jesus the Christ* (1916), 112.
3. Russell M. Nelson, “We Are Children of God,” *Ensign*, Nob. 1998, 85.
4. Jeffrey R. Holland, “Ugma ang Ginoo Mobuhat og Katingalahan diha Kaninyo,” *Liahona*, May 2016, 126.
5. Henry B. Eyring, “True Friends,” *Liahona*, Mayo 2002, 29.
6. Alang sa Kalig-on sa Kabatan-onan (booklet, 2011), 16.

Ni Kuinini Manumua

Sa dihang ako usa pa ka freshman sa high school, ang coach sa weightlifting mihangyo nako nga moapil sa weightlifting.

“Mmm . . . dili ko salamat,” miingon ko. “Dili nako hilig.”

Apan nagpadayon siya sa paghangyo nako. Sa daghang semana.

Sa katapusan, gisulayan nako kini. Sakto siya: ganahan kaayo ko og weightlifting. Lain gayud kaayo sa sinugdanan, ang akong lawas wala sukad makahimo og bisan unsa nga sama niini kaniadto. Apan giganahan ko sa pagbati nga mag-ehersisyo. Ganahan usab ko sa akong mga kauban sa team ug sa mga kompetisyon. Ug nagsugod ko nga nindot na ang akong agi!

Karon ang weightlifting usa na ka dako nga bahin sa akong kinabuhi. Magbansay ko kada adlaw nga dili mominus og duha o tulo ka oras, mag-back squat, clean ug jerks, ug snatches. (Ug kon ikaw wala makahibalo unsa kanang mga butanga, ayaw kabalaka—wala sad ko kahibalo!)

Sama sa daghang mga butang, ang weightlifting magkinahanglan og panahon ug pailub, ug usahay kini lisud. Maayo na lang, ang akong pamilya anaa kanunay nag-awhag kanako, bisan kon ako magbagulbol unsa ka sakit sa akong lawas, (kanunay ra ba). Ang akong papa

USA KA GIYA SA WEIGHTLIFTER NGA

MAGBARUG

adunay mga ice pack ug maawhagon nga mga pulong nga giandam alang nako kon makauli na ko gikan sa pagbansay. Ug ang akong mama pirme nga nagsakripisyo aron ako makaadto sa mga kompetisyon.

Pipila ka tuig na ang milabay, miadto ko sa usa sa mga kompetisyon didto sa Philadelphia, Pennsylvania, USA. Nada-sig kaayo ko nga makigsangka batok sa mga weightlifter gikan sa tibuok nasud, apan medyo nabalaka ko nga mahilayo gikan sa akong pamilya. Aron mahimo kining mas sayon, ang akong mama misaad nga motext nako og mga kasulatan ug maanindot nga mga mensahe kada adlaw.

Ang gabii sa wala pa ang kompetisyon, pipila ka mga batan-on nag-party. Naghunahuna ko nga mahimo kaming inila kon moadto, mao nga ang akong kauban sa kwarto ug ako nagpakisusi. Apan diha-diha nasayud ko nga kini dili mao ang klase nga party alang kanako. Dihay mga tin-edyer nga nag-inom, nanigarilyo, nagbinastos og sulti, ug nagsayaw og dili maayo. Nasayud ko nga dili ko angayan didto, apan nabalaka ko unsay ikasulti sa akong kauban sa kwarto. O unsa ang mahunahuna sa ubang mga competitor.

Apan dihay miabut dayon sa akong hunahuna:

“Barug diha sa balaan nga dapit.”

Kana mao ang akong paborito nga kasulatan, ug usa sa gipadala sa akong mama nianang buntaga: Doktrina ug mga Pakigsaad 87:8: “Busa, barug kamo sa balaan nga mga dapit, ug ayaw pagbalhin, hangtud ang adlaw sa Ginoo moabut; kay tan-awa, kini moabut sa labing madali, nag-ingon ang Ginoo. Amen.”

Wala ko makahibalo ngano nga ang akong mama mipadala niana nga kasulatan nianang adlaw, apan mao kini nga akong ganahan sa akong tibuok kinabuhi. Nasag-ulo kini nako sukad sa otso anyos pa ko, ug kini pirme nga nagpahinumdom nako nga magbaton og kaisug, magmasulundon, ug mobarug unsay akong gituohan.

“Barug diha sa balaan nga dapit.”

“Mobiya na ko,” giingnan nako ang akong kauban sa kwarto. Gipasabut nako ang kasulatan nga gipadala sa akong mama nianang buntaga. “Dili kini ang angay nga dapit nga akong baruganan.”

Ang akong kauban sa kwarto misulti usab nako nga dili siya gusto nga naa diha. Dili usab siya komportable apan dili gusto nga mobiya nga siya ra ug makita nga anti-sosyal. Nagpasalamat siya nako sa pagsulti niini, ug kami mibiya.

Pagkasunod buntag, nahibaloan namo nga human sa among pagbiya, ang mga batan-on nga didto sa party nasakpan ug wala na paapila sa kompetisyon tungod sa pag-inom ug paggamit og drugas.

Kon wala pa ako maaghat nga mahinumdom sa bersikulo ni mama, tingali apil usab unta ako sa wala na paapila sa kompetisyon. Nahimo hinoon ko nga mananaog sa unang dapit, mao nga mapasalamaton kaayo ko nga nakapil sa kompetisyon. (Nagpasalamat ko sa akong mama nga nag-text nako kada adlaw.)

Ang pagdaog og kompetisyon sa weightlifting usa ka klaro ug diha-diha nga panalangin tungod sa pagtuman sa mga sugo. Apan ang Doktrina ug mga Pakigsaad 87:8 wala mag-ingon, “Barug sa balaan nga dapit aron ikaw makadaog sa kompetisyon sa weightlifting.” Ug ang Juan 14:15 wala magpasabut, “Kon ikaw gusto og diha-diha nga mga panalangin, tumana ang akong mga sugo.” Ang Manluluwas mopanalangin nato tungod kay Siya nahigugma kanato. Ug maningkamot kita nga mahimong balaan ug magma-sulundon tungod kay kita misalig ug nahigugma sa Ginoo. ■

Ang tagsulat nagpuyo sa California, USA.

NGA LIG-ON

KON NAHIGUGMA KAMO KANAKO, INYONG PAGATUMANON ANG AKONG MGA SUGO

JUAN 14:15

Kinatibuk-ang Presidente sa Young Women nga si Sister Bonnie H. Cordon (tunga), si Sister Michelle D. Craig, Unang Magtatambag (wala), ug si Sister Becky Craven, Ikaduhang Magtatambag (tuo).

KON NAHIGUGMA KAMO KANAKO

Sa Kinatibuk-ang Kapangulohan sa Young Women

Ang 2019 nga tinuig nga tema sa kabatan-onan mao ang usa ka tawag sa paglihok—usa ka personal nga imbitasyon gikan sa atong Manluluwas. Hingpit ba kamong mouyon? Nahigugma ba kamo Kaniya? Andam ba kamong mosunod sa Iyang mga tunob?

Ang atong Manluluwas nga si Jesukristo mihimo og butang alang kanato nga dili nato mahimo sa atong kaugalingon. Ug unsa ang Iyang gipangayo agig balus niini? Nangayo Siya nga tumanon nato ang Iyang mga sugo aron kita mapanalanginan nga makabaton kanunay sa Iyang Espiritu nga magauban kanato (tan-awa sa Moroni 4:3).

Ang mga sugo mao ang gasa sa gugma. Ang Manluluwas yanong miingon, “Kon nahigugma kamo kanako, inyong pagatumanon ang akong mga sugo,” apan *ngano?* Tungod kay Siya nahigugma KANINYO! Siya gusto nga *kamo* magmalipayon. Siya gusto nga ang *inyong* kinabuhi mapuno sa kalipay ug walay katapusan nga mga posibilidad. Siya gusto nga

kamo luwas ug mapanalipdan gikan sa mga dautan sa kalibutan. Siya gusto nga mobu-bu og mga panalangin diha *kaninyo* nga daghan kaayo “nga walay lawak nga igo sa pagdawat niini.” (3 Nephi 24:10). Siya gusto nga *kamo* mobalik ug mopuyo uban Kaniya pag-usab ug mag-aambit sa *tanan* nga gisaad nga mga panalangin sa Langitnong Amahan.

Hinumdumi kanunay kon unsa ka dako ang gugma sa Langitnong Amahan sa Iyang mga anak. Siya adunay hingpit nga gugma alang kaninyo. Mapakita ninyo ang inyong gugma alang Kaniya pinaagi sa pagtuman sa Iyang mga sugo. Ang inyong matarung nga mga lihok makahatag og daghang mga panalangin kaninyo ug ngadto niadtong anaa sa inyong palibut.

Sama sa gisulti sa atong propeta, si Presidente Russell M. Nelson, nga miingon: “Nagkinahanglan kami nga moapil kamo kanamo niini nga grupo sa kabatan-onan sa Ginoo. Lahi gayud kini kon wala kamo!” Gidapit kamo Niya sa “pagbarug [ug] magpakalahi gikan sa kalibutan” pinaagi sa pagsunod sa mga sumbanan diha sa *Alang sa Kalig-on sa Kabatan-onan* ug pinaagi sa pagtuman sa mga sugo—nga “makita, madungog, molihok, ug magsinina nga sama sa usa ka tinuod nga disipulo ni Jesukristo.”

Kinatibuk-ang Presidente sa Young Men nga si Stephen W. Owen (tunga), si Brother Douglas D. Holmes, Unang Magtatambag (wala), ug si Brother M. Joseph Brough, Ikaduhang Magtatambag (tuo).

(“Paglaum sa Israel” [tibuok kalibutan nga debosyonal sa kabatan-onan, Hunyo 3, 2018], 8, HopeOfIsrael.lds.org).

Samtang maningkamot kamo sa pagsunod sa Ginoo ug sa Iyang mga propeta, ang gahum sa Espiritu Santo mopuno kaninyo sa gugma sa Dios ug mopamatuod nganha kaninyo sa inyong balaan nga pagkatawo isip anak nga lalaki ug anak nga babaye sa Dios. Kadto nga mga panalangin motubo samtang maningkamot kamo nga magpuyo nga matarung. Ang Ginoo ug ang propeta misalig kaninyo. Nahigugma sila kaninyo. Kami mosaad nga ang dakong pagsalig, kasiguroan sa kaugalingon, ug kahu-payan moabut kon kamo mosunod ug motuman sa mga sugo.

TUMANA ANG AKONG MGA SUGO

Sa Kinatibuk-ang Kapangulohan sa Young Men

Nakahunahuna ba kamo, “Unsa-Non nako sa pagpakita sa akong Langitnong Amahan nga ako gusto gayud nga Siya motubag sa akong mga pag-ampo ug mopanalangin kanako?” Ang Manluluwas nga si Jesukristo mihatag nato sa yawe sa dihang Siya miingon, “Kon nahigugma kamo kanako, inyong

pagatumanon ang akong mga sugo” (Juan 14:15).

Sa laing mga pulong, gipakita nato ang atong gugma sa Langitnong Amahan pinaagi sa pagtuman sa Iyang mga sugo.

Usahay ang mga tubag dili moabut kanus-a o sa atong gipaabut, ug kita mahimong matintal sa pag-undang o paghunong sa pagkamasulundon. Apan kon kita mapailubon ug maminaw, ang Ginoo motubag sa Iyang kaugalingong panahon ug paagi. Kanunay siyang motubag sa matarung nga mga pag-ampo. Kanunay Siyang mopanalangin sa pagkamasulundon (tan-awa sa Mosiah 2:21–24).

Ang kalibutan nagtudlo nga ang gugma walay mga responsibilidad. Apan ang kaatbang niini tinuod usab. Ang atong gugma sa Dios gipakita pinaagi sa atong pagkaandam ug kaku-gi sa pagtuman sa Iyang mga sugo.

Si Jesus mitudlo, “Ang kamatuoran magahatag kaninyog kagawasan” (Juan 8:32). Si propeta Alma dugang nga mipahayag, ang “pagkadautan dili gayud mahimo nga kalipay” (Alma 41:10). Ug pinaagi ni Propeta Joseph Smith, ang Ginoo mitudlo, “Adunay usa ka balaod, nga dili mausab nga sugo didto sa langit sa wala pa ang mga katukuran niini nga kalibutan, nga diha ang tanan nga

mga panalangin gipasikad—ug kon kita makadawat og bisan unsa nga panalangin gikan sa Dios, kini tungod sa pagsunod niana nga balaod diin diha kini gipasikad” (D&P 130:20–21).

Ang kalipay, mga panalangin, ug giya gikan sa pagkamasulundon. Ang Langitnong Amahan gusto nga kamo magmalipayon ug gawasnon tungod kay Siya nahigugma kaninyo, ug mao nga Siya mihatag og mga sugo. Sa pagpa-ngita og kalinaw nga dili makita sa kalibutan, kinahanglan nga kita makat-on nga ang pagtugyan ngadto sa kabubut-on sa Langitnong Amahan mao ang bugtong paagi ngadto sa kalipay.

Ang Langitnong Amahan gusto nga kamo makakaplag og mahang-turong kalipay. Ang Iyang mga propeta gusto nga kamo makakaplag og kalipay nga dili masukod. Gusto kami nga kamo makakaplag og kalinaw nga atong makita sa pagsunod sa Manluluwas. Maglakaw sa dalan nga Iyang gipakita (tan-awa sa “Lord, I Would Follow Thee,” *Hymns*, nu. 220). Pilia nga mahimong masulundon. Ang inyong pagkaandam sa pagkamasulundon mosangpot ngadto sa tinuod nga kagawasan ug kalipay. ■

KON SIYA HIGUGMAON

Kanta sa 2019 nga Tema sa Mutual

Mga Pulong ug Musika ni Nik Day

May kalagsik ♩ = 96-108

F Gm Dm B^b

5

1. Ang gug - ma la - baw sa pu - long; La - baw pa's pag - ba - ti sa ka - lag.
2. I - ya ki - tang gi - gi - ya - han A - ron ma - pa - na - la - ngi - nan ta. —

5 F Gm Dm

8

— Sa gug - ma Si - ya mi - an - hi, Si - ya ang pag -
— Kon S'ya a - tong hi - gug - ma - on, Si - ya ang tu -

8 B^b F Gm

11

la - um Kon nag - su - bo — ta. — Sa - ma N'ya — ma - hi - gug -
ma - non, Ki - ta ma - bag - o. —

11 Dm B^b F

© 2018 pinaagi sa Intellectual Reserve, Inc. Tanang mga katungod gigahin.

Kini nga kanta mahimong kopyahon alang sa panagsa, dili pangnegosyo nga paggamit sa simbahan o sa panimalay.

Kini nga pahibalo kinahanglang makita sa matag kopya nga himoon.

14

ma — Kon ki - ta — mo - su - nod — N'ya. — I - pa - ki -

Gm Dm B \flat

17

ta ang gug - ma — ta Ka - ni - ya. —

F Gm Dm

20

§

Sil - bi - han ta ang a - tong ma - nga si - li - ngan, Ta -

B \flat F Gm 7

23

ba - ngan ta si - la ug da - si - gon ta, S'ya — sum - ba - nan sa bu - hat ug

F B \flat F

26

sa gug - ma, hi-gug - ma - on. — Hi-gug - ma - on. — Hi-gug - ma -

26 Gm⁷ F B^b

29 1. on. — 2. 3. on. —

29 F Gm Dm B^b F

34 Ngadto sa Coda ⊕

Na-to Si - ya. — Kon - ki - ta, —

34 Gm⁷ Dm⁷ B^b C

38 mo - hi - gug - ma. — Na - a I - yang — gug-ma. Ha-nug - pa

38 Dm B^b F C

42

ang gug - ma — N'yang gi - ha - tag, — Nga gi - ha - tag, — Sil - bi -

Dm C7

45

han ta ang a - tong ma - nga si - li - ngan, Ta - ba - ngan ta si - la ug da -

F Gm Dm

48

si - gon ta, S'ya — sum - ba - nan sa bu - hat ug sa gug - ma, hi - gug - ma - on. —

Bb F Gm Dm

52 D.S. al Coda

Sil - bi -

53 CODA rit.

Bb F Gm Dm Bb

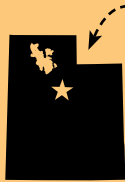
rit.

Ang Sakrament ug ang Pagkahimong Mas Mahisama kang Kristo

Ni Elder D. Todd Christofferson

Sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles

Natawo sa **American Fork, Utah,** niadtong Enero 21, 1945

Nagtrabaho isip usa ka **abogado**

Gipaluyohan nga sakop sa **Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles** niadtong Abril 2008

Sa edad nga 13, mitabang siya human sa operasyon sa iyang mama pinaagi sa **pagluto og pan.**

Kanunay niya kadtong gibuhad hangtud nga mibiya siya alang sa kolehiyo.

Namingo kang **Katherine Jacob** niadtong 1968 didto sa **Salt Lake Temple**

Dunay **5 ka anak** ug **16 ka apo**

Ang simbolismo sa sakrament sa Panihapon sa Ginoo nindot nga pamalandungan. Ang tinapay ug tubig nagrepresentar sa Iyang unod ug dugo kinsa mao ang Tinapay sa Kinabuhi ug ang Buhi nga Tubig (tan-awa sa Juan 4:10), nga sa malumong paagi nagpahinumdom kanato sa Iyang gibayad aron sa pagtubos kanato. Samtang gipikas-pikas ang tinapay, atong hinumduman ang nasamdan nga unod sa Manluluwas. Sa pag-inom nato sa tubig, maghunahuna kita sa dugo nga Iyang gipaagas didto sa Getsemani ug didto sa krus ug sa makapabalaang gahum niini (tan-awa sa Moises 6:60).

Apan ang pasumbingay nga moka-on sa Iyang unod ug moinom sa Iyang dugo dunay dugang nga kahulugan, ug mao kana ang pagsabut og maayo sa mga hiyas ug kinaiya ni Kristo. . . . Sa pag-ambit nato sa tinapay ug tubig sa sakrament kada semana, mas maayo nga atong ikonsiderar kon unsa kahingpit natong ilakip ang Iyang kinaiya ug ang sunbanan sa Iyang walay sala nga kinabuhi sa atong kinabuhi ug pagkatawo. Dili unta maula ni Jesus ang mga sala sa uban gawas kon Siya Mismo walay sala. Kay

ang kaangayan dili man makaangkon Kaniya, makatanyag Siya sa Iyang kaugalingon alang kanato aron matagbaw ang kaangayan ug dayon mapadangat ang kalooy. . . .

Ang pag-ambit sa unod sa Manluluwas ug pag-inom sa Iyang dugo nagpasabut nga isalikway sa atong kinabuhi ang bisan unsa nga wala mahiangay sa Kristohanong kinaiya ug sa paghimo sa Iyang mga hiyas nga atong kaugalingon. Kini ang mas dako nga kahulugan sa paghinulsol: dili lamang mopahilayo sa nangaging sala apan usab “mobalik sa iyang kasing-kasing ug kabubut-on ngadto sa Dios” aron sa pagpadayon (tan-awa sa Giya ngadto sa mga Kasulatan, “Hinulsol, Paghinulsol”). Ang Dios mopakita kanato sa atong mga sayop ug mga kapakyasan, apan motabang usab Siya nga atong mahimo ang kahuyang ngadto sa kalig-on (tan-awa sa Ether 12:27). Kon sinsero kitang mangutana, “Unsa pa may akong kulang?” (Mateo 19:20) Dili Niya kita pasagdan nga motagna, apan diha sa gugma motubag Siya alang sa atong kalipay. Ug mohatag Siya kanato og paglaum. ■

Gikan sa usa ka pakigpulong sa Oktubre 2017 nga kinatibuk-ang komperensya.

KON NAHIGUGMA KAMO KANAHO,
INYONG PAGATUMANON ANG
AKONG MGA SUGO.
JUAN 14:15

ANG SIMBAHAN NI
JESUKRISTO
SA MGA SANTOS
SA ULAHING MGA ADLAW

MGA YOUNG ADULT

**NABUG-ATAN SA
KINABUHI?**

*Ang seksyon niini nga bulan mao
ang mahitungod sa pagtabang
kaninyo sa pagpalambo sa
kahimsog sa inyong emosyon ug
pangisip.*

42

JOSEPH SMITH
**ANG PAGHINUMDOM
SA KAAYO UG KINAIYA
SA PROPETA**

28

KABATAN-ONAN
**UPAT KA PAAGI
ARON MAHISAMA
NI JESUKRISTO**

52

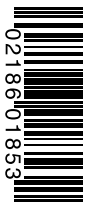
BAG-ONG TEMA SA MUTUAL
**USA KA IMBITASYON
GIKAN SA
MANLULUWAS**

58

ANG SIMBAHAN NI
JESUKRISTO
SA MGA SANTOS
SA ULAHING MGA ADLAW

4

2

CEBUANO

Higala

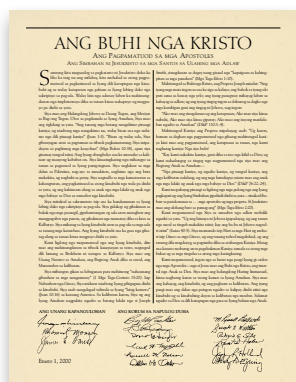
Usa ka bag-ong seksyon sa mga bata alang KANIMO!

Ni Presidente
Russell M. Nelson

Pagkat-on mahitungod ni Jesus

Gipadala sa Dios ang Iyang Anak nga si Jesukristo aron sa pagtabang kanato. Kamo makabaton sa gahum gikan ni Jesukristo kon kamo mobuhat niining mga butanga:

Tun-i “Ang Buhi nga Kristo.”
Pagpamatuod kini mahitungod ni Jesukristo gikan sa mga propeta ug mga apostoles.

Pagkat-on mahitungod sa Manluluwas.

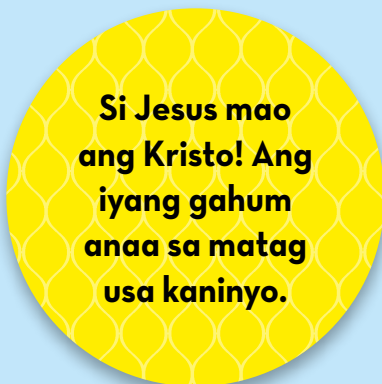
Pipila ka tuig na ang milabay ako nagbasa ug gilinyahan *ang matag beriskulo* diha sa mga kasulatan mahitungod ni Jesukristo. Pagkahuman na nako, giingnan nako ang akong asawa, “Ako usa na ka lahi nga tawo!”

Andam nga mobarug, mosulti, ug magpakalahi gikan sa mga tawo sa kalibutan.

Paninguha sa paghunahuna Kaniya
sa *matag* hunahuna (tan-awa sa Doktrina ug mga Pakigsaad 6:36).
Kon buhaton ninyo, ang inyong mga pagduha-duha ug mga kahadlok mawala.

Si Jesus mao ang Kristo! Ang iyang gahum anaa sa matag usa kaninyo.

Paghimo og sagrado nga mga pakigsaad ug tumana kini.

Gikan sa “Pagdawat sa Gahum ni Jesukristo diha sa Atong Kinabuhi,” Liahona, Mayo 2017, 39–42.

TABANGI NGA MOTUBO ANG AMONG TANAMAN!

Sa dihang si Jesus dinhi pa sa yuta, mabination Siya kanunay sa uban. Kon kita mabination, nagsunod kita Kaniya. Sama nga daghan kaayong lain-lain nga mga tanom, mga bulak, ug mga utanon nga motubo sa tanaman, kita mahimong mabination sa daghang lain-laing mga paagi.

Karong tuiga nananom kami og mabination nga tanaman! Kon kamo magpakita og pagkamabination ngadto sa usa ka tawo, isulat kini sa ginunting nga porma og bulak, cactus, dahon, tanom, utanon, o bisan insekto nga makatabang sa tanaman! Dayon ipadala kini kanamo. Ang luyo nga tabon mosulti kaninyo unsaon. O paghimo sa inyong kaugalingong mabination nga tanaman ug ipadala ang inyong litrato nga "nagtrabaho" niini!

Mao kini ang akong sugo, nga kinahanglan maghigugmaay kamo ang usa sa usa, sama sa akong paghigugma kaninyo.*

*Juan 15:12

Ang mga bata sa Primary gikan sa **Estado sa Osun, Nigeria**, naghimo og mga bulak aron idungag sa mabination nga tanaman!

Mga Tanom sa Pagpamatuod

Unsay buot ipasabut sa pag-angkon og pagpamatuod?

Ni Maryssa Dennis

Mga Magasin sa Simbahan
Gibase sa usa ka tinuod
nga istorya

Si Elisa misulod sa Primary ug milingkod tupad sa iyang higala nga si Armando.

“Maayong pag-abot!” Miingon si Sister Russo. “Sugdan nato sa usa ka kanta.”

Si Elisa mikanta uban sa iyang klase. “Pag-tuo samas liso: I’gtanum motubo” (*Songbook sa mga Bata*, 50).

Si Sister Russo miapud-apod og mga papel ug mga krayola. “Hunahunaa unsay atong gikanta,” miingon siya. “Kon motanom kamo sa inyong binhi sa pagtuo, motubo kini ngadto sa usa ka pagpamatuod. Karon drowinga kon unsay hitsura sa inyong pagpamatuod kon kini usa ka tanom.”

Gitutukan ni Elisa ang iyang blangko nga papel. Ang tanan nagsugod sa pagdrowing. Si Elisa mipasiplat sa drowing ni Armando. Ang iyang tanom adunay tul-id nga punoan nga dunay daghang dahon. Morag sangig nga nagtubo sa balkonahe sa iyang apartment. Tingali mao usab ang dagway sa iyang pagpamatuod! Gigunitan niya ang iyang krayola ug nagdrowing sama sa kang Armando.

“Palihug ablihi ang inyong mga kasulatan ngadto sa Alma 32,” miingon si Sister Russo.

Gibasa nila ang mahitungod sa pagtanom og usa ka binhi diha sa inyong kasingkasing ug mobati niini nga nagtubo. Gitan-aw ni Elisa ang iyang tanom sa pagpamatuod. Siya ba adunay pagpamatuod? Unsa may gipasabut niana? Gusto siyang mangutana apan mibati og kaulaw.

Sa dihang nahuman na ang klase, si Sister Russo miduol ni Elisa.

“Ingon og wala ka mahimutang. Naa bay problema?” Nangutana si Sister Ruso.

Gitan-aw ni Elisa ang iyang drowing pag-usab. “Wala ko makasiguro kon duna ba koy pagpamatuod. Wala

gyud ko makahibalo unsay gipasabut niana.”

Si Sister Russo mabinationong mipahiyom ni Elisa. “OK ra. Nahinumdom ka ba unsa ang hugot nga pagtuo?”

Miyango si Elisa.

“Pagtuo sa butang nga wala nato makita?”

“Sakto kana!” Miingon si Sister Russo. “Unsa ang pipila ka butang nga imong gituohan?”

Sayon kana nga pangutana.

“Nagtuo ko sa Langitnong Amahan ug ni Jesukristo. Nasayud ko nga nahigugma Sila kanako.”

Mipahiyom si Sister Russo. “Bag-o lang gyud nimong gipakigbahin ang imong pagpamatuod! Ang usa ka pagpamatuod mao ang unsay imong gituohan mahitungod sa ebanghelyo.”

Naghunahuna si Elisa mahitungod niini. “Kon mao duna nakoy pagpamatuod?”

“Oo!” Gikuha ni Sister Russo ang iyang mga kasulatan. “Ug hinumdumi unsay atong gibasa karon? Imong alimahan ang binhi pinaagi sa pagbuhat sa mga butang sama sa pagsimba. Dayon ang imong pagpamatuod magkalig-on.”

Gibati ni Elisa nga nakasabut siya. “Mao nga gidrowing nato ang atong mga pagpamatuod sama sa mga tanom?”

“Sakto. Tungod kay ang mga tanom motubo sa hinay-hinay,” miingon si Sister Russo. “Mao usab ang mga pagpamatuod. Kasagaran dili kini moabut diha-diha. Motubo kini sa hinay-hinay.”

Mas nindot ang gibati ni Elisa sa tanom nga iyang gidrowing. Sa dihang nakauli na siya, misulat siya “Ang Akong Tanom sa Pagpamatuod” tupad sa iyang drowing. Gibitay niya sa iyang higdaanan. Nasayud siya nga ang iyang pagpamatuod nagtubo na. Ug gusto niya nga magpadayon sa pagsunod ni Jesus aron kini mas modako pa! ●

PAGPATUBO SA INYONG PAGPAMATUOD

Ang pagpamatuod

mao ang inyong gituohan nga tinuod, sama sa "Ang Dios nahigugma kanako" o "Ako nagtuo nga ang pamilya mahangturon."

Ang mga tanom nagkinahanglan

og tubig ug kahayag sa adlaw aron motubo. Ang mga kasulatan, pag-ampo, ug simbahan sama sa tubig ug kahayag alang sa atong mga pagpamatuod.

Ang mga gamut makapalig-on sa mga tanom. Atong lig-unon ang atong mga pagpamatuod pinaagi sa paghinumdom sa Langitnong Amahan ug ni Jesus kada adlaw!

Sama sa mga tanom, ang mga pagpamatuod sa tanan motubo sa lain-lain gikusgon. Ang Langitnong Amahan malipay kon ang imong kahibalo motubo bisan gamay.

Mga Binhi sa Hugot nga Pagtuo

Si propeta Alma mitandi sa nagtubo nga pagpamatuod ngadto sa pagtanom sa usa ka binhi (tan-awa sa Alma 32). Kon kamo mag-ampo, magbasa sa mga kasulatan, ug magtabang sa uban, ang inyong hugot nga pagtuo motubo! Sulayi kini nga eksperimento sa pagtan-aw sa usa ka binhi nga mogitib.

Unsa ang Inyong Gikinahanglan:

uga nga liso (bisan unsa)

mga paper towel o mga tisyu

sihag, masilyohan nga plastic bag

- 1 Ibutang ang basa nga mga paper towel o mga tisyu sulod sa plastic bag. Ibutang ang liso sa ibabaw ug silyuhi ang bag.
- 2 Ibutang ang bag sa lugar nga mabantang sa adlaw. Human sa mga usa ka semana, ang liso magsugod na sa paggitib!
- 3 Patuboa ang tanom sa makadiyot. Kon makakita na kamo og mga gamut, itanum ang miturok diha sa yuta. Bubui og tubig ug painite ug obserbahi kon unsa ka dako kini motubo!

Pagkatukma sa Tanom

Ang pagpamatuod sa tanan motubo sa lahi-lahi nga paagi. Mapatukma ba ninyo ang matag tanom sa iyang mga anino?

Hugot nga pagtuo

Mga pulong: Beatrice Goff Jackson
Musika: Michael Finlinson Moody

May konbiksyon ♩ = 80-92

C G7 C F C

1. Ang hu - got nga pag - tu - o ma - o ang ka - hi - ba - lo.
2. Nag - pu - yo ko u - ban sa Dios sa wa pa ma - ta - wo,

Dm G7 C D G7

Nga mo - tu - bag ang Gi - no - o sa ma - tag am - po ko.
Nag - tu - o kong hu - man din - hi sa Dios mo - ba - lik ko.

Am C F C G7 C

Pag - tu - o sa - ma's li - so: I'g ta - num mo - tu - bo.
Ang hu - got nga pag - tu - o; pag - sa - lig kang Kris - to.

Am C F C G7 C

Ka - li - pay ang ba - ti - on ko, Kon mag - ta - rung a - ko.
Mo - lig - on ang a - kong pag - tu - o, Kon mo - tu - man a - ko.

Katungod sa simulat © 2019 pinaagi sa Intellectual Reserve, Inc.
Kini nga kanta mahimong pakopyahan alang sa panagsa, dili pangnegosyo nga paggamit sa simbahan o sa panimalay.
Kini nga pahibalo kinahanglang ilakip sa matag kopya nga himoon.

Hello
gikan sa
Pilipinas!

Ako si Paolo.

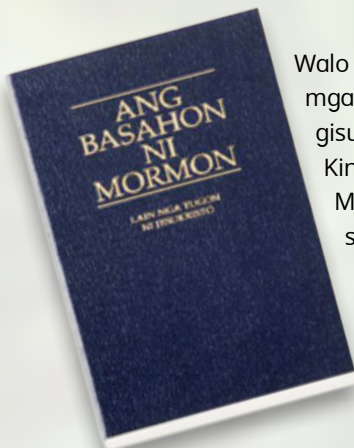
Ug ako
si Margo.

Karong tuiga mobiyahe
mi sa tibuok kalibutan aron
makakat-on mahitungod sa mga
anak sa Dios. Apil namo sa among
pagbisita sa Pilipinas!

Mga gatusan ka milyon
ka mga tawo nagpuyo
sa Pilipinas, uban sa
daghang makapaikag
nga mga hayop!

Walo ka importante nga
mga pinulongan ang
gisulti sa Pilipinas.
Kini nga Basahon ni
Mormon giimprita
sa pinulongan
nga gitawag og
Cebuano.

Unsaon nimo sa pag-adto sa simbahan? Ang pipila
ka mga pamilya nga Filipino mosakay og jeepney!

Kini mao ang singsing sa CTR sa pinulongan nga Filipino nga gitawag og Tagalog. Ania unsaon sa pagsulti sa “choose the right”: *piliin ang tama*.

Mao kini ang mga templo sa Cebu City ug Manila. Ug tag-ana unsa? Ikaduha nga templo gitukod sa Manila! Ug mga templo pagatukuron usab sa duha pa ka siyudad, sa Urdaneta ug Cagayan de Oro.

Ang mga bata nga Filipino magdula sa gitawag nga *luksong tinik*, o “maglukso ibabaw sa mga tunok.” Usa o duha ka bata molingkod sa salog ug ipatong ang ilang mga tiil ug mga kamot sa usag usa. Dayon ang ubang mga bata molukso sa ibabaw nga dili maigo ang gipatong-patong.

Salamat sa pagsuhid sa Pilipinas kuyog namo! Magkita ta sa sunod!

Himamata ang pipila sa among mga higala gikan sa Pilipinas!

“Kanunay akong magpaabut sa among pagbasa sa kasulatan sa pamilya sa gabii. Nindot ang akong bation matag higayon nga ako mobasa sa mga kasulatan.”

**Lanneah D., edad 10,
Central Luzon, Philippines**

“Sa dihang nakat-on na ko sa pagbasa, mibati ko og kasubo kay dili ako makabasa og paspas. Ang akong mga ginikanan mitabang nako, ug karon ganahan na ko mobasa sa mga kasulatan.”

**Acumen D., edad 7,
Central Luzon, Philippines**

Gikan ka ba sa Pilipinas? Sulat kanamo! Ganahan mi nga makadungog!

Ang ICE-CANDY nga Pundo sa Misyon

Ni Mckenna Clarke

Gibase sa usa ka tinuod nga istorya

“Si Jesus miingon ngadto kaniya, Pakan-a ang akong mga karnero” (Juan 21:17).

Si Jared naglakaw pauli gikan sa simbahan sa mainit nga adlaw uban ni Mama ug Papa. Naghunahuna siya sa leksyon sa Primary. Tungod kay siya dili kaayo makadungog, si Jared kinahanglan nga motan-aw pag-ayo sa litrato nga gipakita sa iyang magtutudlo ug sa mga pulong nga iyang gisulat diha sa pisara.

Nianang adlaw nakakat-on sila nga si Jesus nagsugo sa mga disipulo nga mahimong mga misyonaryo. Si Jared naghunahuna unsa ang iyang mahimo sa pag-pakigbahin sa ebanghelyo, sama sa gisugo ni Jesus. Nasayud siya nga dili pa siya makaserbisyo og misyon.

Dayon duna siyay nindot nga ideya. Tingali makasugod siya sa pagtigum og kwarta alang niini!

Sa pag-abut niya sa balay, nagdagan si Jared nga milabay ni UMBER, ang iyang kanding, ug ngadto sa sulod sa balay. Mikuha siyag dako nga sudlanan nga plastik ug mibutang og lungag sa ibabaw niini. Misulat siya “Pundo sa Misyon” diha sa kilid. Dayon miadto siya sa iyang kwarto ug mikuha sa iyang kwarta sa ilawom sa iyang higdaanan. Gitagsa-tagsa niya paghulog ang matag sensilyo. Apan ang iyang tanang sensilyo wala makatabon sa ilawom sa sudlanan. Unsaon nga makakwarta pa siya?

Naghunahuna pag-ayo si Jared. Nanambo siya sa bintana sa mahayag nga adlaw. Init kaayo sa Pilipinas.

Si Jared ug ang iyang mga higala mangaon og ice candy nga lubi hapit kada hapon human sa eskwela. “Mao kana!” naghunahuna siya. Tingali makahimo siya og ice candy ug ibaligya kini sa ubang mga tawo nga gusto nga magpabugnaw.

Nagdagan si Jared nga nangita ni Mama. “Makapakita ba ikaw nako unsaon sa paghimo og ice candy?” Nanghupaw si Jared. Migamit sila ug sign language, usa ka pinulongan diin ikaw makig-istorya gamit ang imong mga kamot. Mipahiyom ug miyango si Mama.

Pagkasunod adlaw, si Jared ug si Mama miadto sa dakong merkado ug namalit sa tanang suplay. Sa dihang nakauli na sila, nagkuha si Jared og dakong panaksan ug gisagol ang tubig sa lubi, gatas nga kondensada, vanilla, ug kinagud nga lubi. Migamit si Mama ug si Jared og imbudo aron ibu-bu ang sinagol ngadto sa gagmay nga bag sa plastik. Ilang gibutang ang tanang bag nga plastik ngadto sa freezer. “Maayo!” Nanghupaw si Mama.

Ang ice candy dugay nga mogahi. Apan pagkasunod adlaw human sa eskwela, andam na kini sa katapusan! Mitungtong si Jared sa lingkuranan ug mikuha sa puti nga cooler ibabaw sa fridge. Iyang gibutangan og mga toalya

ang ilawom sa cooler ug gipahimutang ang ice candy sa ibabaw. Dili na siya makahulat sa pagbaligya niini.

Nagdagan nga migawas si Jared sa abugon nga karsada. Ang iyang mga higala nagdula sa hinimo nga tabanog ug nag-itsa sa ilang mga tsinelas sa lata aron kini matumba.

Sa kilid sa karsada, nagbutang siya og lamesa nga dunay nakasulat nga nag-ingon, “Ice Candy, 5 pesos.” Ang iyang amigo nga si Jhonell miduol ug mitudlo sa cooler. Gihatagan niya si Jared og lima ka peso nga sensilyo, ug si Jared mihatag kaniya og ice candy. Nag-aper sila.

Sa wala madugay ang mga amigo ni Jared miduol ug namalit usab sa ice candy. Paglabay sa pipila ka oras sa dihang si Mama mitawag ni Jared aron manihapon, gamay na lang ang nahibilin nga ice candy.

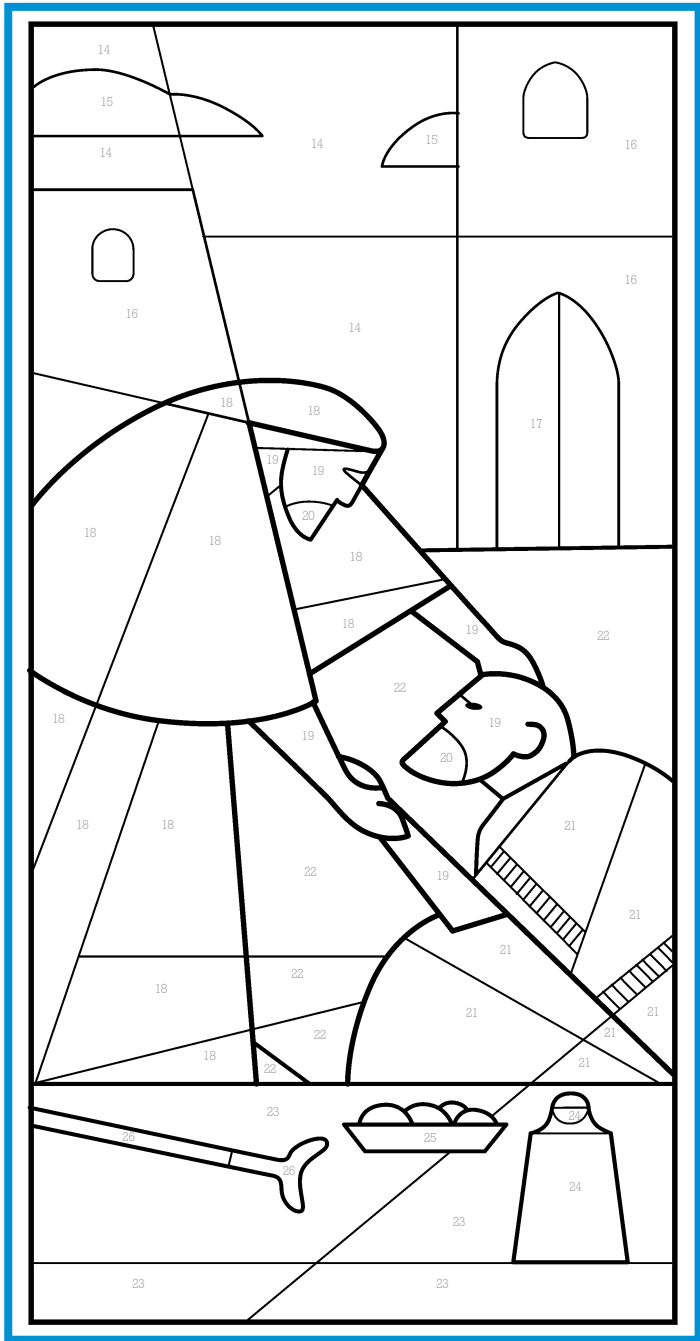
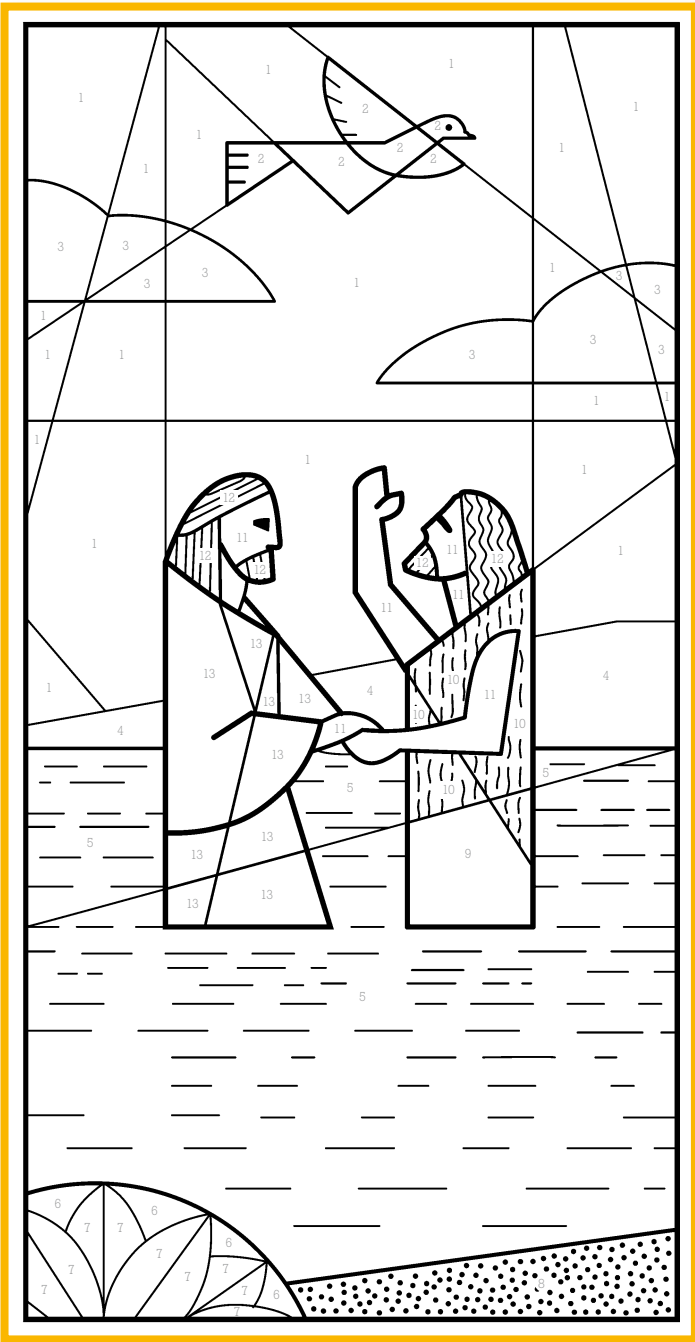
Gipunit ni Jared ang hapit wala nay sulod nga cooler ug mga sensilyo. Sa usa sa iyang bulsa, iyang gisulod ang mga sensilyo alang sa iyang ikapulo. Iyang gibutang ang nahibilin nga mga sensilyo ngadto sa iyang laing bulsa. Naghinam-hinam na siya nga makakita nga mapuno ang iyang alkansiya alang sa pundo sa misyon.

Didto sa balay iyang gihulog ang mga sensilyo sa ilawom sa sudlanan sa iyang pundo alang sa misyon. Dako pa kaayo og lugar! Apan si Jared mibati og nindot sa kaugalingon samtang siya naghunahuna mahitungod sa pagserbisyo og misyon sa umaabut. Nakahukom siya nga mamaligya og ice candy kada adlaw hangtud mapuno ang iyang sudlanan. Nindot kaayo ang bation nga makatigum og kwarta aron siya mahimong misyonaryo sumala sa gisugog ni Jesus kaniya. ●

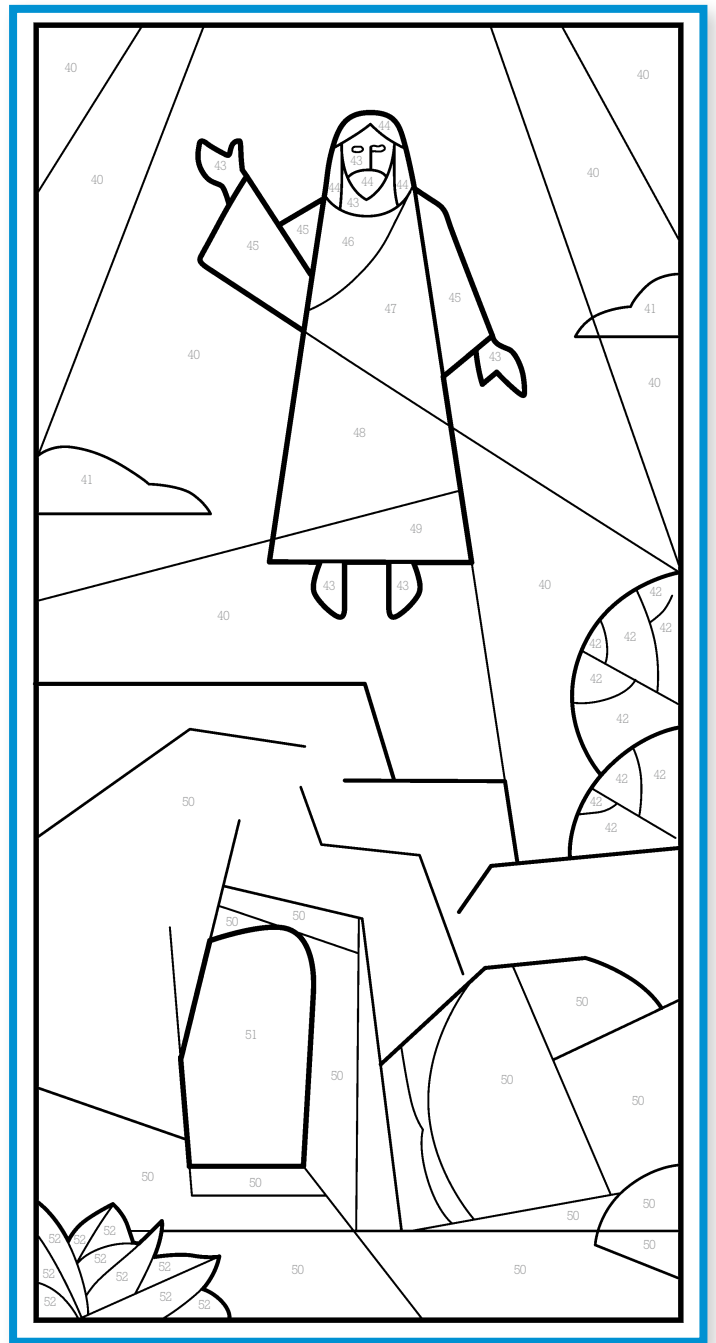
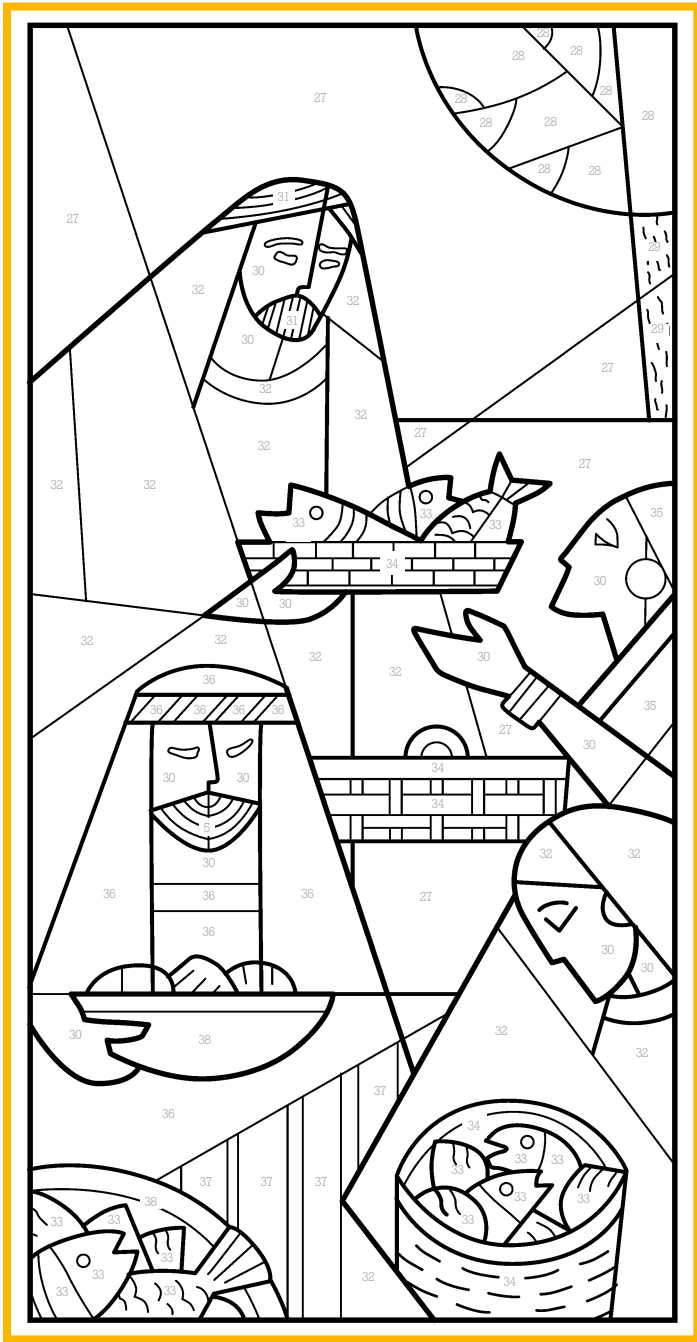
Ang tagsulat nagserbisyo isip usa ka misyonaryo sa Pilipinas ug karon nagpuyo na sa Virginia, USA.

Tsart sa Pagbasa sa Bag-ong Tugon

Niining tuiga mas mailhan nimo si Jesus sa imong pagbasa sa Bag-ong Tugon! Matag semana, makapangandam ka sa imong leksyon sa Primary pinaagi sa pagbasa sa mga bersikulo nga gilista sa pahina H14. Kolori ang mga lat-ang [spaces] human ka mobasa.

TSART SA PAGBASA SA BAG-ONG TUGON

Kini nga mga kasulatan tukma sa sinemana nga basahunon alang sa 2019 nga kurikulum.

1. Mateo 25:1-4, 8-13

2. Lucas 1:30-38

3. Lucas 2:40-49, 52

4. Juan 1:1-5

5. Mateo 3:11-17

6. Mateo 4:1-10

7. Juan 3:1-5, 14-17

8. Mateo 5:14-16

9. Mateo 6:5-8

10. Marcos 4:35-41

11. Mateo 12:6-13

12. Mateo 13:1-9

13. Mateo 14:22-31

14. Mateo 16:13-19

15. Mateo 17:14-20

16. Juan 20:10-18

17. Lucas 10:30-37

18. Juan 10:9-18

19. Lucas 17:11-19

20. Marcos 10:13-22

21. Mateo 21:12-17

22. Mateo 25:31-40

23. Juan 13:33-35

24. Marcos 14:22-24

25. Lucas 23:32-34, 39-43

26. Juan 20:24-29

27. Mga Buhat 9:1-6, 18-20

28. Mga Buhat 3:1-10

29. Mga Buhat 12:5-11

30. Mga Buhat 17:22-31

31. Mga Buhat 26:12-20

32. Mga Taga-Roma 6:3-11

33. Mga Taga-Roma 10:13-17

34. 1 Mga Taga-Corinto 2:11-14

35. 1 Mga Taga-Corinto 13:1-8

36. 1 Mga Taga-Corinto 15:13-22

37. 2 Mga Taga-Corinto 1:3-7

38. 2 Mga Taga-Corinto 9:6-9

39. Mga Taga-Galacia 6:1-10

40. Mga Taga-Efeso 2:4-10

41. Mga Taga-Efeso 6:10-18

42. Mga Taga-Colosas 2:2-7

43. 2 Mga Taga-Tesalonica 3:7-13

44. 2 Timoteo 3:14-17

45. Mga Hebreohanon 1:2-10

46. Mga Hebreohanon 7:1-6

47. Santiago 3:1-10

48. 1 Pedro 3:12-18

49. 1 Juan 5:2-5

50. Pinadayag 5:1-10

51. Lucas 2:4-12

52. Pinadayag 12:7-11

Makaampo ko bisan unsang orasa, bisan asa,
mahitungod sa bisan unsa. Ang Langitnong
Amahan maminaw ug motubag
sa akong mga pag-ampo.

PAGHULAGWAY PINAAGI NI MARK JARVAN

Si Presidente Ballard Mibisita sa Texas, USA

Ang mga Apostoles mobiyahe sa tibuok kalibutan aron sa pagpangalagad sa katawhan ug sa pagtudlo kanila mahitungod ni Jesukristo.

Sa dihang ang dakong bagyo nga gitawag og Hurricane Harvey miigo sa Houston, Texas, USA, daghang kabalayan sa mga tawo nga gibahaan ug nangaguba. Si Presidente M. Russell Ballard miadto didto aron sa pagtabang!

1

Sa pagtugpa gayud sa iyang eroplano, miadto dayon siya sa command center diin ang Simbahan mikolekta og mga suplay ug gipadala sa mga bolunter sa Mormon Helping Hands.

3

Nakigkita siya sa mga misyonaryo ug sa ubang mga miyembro sa Simbahan kinsa nanabang.

2

Dayon gibisita niya ang kasilinganan diin daghang mga pamilya gibahaan. Ang pipila ka dalan nababagan, mao nga naglakaw siya gikan sa usa ka balay ngadto sa laing balay. Naminaw siya sa mga tawo ug mipakigbahin sa gugma sa Langitnong Amahan uban kanila.

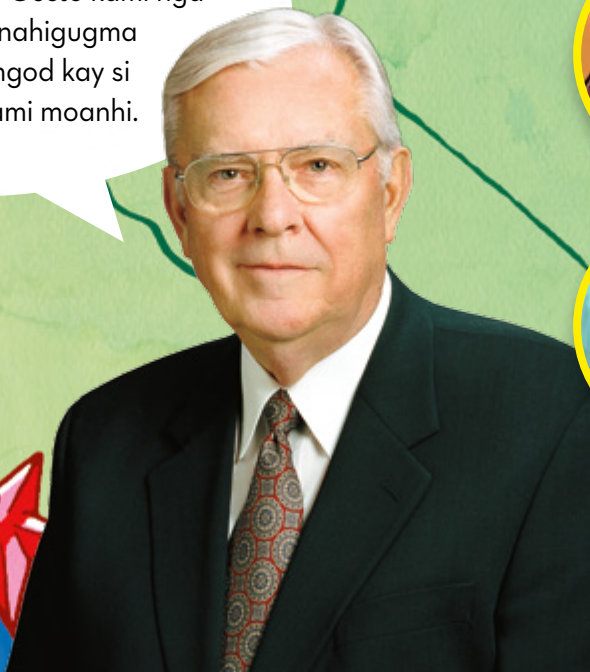
4

Namulong siya sa usa ka debosyonal ug tulo ka miting sa sakrament aron iyang ipakigbahin ang gugma sa Langitnong Amahan sa daghang mga tawo!

5

Sa dihang nakasugat siya sa usa ka tigulang nga tawo kansang balay naguba, miingon si Presidente Ballard:

Ako usa sa mga Apostoles sa Ang Simbahan ni Jesukristo sa mga Santos sa Ulahing mga Adlaw... Gusto kami nga makahibalo ka nga kami nahigugma kanimo. Ug ania kami tungod kay si Jesukristo buot nga kami moanhi.

UNSA ANG GIPASABUT SA PAGPANGALAGAD?

Si Jesukristo nangalagad ngadto sa uban, ug mao usab ang Iyang mga Apostoles. Ipahaum ang mga pulong ngadto sa mga litrato nga nagpakita kon sa unsa nga paagi ang mga tawo mangalagad karon!

Pagtabang

Pagpaminaw

Pagpanalangin

Pagpakigbahin

Pagkamabination

Unsaon nimo sa pagtabang sa usa ka tawo karon?

Ang Hingpit nga Bahandi nga Ipakigbahin

Ni Eric B. Murdock

Gibase sa usa ka tinuod nga istorya

“Ugma espesyal kaayo,” matud sa magtutudlo ni Diego. “Aduna kitay programa nga Ipakita ug Isulti!”

Mipahiyom si Diego. Ganahan siya sa Ipakita ug Isulti! Dili na siya makahulat nga ipakita sa iyang mga higala ang butang nga espesyal.

Human sa eskwela, si Diego misulti ni Mama sa maayong mga balita.

“Unsay akong dad-on?” nangutana siya.

“Kanang espesyal nimo,” miingon si Mama.

“Dad-on nako si Lobo!”

“Morag dili ta makadala og iro ngadto sa eskwelahan,” miingon si Mama. “Apan adunay ubang espesyal nga mga bahandi nga mahimo nimong ipakigbahin.”

Sa wala madugay nagsugod si Diego sa pagpangita sa bahandi! Nakakita siya sa stuffed monkey. Dad-on ba niya kini? Apan nagpadayon sa pagpangita si Diego.

Gitan-aw niya ang luyo sa mga lingkuranan sa kusina. Gitan-aw niya ang butangan

sa libro. Dili siya mohunong hangtud makit-an niya ang butang nga sakto.

Dayon gitan-aw niya ang iyang higdaanan. Nakit-an niya ang perpekto nga butang!

Midagan si Diego aron ipakita ni Mama. Gigunitan niya pag-ayo ang bahandi.

“Mama!” miingon siya.
“Tan-awa! Nakit-an nako ang labing maayong butang.”

Iyang gipataas ang gamay nga litrato aron makita ni Mama. Litrato kini ni Jesus nga usa ka gamay nga bata. Nindot ang gibati ni Diego sa dihang iyang

gitan-aw ang litrato. Gusto siya nga ang iyang mga higala sa eskwelahan mobati usab og nindot.

“Espesyal kana nga butang alang sa Ipakita ug Isulti,” miingon si Mama. “Unsay imong isulti sa imong klase mahitungod ni Jesus?”

“Nga ang tanan mahimong magmalipayon,” miingon siya.

“Tungod kay si Jesus nahigugma sa tanan!” ●

Si Jesus Nakat-on ug Mitubo

Ni Marissa Widdison
Mga Magasin sa Simbahan

Si Jesus natawo
isip usa ka gamay
nga masuso.
Usa usab ako ka
masuso sa una!

Si Maria ug si Jose
mitabang sa pag-atiman
ni Jesus. Kinsa ang
mitabang kanako?

Si Jesus mitubo sa
samang mga paagi nga ako
nagtubo. Siya mitubo sa
kaalam. Kana nagpasabut
nga Siya nakat-on og
bag-ong mga butang.

Siya mitubo sa *gidak-on*.
Kana nagpasabut nga ang
Iyang lawas midako.

Siya mitubo nga gipaboran sa *Dios*.
Kana nagpasabut nga Siya nakat-on
mahitungod sa Langitnong Amahan.
Siya nakakat-on sa pag-ampo. Siya
nagbasa sa mga kasulatan.

Siya mitubo nga
gipaboran sa *tawo*.
Kana nagpasabut nga
Siya nakakaplag og
bag-ong mga higala.
Siya mabination ngadto
sa uban. Siya mitabang
sa iyang pamilya.

Ako makatabang nga motubo ang akong panghunahuna ug lawas. Ako makakat-on sa pagsunod sa Dios. Ako mahimong usa ka buotan nga higala. Ako motubo sa maayong mga paagi, sama ni Jesus! ●

Basaha ang mahitungod ni Jesus isip usa ka bata sa Lucas 2:40-52.

Ako Nagtubo

PAGHULAGWAY PINAAGI NI APRYL STOTT

Minahal nga mga Ginikanan

Malipay kaming mopaila sa bag-ong *Higala*! Kini nga magasin moabut uban sa inyong *Liahona*. Kon kamo walay mga bata sa inyong panimalay, manghinaut kami nga inyong ipakigbahin kini sa usa ka apo, silingan, o bata nga Primary.

Ania unsay inyong makita sa bag-ong *Higala* nga magasin:

- Sobra sa 20 ka pahina sa mga istorya, mga kanta, ug mga kalihokan
- Bag-o nga papel nga makapasayon sa pagkolor niini, pagdrowing, ug paggunting
- Usa ka mensahe gikan sa Unang Kapangulohan
- Mga istorya mahitungod sa tibuok kalibutan nga pangalagad sa Korum sa Napulog Duha ka mga Apostoles
- Mga istorya mahitungod sa mga bata gikan sa tibuok kalibutan
- Mga kapanguhaan alang sa family home evening ug pagtuon sa kasulatan sa pamilya

Ganahan kami nga makadungog sa inyong mga hunahuna mahitungod sa:

- Kasinatian sa inyong pamilya sa paggamit sa bag-ong *Higala*.
- Inyong mga kasinatian sa pagpakigbahin niini ngadto sa uban.
- Bisan unsa nga mga sugyot alang sa kalamboan.

New Friend

50 E. North Temple Street, Room 2393

Salt Lake City, UT 84105 USA

liahona@ldschurch.org

Uban sa gugma,
Ang Higala

MGA SULOD

- H2** Gikan sa Unang Kapangulohan:
Pagkat-on mahitungod ni Jesus
- H4** Mga Tanom sa Pagpamatuod
- H6** Kalihokan: Mga Binhi sa Hugot nga Pagtuo
- H7** Musika: Hugot nga pagtuo
- H8** Hello gikan sa Pilipinas!
- H10** Ang Ice-Candy nga Pundo sa Misyon
- H12** Tsart sa Pagbasa sa Bag-ong Tugon
- H15** Maayo nga Ideya nga Poster: Pag-ampo
- H16** Mga Apostoles sa Tibuok Kalibutan:
Si Presidente Ballard Mibisita sa Texas, USA
- H18** Ang Hingpit nga Bahandi nga Ipakigbahin
- H20** Pagsunod ni Jesus:
Si Jesus Nakat-on ug Mitubo
- H23** Koloranan nga Pahina: Ako Nagtubo

Pangitaa ang Liahona nga natago sa sulod!

SA HIGALA NGA HAPIN
Mga paghulagway pinaagi ni
Melissa Manwill.